

Aalborg Universitet
Cand. Merc. Aud. – studiet
Speciale – foråret 2006

Generationsskifte

personlige virksomheder og selskaber

Udarbejdet af: Tom Hedegaard-Kristensen
Maria Bertelsen

Vejleder: Henrik Vestergaard Andersen
Afleveret den: 1. maj 2006

Forord

Vi har valgt at skrive dette speciale på cand.merc.aud.-studiet indenfor skatteområdet, da vi i vores dagligdag beskæftiger os med skattemæssige problemstillinger hos en række mindre og mellemstore virksomheder. Vi bliver ofte stillet overfor spørgsmål om generationsskifte, ligesom der altid er stor debat om generationsskifteproblematikken. Specielt er der i øjeblikket meget debat om skattefrie omstrukturingsmuligheder, som i stor grad ikke bliver godkendt af myndighederne i samme omfang, som nogen mener, de burde. Det kan være vanskeligt, kort og enkelt at beskrive og forklare problemstillingerne og mulighederne indenfor dette emne.

Det er derfor vores mål med specialet, at få tilegnet ny viden til brug i vort daglige arbejde. Herudover er målgruppen revisorer og andre personer, der til daglig arbejder med regnskabsmæssige og skattemæssige problemstillinger, da der forudsættes et vist kendskab til begreber indenfor disse fagområder.

Thisted, den 29. april 2006

Tom Hedegaard-Kristensen

Maria Bertelsen

Indholdsfortegnelse

1. Problemformulering	6
1.1. Specialetekst	6
1.2. Fortolkning af specialeteksten	6
1.3. Hovedspørgsmål	7
1.4. Afgrænsning	8
1.5. Metodevalg	9
1.6. Vægtning	10
2. Indledende overvejelser i forbindelse med generationsskifte.....	11
2.1. Målet med generationsskifte.....	11
2.2. Planlægning	11
2.2.1. Hvornår skal generationsskiftet ske?.....	12
2.2.2. Skal virksomhedsstrukturen tilpasses?	13
2.2.3. Hvem skal overtage virksomheden?.....	14
2.2.4. Hvornår og hvordan overdrages ledelsen?	16
2.3. Delkonklusion.....	17
3. Succession	19
3.1. Personligt drevne virksomheder	19
3.1.1. Hjemlen til succession.....	19
3.1.2. Den successionsberettigede personkreds.....	19
3.1.3. Successionsmulige virksomheder.....	20
3.1.4. Skattemæssige virkninger.....	22
3.1.5. Successionsadgangen i forhold til de enkelte aktiver.....	23
3.1.6. Successionsadgangen i forhold til konto for opsparet overskud mv.	24
3.2. Selskaber.....	26
3.2.1. Hjemlen til succession.....	26
3.2.2. Den successionsberettigede personkreds.....	26
3.2.3. Successionsmulige aktier og anparter.....	27
3.2.4. Skattemæssige virkninger.....	31
3.3. Selvangivelse af succession.....	32
3.4. Gaveoverdragelse	32
3.5. Passivpost	35

3.6. Er skattemæssig succession en god idé?.....	38
3.6.1. Skattemæssige konsekvenser.....	39
3.6.2. Finansielle konsekvenser.....	41
3.7. Delkonklusion.....	41
4. Virksomhedsbeskrivelse.....	44
5. Generationsskifte af personligt drevne virksomheder.....	45
5.1. Generelt.....	45
5.2. Værdiansættelse af forskellige aktiver og passiver.....	45
5.2.1. Goodwill.....	46
5.2.2. Ejendomme.....	53
5.2.3. Andre aktiver samt passiver.....	53
5.3. Avancebeskatning.....	55
5.4. Eksempler på generationsskifte af en personlig drevet virksomhed.....	62
5.4.1. Generationsskifte af virksomhed uden succession og uden brug af gavelement ...	63
5.4.2. Generationsskifte af virksomhed med succession og uden brug af gavelement større end passivposten.....	66
5.4.3. Generationsskifte af virksomhed uden succession og med brug af gavelement...	69
5.4.4. Generationsskifte af virksomhed med succession og med brug af gavelement ...	71
5.4.5. Sammenholdelse af beregningseksempler.....	72
5.5. Delkonklusion.....	73
6. Virksomhedsomdannelse som led i generationsskifte.....	75
6.1. Idéen bag virksomhedsomdannelse som led i generationsskifte.....	75
6.1.1. Beskatning af de løbende driftsresultater.....	75
6.1.2. Hæftelse.....	77
6.1.3. Offentlig lovregulering og indsigt.....	77
6.2. Skattemæssig behandling af en virksomhedsomdannelse.....	78
6.2.1. Skattepligtig virksomhedsomdannelse.....	78
6.2.2. Eksempel på skattepligtig virksomhedsomdannelse.....	79
6.2.3. Skattefri virksomhedsomdannelse.....	80
6.2.4. Eksempel på skattefri virksomhedsomdannelse.....	85
6.3. Regnskabsmæssig behandling af skattefri virksomhedsomdannelse.....	87
6.4. Delkonklusion.....	90

7. Generationsskifte af selskaber	92
7.1. Generelt	92
7.2. Værdiansættelse.....	92
7.2.1. Aktier	93
7.2.2. Unoterede aktier, som indgår i en gaveoverdragelse til interesseforbundne parter.....	94
7.2.3. Goodwill	96
7.3. Den generelle beskatning	96
7.4. Eksempler på generationsskifte af et selskab	97
7.4.1. Generationsskifte af selskab uden succession og uden brug af gaveelement.....	97
7.4.2. Generationsskifte af selskab med succession og uden brug af gaveelement større end passivposten.....	98
7.4.3. Generationsskifte af selskab uden succession og med brug af gaveelement.....	100
7.4.4. Generationsskifte af selskab med succession og med brug af gaveelement.....	101
7.5. Glidende generationsskifte	104
7.5.1. Vedtægter	105
7.5.2. Aktionæroverenskomst.....	107
7.6. Delkonklusion.....	114
8. Omstrukturering af selskaber som led i generationsskifte.....	117
8.1. Idéen bag omstrukturering af selskaber som led i generationsskifte.....	117
8.2. Købers holdingselskabsstiftelse.....	118
8.3. Skattefri aktieombytning	120
8.3.1. Gennemgang af reglerne.....	120
8.3.2. Eksempel på skattefri aktieombytning	124
8.3.3. Generationsskiftemodel ved brug af aktieombytning.....	126
8.4. Skattefri tilførsel af aktiver.....	128
8.4.1. Gennemgang af reglerne.....	128
8.4.2. Eksempel på skattefri tilførsel af aktiver.....	130
8.4.3. Generationsskiftemodel ved tilførsel af aktiver.....	132
8.5. Skattefri spaltning.....	133
8.5.1. Gennemgang af reglerne.....	133
8.5.2. Eksempel på skattefri spaltning.....	136
8.5.3. Generationsskiftemodel ved brug af spaltning	139

8.6. Glidende generationsskifte – A/B-modellen	142
8.7. Delkonklusion.....	145
9. Pensionsordning som led i generationsskifte.....	148
9.1. Generelt omkring pensionsordninger	148
9.2. Ophørspension	150
9.3. Eksempel	151
9.4. Delkonklusion.....	152
10. Konklusion	154
11. English Summary	161
12. Litteraturliste	164
13. Figurliste.....	167

1. Problemformulering

1.1. Specialetekst

Vi ønsker at redegøre for de skattemæssige problemstillinger og muligheder ved generationsskifte af en virksomhed til nære familiemedlemmer og nære medarbejdere. Der inddrages tilgrænsende områder såsom finansielle, selskabs- og aftaleretlige samt regnskabsmæssige problemstillinger.

Vi ønsker at udarbejde konkrete beregningseksempler med udgangspunkt i et konkret regnskab.

Vi ønsker at inddrage både generationsskifte af personligt drevne virksomheder samt selskaber, herunder tilpasning/salgsmodning af virksomheden.

1.2. Fortolkning af specialeteksten

Definitionen på generationsskifte er, at en virksomhed helt eller delvist får ny ejer.

Den nye ejer kan være en yngre generation i familien. Det kan også være en nær medarbejder eller en helt udenforstående. Vi mener, at den ældre generation i et generationsskifte i første omgang skal fokusere på de personlige forhold, herunder om virksomhedens struktur er hensigtsmæssig forud for en overdragelse, hvem der er egnet til at videreføre virksomheden, hvornår virksomheden skal overdrages og om man ønsker at overdrage hele virksomheden på én gang. Først i anden omgang bør man se på de skattemæssige aspekter, som kan være en hindring eller en mulighed for gennemførelse af de personlige ønsker.

Udgangspunktet for specialet er dog de skattemæssige forhold omkring generationsskiftet. Generationsskiftet kan gennemføres af både personligt drevne virksomheder og selskaber. Dette indebærer en gennemgang af forskellige værdiansættelsesmetoder på blandt andet ejendomme, goodwill og aktier/anparter. Det indebærer ligeledes en gennemgang af muligheden for overdragelse af virksomheden med succession. Endvidere giver det mulighed for at se nærmere på omstrukturering af virksomheden, herunder skattefri virksomhedsomdannelse samt forskellige former for omstrukturering af selskaber som led i

generationsskiftet. Endelig er det også under de skattemæssige forhold relevant at inddrage sælgers mulighed for indskydelse på pensionsordninger i forbindelse med afhændelse af virksomheden.

Ovenstående omstruktureringer åbner ligeledes mulighed for modning af virksomheden, således at man afhjælper/minimerer eventuelle finansieringsproblemer for køber. Under finansielle problemstillinger kan der også diskuteres mulighed for generationsskifte ved gaveoverdragelse og anvendelse af A/B-modellen.

De regnskabsmæssige problemstillinger inddrages ved virksomhedsomdannelse – herved får vi svar på bl.a. følgende spørgsmål: hvordan udarbejdes selskabets åbningsbalance? Hvordan behandles opsparet overskud/udskudt skat? Hvad sker der med indskudskontoen?

Der kan ved nogle af selskabsomstruktureringerne ligeledes være særlige regnskabsmæssige problemstillinger, som vil være relevante at gennemgå i forbindelse med generationsskifte – f.eks. i forbindelse med skattefri aktieombytning, skattefri tilførsel af aktiver og skattefri spaltning.

Der kan opstå særlige selskabs- og aftalemæssige problemstillinger ved et glidende generationsskifte af et selskab, dvs. at selskabet kun overdrages delvist i første omgang, og resten overdrages senere. Herved bliver der behov for ændring af vedtægter og/eller udarbejdelse af aktionæroverenskomst.

Endelig mener vi, det vil være en god idé, at inddrage et konkret regnskabseksempel, for herigennem at illustrere den praktiske anvendelse af diverse modeller. Dette bevirker, at vi skal foretage de relevante beregninger – både skattemæssigt, samt finansielt og regnskabsmæssigt, hvor det findes relevant.

1.3. Hovedspørgsmål

Med baggrund i specialeteksten, har vi valgt at opstille følgende hovedspørgsmål:

1. Hvilke overvejelser skal der gøres forud for generationsskiftet?

2. Hvad indebærer succession? Hvem kan anvende successionsreglerne? Hvilke virksomheder kan overdrages med succession?
3. Hvilke muligheder findes ved et generationsskifte af en personlig drevet virksomhed, og hvilke konsekvenser vil disse muligheder give?
4. Hvilke muligheder giver en virksomhedsomdannelse som led i et generationsskifte?
5. Hvilke muligheder findes ved et generationsskifte af et selskab, og hvilke konsekvenser vil disse muligheder give? Er der ved glidende generationsskifte af selskaber behov for selskabs- og aftalemæssige konstruktioner, såsom ændring af vedtægter og/eller oprettelse af aktionæroverenskomster?
6. Hvilke muligheder giver omstrukturering af selskaber som led i et generationsskifte? På hvilke måder kan diverse modeller anvendes til at lette finansieringen for køber?
7. Hvilke muligheder har sælger for at udnytte pensionsordninger som led i generationsskifte?

1.4. Afgrænsning

Der vil i dette speciale blive fokuseret på generationsskifte af personligt drevne virksomheder samt aktie- og anpartsselskaber, og der vil således ikke blive gennemgået generationsskifte af fonde, kommanditselskaber, udenlandske selskaber mv.

Det forudsættes at generationsskiftet foretages i levende live. Dvs. at der ikke vil blive redegjort for virksomhedsoverdragelse ved arv.

Der gennemgås desuden kun overdragelse til nære medarbejdere samt de nære familiemedlemmer, der kan anvende successionsreglerne. Salg til udenforstående parter bliver ikke behandlet.

Betaling for overtagelse af en virksomhed kan berigtiges på forskellige måder. Vi vil i specialet fokusere på kontant betaling samt hel- eller delvis overdragelse via gave. Øvrige muligheder som anvendelse af gældsbreve og løbende ydelser vil ikke blive behandlet.

Vi finder det særligt interessant – i forbindelse med generationsskifte – at gennemgå mulighederne for *skattefri* virksomhedsomdannelse, samt de skattefrie omstruktureringer af selskaber, hvorfor de *skattepligtige* omdannelser/omstruktureringer ikke vil blive behandlet i dette speciale.

1.5. Metodevalg

Vi vil gennemgå hovedspørgsmålene i rækkefølge, således at vi indledningsvis kort forklarer de indledende overvejelser, en virksomhedsejer bør foretage før de mere økonomiske beregninger gennemføres. Herefter vil vi beskrive teorien vedrørende successionsreglerne. Når teoridelen er på plads, vil vi begynde på den mere praktiske del. Her vil vi lægge ud med at introducere en konkret virksomhed inkl. et konkret regnskab, som vi vil benytte i resten af specialet til at foretage vores eksempelberegninger ud fra. Herefter begynder vi med en analyse af forskellige eksempler på generationsskifte af personligt drevne virksomheder, som sammenholdes og vurderes i forhold til hinanden. Vi vil gennemgå reglerne for skattefri virksomhedsomdannelse, hvorefter vi analyserer tilsvarende forskellige eksempler på generationsskifte af selskaber, som ligeledes sammenholdes og vurderes i forhold til hinanden. Vi vil herefter sammenligne beregningseksemplerne for generationsskifte af personligt drevne virksomheder kontra beregningseksemplerne for generationsskifte af selskaber. Endelig vil vi gennemgå nogle omstruktureringsmuligheder for selskaber, der kan benyttes i relation til at lette et generationsskifte – både for overdrager og erhverver. Til sidst i specialet kommer vi ind på, hvordan sælger har mulighed for at udskyde beskattningen ved indskud på pensionsordninger. For en mere overskuelig oversigt, henvises til indholdsfortegnelsen, som på tilsvarende måde beskriver rækkefølgen og indholdet i specialet.

Det konkrete regnskab inddrages løbende i specialet, og det vil således være de samme tal, der går igen gennem hele specialet.

Løbende – under de enkelte hovedspørgsmål – inddrages ligeledes de finansielle samt regnskabs-, selskabs- og aftalemæssige problemstillinger, hvor det findes relevant i forbindelse med det pågældende hovedspørgsmål.

Vi vil efter hver besvarelse af et hovedområde udarbejde en delkonklusion.

Delkonklusionerne sammenfattes til sidst, og vil udgøre vores samlede konklusion på specialet.

1.6. Vægtning

Vægten lægges på de skattemæssige aspekter ved generationsskifte til nære medarbejdere og nære familiemedlemmer.

Herefter finder vi det vigtigt at fokusere på løsning af købers finansieringsproblemer.

Lettest vægter vi spørgsmålene om de regnskabs-, selskabs- og aftalemæssige problemstillinger.

2. Indledende overvejelser i forbindelse med generationsskifte

En stor del af generationsskiftet foregår med planlægning af, hvem der skal overtage virksomheden, og hvordan virksomheden skal videreføres. Dette område er et mere ”blødt” område, hvor det er svært at vurdere, hvad der er bedst for den pågældende virksomhed, da der ikke kan foretages nogen beregninger eller andet, der viser, hvad der er mest fordelagtig for de implicerede parter. Det er meget vigtigt, at virksomhedsejeren har den såkaldte bløde del på plads, før den mere tekniske del af generationsskiftet påbegyndes.

2.1. Målet med generationsskifte

Det er vigtigt, at man, inden man går i gang med den egentlige planlægning, har styr på, hvad målsætningen er med generationsskiftet. Er målsætningen at tilgodesee barnet/børnene, eller er det den nære medarbejder? Målet kan også være, at få så mange penge som muligt for virksomheden. Det er ikke altid pengene, der er afgørende indenfor generationsskifte. Det er i mange tilfælde tillige vigtigt for virksomhedsejeren, at virksomheden videreføres i samme ”ånd”, som den hidtil er blevet drevet, hvorfor mange vælger, at overdrage virksomheden til nære familiemedlemmer eller nære medarbejdere, som kender denne ånd. Det kan, som det fremgår, være meget svært at bestemme, hvad målsætningen egentlig er med et generationsskifte. Dette skyldes specielt, at der er tale om et område, hvor virksomhedsejeren har mange personlige følelser involveret, idet ejeren i mange tilfælde selv har opstartet virksomheden og udviklet den til det, den fremstår som på tidspunktet, hvor en overdragelse skal finde sted. Det kan mange gange være svært at tænke rationelt, således at man risikerer, at komme frem til den forkerte beslutning for virksomhedens fremtid.

2.2. Planlægning

Den ideelle løsning på et generationsskifte kan være svær eller næsten umulig at finde. Problemet kan mindskes ved at foretage en omhyggelig planlægning i tide, hvorved man næsten kan være sikker på, at man opnår et fornuftigt resultat, der tilgodeser alles interesser.

For at undgå uheldige dispositioner, som i værste tilfælde kan være ødelæggende for virksomheden eller familiens fremtid, er det nødvendigt at inddrage alle konsekvenser af generationsskiftet både på kort og lang sigt.

Følgende spørgsmål bør altid indgå i planlægningsfasen:¹

1. Hvornår skal generationsskiftet ske?
2. Skal virksomhedsstrukturen tilpasses?
3. Hvem skal overtage virksomheden?
4. Hvornår og hvordan overdrages ledelsen?

Yderligere bør der indledningsvist foretages en kort vurdering af de mere tekniske /økonomiske spørgsmål:

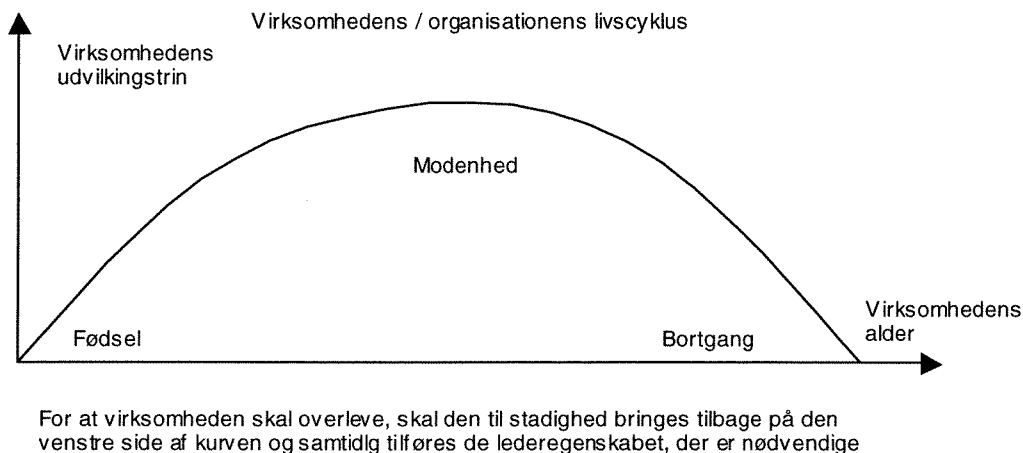
5. Hvad er virksomheden værd?
6. Hvordan kan generationsskiftet finansieres?
7. Hvordan ser fremtiden ud?
8. Kan generationsskiftet optimeres med hensyn til skatter og afgifter?

2.2.1. Hvornår skal generationsskiftet ske?

Et generationsskifte vil blive nødvendigt på et eller andet tidspunkt, også selvom det ikke er planlagt. Før eller siden vil ejeren afgang ved døden. Derfor kan virksomhedsejeren lige så godt planlægge generationsskiftet, således at vedkommende selv har indflydelse på, hvem der skal overtage virksomheden samt på hvilke økonomiske betingelser. Det kan også være en god ide, at planlægge et generationsskifte, således at det foretages af flere omgange – et såkaldt glidende generationsskifte. Inden det besluttet hvornår et generationsskifte skal ske, er det vigtigt, at vurdere virksomhedens forretningsmæssige status. Hermed menes virksomhedens muligheder for videreførelse. Her skal ejeren vurdere værdien af virksomheden, se hvordan virksomhedens værdi er forrentet de seneste år, samt finde ud af om denne værdi kan sikre ejerens forventede pension og virksomhedens videreførelse. Ved at foretage disse overvejelser, får ejeren inspiration til at overveje de beløbsmæssige maksimums-/minimumskrav, der er nødvendige for at sikre virksomhedens fremtid og samtidig sikre sig en fornuftig pris med henblik på sin egen fremtidige pension. Det kan her være en fordel, at

¹ Generationsskifte, af Revitax, side 5

foretage en bedømmelse af virksomhedens og organisationens placering i sin livscyklus, jf. efterfølgende figur 1.

Figur 1 Virksomhedens livscyklus²

For at virksomheden skal overleve på sigt, er det væsentligt, at virksomheden forbliver på den venstre side af kurven, og at der her tilføres de lederegenskaber, der er nødvendige for fortsat overlevelse. Når den forretningsmæssige status er belyst, bør den ældre og den yngre generation i fællesskab blive enige om hvilke tiltag, der er nødvendige for at sikre virksomhedens videreførelse på baggrund af de økonomiske krav, der vil fremkomme som følge af generationsskiftet.

2.2.2. Skal virksomhedsstrukturen tilpasses?

Virksomhedens juridiske struktur kan også komme på tale ved et generationsskifte. Dette skyldes bl.a., at det ofte er lettere at skifte i et selskab frem for i en personligt drevet virksomhed, idet det kun er aktierne der overdrages og ikke de enkelte aktiver. Endvidere er der også mulighed for at omstrukturere et selskab, således at det passer bedst muligt i forbindelse med generationsskiftet. På grund af omstrukturingsmulighederne, samt at det oftest kan være lettere at foretage generationsskifte i selskabsform, kan der med fordel foretages omdannelse af en virksomhed til et selskab. Omstrukturering af selskaber kan for eksempel ske ved en af følgende ændringer³:

² Generationsskifte af virksomheder, af Deloitte, side 9

³ Generationsskifte, af Revitax, side 6

- Slankning af selskabet. F.eks. ved salg af aktiviteter – stiftelse af holdingselskaber. Vi behandler emnet i afsnit 8.2.
- Udskillelse af hele eller dele af selskabet til separate selskaber – spaltning. Fusionsskattelovens §§ 15a og 15b indeholder regler omkring spaltning. Vi beskriver emnet i afsnit 8.5.
- Etablering af holdingselskaber ved aktieombytning eller tilførsel af aktier. Disse muligheder fremkommer af aktieavancebeskatningslovens § 36 og fusionsskattelovens §§ 15c og 15d. Vi behandler emnerne i afsnit 8.3 og 8.4.

Inden strukturmæssige ændringer foretages, er det relevant at vurdere om de planlagte ændringer kan have nogle uønskede negative konsekvenser, som kan begrænse fremtidige forhandlinger.

2.2.3. Hvem skal overtage virksomheden?

Det er ikke altid nemt at finde ud af, hvem der skal tilgodeses. Hvem er bedst egnet? Det skal være nogle personer, der både magter og har lyst til at overtage virksomheden.

Har den nuværende ejer flere børn, skal der tages stilling til, om der er flere børn der skal overtage virksomheden, eller der blot er én, der skal overtage virksomheden. Herudover skal det overvejes, om der skal betales fuld pris eller om virksomheden skal overdrages helt eller delvist ved gave, således at det gøres så billigt som muligt for børnene/barnet. Endvidere skal det også besluttes, hvornår og hvordan betalingen skal finde sted. Disse spørgsmål skal diskuteres indenfor familiekredsen, således at der ikke kan opstå tvivlsspørgsmål, og at der ikke er nogle, der føler sig snydt eller forbigået. Der bør opnås fuld enighed om den beslutning, der i sidste ende træffes.

I mange tilfælde er det den ældre generations ønske, at et familiemedlem skal videreføre virksomheden. Er dette ikke tilfældet eller muligt er der følgende alternative muligheder⁴:

- Management Buy Out (MBO), hvor ledelsen overtages af nøglemedarbejdere.

⁴ Generationsskifte, af Revitax, side 7

- Ejer og ledelse ”udefra”.
- Finansiell eller strategisk ejer ”udefra”.
- Fusion eller børsnotering.

Netop muligheden for overdragelse til nære medarbejdere er blevet lempet i forhold til gamle regler. Ved vedtagelse af lov nr. 394 af 6. juni 2002 (ændringer til kildeskatteloven) har nære medarbejdere også fået mulighed for at succedere ved virksomhedsoverdragelse, dog under visse forudsætninger. Vi kommer nærmere ind på successionsreglerne i afsnit 3.

Virksomhedens succes afhænger meget af den nye ledelse, der skal videreføre virksomheden. Derfor er dette punkt meget vigtigt i generationsskiftet. Den nye ledelse skal kunne arbejde sammen med virksomhedens medarbejdere, kunder, leverandører osv. for at generationsskiftet kan blive en forretningsmæssig succes.

En af de vigtigste faktorer for, om et generationsskifte bliver en succes, er den nye generations lederevner. Ved overdragelse til et familiemedlem er den tidligere ejer måske ikke helt upartisk ved bedømmelse af den eventuelle overtagers lederevner. Derfor kan det være en god ide, at en arvings lederevner udvikles i en mindre afdeling eller i en helt anden virksomhed, for at opnå erfaring. Det er også vigtigt, at den tidligere ejer accepterer, at der kommer en ny ledelse. Dette kræver et åbent og ærligt samarbejde i overgangsfasen, for at det hele kommer til at fungere optimalt. Det kan være nødvendigt, at der foretages en helt præcis fordeling af arbejdsopgaver og ansvar i virksomheden, i denne overgangsfase. Under alle omstændigheder er det meget vigtigt, at et lederskifte forberedes i god tid, så der er mulighed for at udvikle en ny god leder til virksomheden.

Eksempler på gode lederevner:

- Evne til at forstå virksomhedens situation og problematik (de kritiske faktorer).
- Kan tolke de ledelsesopgaver, der er en konsekvens heraf.
- Kan omsætte ledelsesopgaverne til en kortsigtet og langsigtet handlingsplan.
- Kan skabe tillid og respekt for omverdenen, finansieringskilder, kunder og leverandører.
- Kan kommunikere forståeligt og åbent.

- Kan afstemme sine ideer internt i relation til kapitalejere og medarbejdere og eksternt i relation til långivere, kunder og leverandører.
- Kan demonstrere og vise sine personlige synspunkter og engagement.

Hvis en ny leder ikke opfylder alle ovenstående lederevner, skal der tages stilling til, om de lederevner lederen besidder er tilstrækkelige, eller om der skal findes løsning på, hvordan problemet kan afhjælpes.

Under alle omstændigheder vil det altid være en fordel at planlægge et lederskifte i god tid. Dette skyldes specielt, at det kræver lang tid at videreføre den viden "senior" har, samt at det også kræver tid at bedømme den nye leders evner. Det er ikke altid, at den perfekte leder til at overtage virksomheden findes i første forsøg, hvorfor der må gennemføres vurderinger af flere kandidater. At man påbegynder de indledende overvejelser i god tid, bevirker at virksomheden ikke presses til at foretage en beslutning af tidsmæssige årsager. Kan der ikke findes en egnet leder bør virksomheden sælges til en helt udenforstående, af hensyn til virksomhedens fortsatte drift.

2.2.4. Hvornår og hvordan overdrages ledelsen?

Når man har fundet en egnet leder til at overtage virksomheden, skal det besluttes, hvornår og hvordan den nye leder skal overtage ledelsen. Som vi tidligere har nævnt kan det være vanskeligt for den ældre generation at overgive ledelsen til den yngre generation. Dette gør sig gældende, uanset om der er tale om overdragelse indenfor eller udenfor familien.

Der er foretaget en analyse af virksomhedsejere i Europa indenfor familievirksomheder, der viser, at⁵:

- 70% ønsker at "dø på jobbet" – benævnes konger
- 15% bliver tvunget ud – benævnes generaler (dette skyldes at de altid taler om tidligere tiders succes)
- 7% forlader frivilligt ledelsen og virker som konsulent – benævnes ambassadører
- 8% forlader frivilligt ledelsen og foretager sig noget helt andet - benævnes guvernører

⁵ Generationsskifte af virksomheder, af Deloitte, side 12

Vi synes at ovenstående betragtninger giver et godt indblik i, hvor svært det kan være for den ny leder at overtage det faktiske lederskab. Dette skyldes specielt de 70% såkaldte konger samt de 15% såkaldte generaler, som ikke ønsker at forlade virksomheden. Disse 85% er med til at besværliggøre et ledelsesskifte. Derfor er det vigtigt, at begge parter er enige om, hvordan den fremtidige ledelse skal foregå med hensyn til, om den tidligere leder skal forblive i virksomheden i et stykke tid som konsulent, eller om "senior" helt skal forlade ledelsen og virksomheden. Eller måske vælges en helt tredje løsning. Det er i hvert fald meget vigtigt, at begge parter er indforstået med det, der i sidste ende besluttet. For at regulere denne interne magtfordeling kan det være nødvendigt at udarbejde interne aftaler mellem parterne, herunder aktionæroverenskomster for virksomheder i selskabsform. Dette belyses i afsnit 7.5 om glidende generationsskifte.

2.3. Delkonklusion

Vi har i det ovenstående belyst de overvejelser, der indledningsvist bør foretages, inden man gennemfører det egentlige generationsskifte. Det er ikke nemt at foretage de beslutninger, der er bedst for virksomheden. Er det bedste, at virksomheden sælges til højest bydende, eller er det bedste, at virksomheden forsøges overdraget til nogen, der vil føre virksomheden videre i samme stil som hidtil?

Det er ikke altid, at der findes et familiemedlem, som er motiveret til at overtage virksomheden, selvom det sandsynligvis er virksomhedsejerens største ønske. Hvis man alligevel gennemtvinger et sådan generationsskifte, bidrager det som regel ikke til noget godt. I disse tilfælde bør virksomheden overdrages til en eller flere nære medarbejdere eller til en helt tredje part.

Det er også vigtigt at vurdere, hvornår ledelsen skal overdrages. I mange tilfælde vil det være en fordel, hvis lederskiftet foretages før det egentlige generationsskifte, med henblik på at udvikle den yngre generations lederevner.

Den perfekte løsning på et generationsskifte findes som tidligere nævnt muligvis ikke, men det vil under alle omstændigheder hjælpe både den ældre og den nye generation, at der

foretages en nøjagtig planlægning, og at det foretages i god tid inden generationsskiftet skal ske. Det er også vigtigt i planlægningsfasen, at inddrage de skattemæssige muligheder der findes omkring f.eks. omstruktureringer i aktieavancebeskatningsloven og fusionsskatteloven. De skattemæssige muligheder kan også være med til at underbygge de ønsker, der måtte være af den mere bløde karakter.

3. Succession

3.1. Personligt drevne virksomheder

3.1.1. Hjemlen til succession

Hjemlen til at anvende skattemæssig succession ved overdragelse af personligt drevne virksomheder findes i § 33 C i Kildeskatteloven (KSL).

3.1.2. Den successionsberettigede personkreds

Efter KSL § 33 C stk. 1 kan overdragelse i levende live ske med succession til nære familiemedlemmer. Nære familiemedlemmer skal i denne forbindelse forstås børn, børnebørn, søskende, søskendes børn eller søskendes børnebørn. Adoptivforhold og stedbarnsforhold sidestilles med naturligt slægtskab. Dette er en anderledes personkreds end den, der kendes fra BAL § 22 stk. 1.

Det skal således specielt bemærkes, at der ikke kan ske succession ved overdragelse til en ældre generation. Dermed umuliggøres det på denne måde at tilbageføre et fejlagtigt gennemført generationsskifte.

Efter vedtagelsen af Lov nr. 394 af 6/6 2002 har det stået skrevet i KSL § 33 C stk. 12, at successionsreglerne også kan anvendes til nære medarbejdere. Hvornår en medarbejder skal opfattes som en nær medarbejder skal vurderes objektivt. Medarbejderen skal indenfor de seneste 4 indkomstår i sammenlagt 3 år have været fuldtidsbeskæftiget i virksomheden. Det er yderligere et krav, at medarbejderen på overdragelsestidspunktet er fuldtidsbeskæftiget i virksomheden.

Ved opgørelsen af de 4 indkomstår, er det medarbejderens indkomstår, der er afgørende. Dette har betydning i de tilfælde, hvor medarbejderen og virksomheden ikke har sammenfaldende indkomstår, hvilket dog normalt vil være tilfældet, idet begge ofte har kalenderåret som indkomstår.

Jf. bemærkningerne til L 194 2001/2002 (vedtaget ved Lov nr. 394 af 6/6 2002) skal de 3 års fuldtidsbeskæftigelse ikke nødvendigvis være en sammenhængende periode, hvorfor succession er muligt, selvom medarbejderen i kortere tid har været på orlov, uddannelse eller haft lignede perioder, hvor han/hun ikke har været fuldtidsbeskæftiget i virksomheden.

Hvordan afgøres det så, om man har været fuldtidsbeskæftiget? Det er i bemærkningerne til lovforslaget blevet præciseret, at der *kan* lægges afgørende vægt på, at medarbejderens ansættelse har et sådant omfang, at der for den pågældende er betalt fuldt ATP-bidrag (Det årlige ATP-bidrag udgør for år 2006 kr. 2.926,80). Såfremt en lønmodtager ikke er omfattet af ATP-ordningen (eksempelvis medarbejdere i udlandet), må der inddrages andre faktorer – eksempelvis kan den ansattes arbejdstid lægges til grund.

Endvidere kan der ske overdragelse af en andel af en virksomhed med succession til en *tidligere* medarbejder, hvis det sker senest 5 år efter, at den tidligere medarbejder første gang erhvervede en andel af virksomheden, og såfremt de 3 års fuldtidsbeskæftigelse inden for de seneste 4 år forud for den første overdragelse er overholdt.

Reglen blev indført, for at fremme muligheden for successiv overdragelse med succession, således at generationsskiftet kan ske glidende. Det er ikke meningen med loven, at successionsreglerne kan anvendes ved overdragelse mellem interessenter, hvorfor reglen om, at det skal ske senest 5 år efter første overdragelse, indførtes.

KSL § 33 C stk. 9, 10 og 11 indeholder krav om, at erhververen skal være fuldt skattepligtig til Danmark. Er erhververen ikke fuldt skattepligtig til Danmark gælder særlige regler, som ikke vil blive gennemgået i dette speciale.

3.1.3. Successionsmulige virksomheder

Der kan efter KSL § 33 C stk. 1 ske overdragelse med skattemæssig succession af en virksomhed eller en andel heraf.

Den nærmere fortolkning af, hvornår der foreligger en ”virksomhed”, må ske ud fra almindelige skatteretlige principper under hensyntagen til aktiviteterens karakter, omfang og hensigt⁶. Det synes rimeligt at benytte virksomhedsbegreberne, der er omtalt i andre skattelove som vejledende. Efter virksomhedsskatteloven § 1 skal det være en *selvstændig erhvervsvirksomhed*. ”Selvstændig” skal opfattes i modsætning til tjenesteforhold, og hjælp til denne afgrænsning kan hentes i Cirk. 4/7 1994 nr. 129 (Personskattecirkulæret). ”Erhvervsvirksomhed” skal opfattes i modsætning til hobbyvirksomhed, dvs. at aktiviteten skal have et vist omfang og med det formål at skabe økonomisk overskud.

Særligt om fast ejendom gælder, at der udelukkende kan succederes i ejendomme, hvor mere end halvdelen anvendes i overdragerens eller overdragerens samlevende ægtefælles erhvervsvirksomhed. Ved opgørelsen af den erhvervsmæssige andel lægges den ejendomsværdimæssige fordeling mellem erhverv og beboelse til grund. Desuden er det væsentligt at bemærke, at udlejningsejendomme (bortset fra ejendomme der anvendes til landbrug, gartneri, planteskole, frugtplantage eller skovbrug) ikke i denne sammenhæng betragtes som erhvervsvirksomhed, og derfor ikke kan overdrages med succession.

Der kan også overdrages blot en andel af en virksomhed. Hermed må bestemmelsen utvivlsomt fortolkes som en ideel andel⁷ og ikke ”en del”, idet der ved udtrykket andel fokuseres på virksomheden og ikke de enkelte aktiver. Det er denne bestemmelse, der gør det muligt, at gennemføre et glidende generationsskifte, dvs. at virksomheden overdrages ad flere omgange. Dette er både muligt for overdragelse til nære familiemedlemmer og til nære medarbejdere, jf. tidligere omtale. Det er samme bestemmelse, der tillader at ved en overdragelse til flere parter, kan der for hver overdragelse af en ideel andel bestemmes om successionsreglerne skal anvendes eller ej.

Det har dog givet anledning til enkelte afgørelser, hvor der har været tvivl om, hvorvidt der kunne overdrages enkelte aktiver. I en landsretsafgørelse⁸ fra 2000 blev det fastslået, at faderen med succession kunne overdrages salgs- og jordbeholdninger til sønnen, på trods af at 2 tilhørende landbrugsejendomme ikke blev overdraget. Retten lagde dog vægt på, at der

⁶ Generationsskifte – Omstrukturering, af Michael Serup, side 309

⁷ Generationsskifte – Omstrukturering, af Michael Serup, side 312

⁸ TfS2000.661V

samtidig med overdragelsen blev indgået aftale mellem faderen og sønnen om, at faderen skulle bortforpagte to landbrugsejendomme til sønnen.

3.1.4. Skattemæssige virkninger

De skattemæssige virkninger ved anvendelse af successionsreglerne er beskrevet i KSL § 33 C stk. 2 og 3. Erhververen succederer (indtræder) i overdragerens skattemæssige stilling i relation til de overtagne aktiver.

Fortjenester ved overdragelsen af de enkelte aktiver beskattes ikke hos overdrageren. Erhververen indtræder i aktivernes anskaffelsestidspunkter, anskaffelsessummer og anskaffelseshensigt. Dvs. at en latent avance på overdragelsestidspunktet først bliver beskattet af erhververen på det tidspunkt han/hun realiserer denne avance. Der sker altså blot en udskydelse af beskatningstidspunktet.

Erhververen indtræder tillige i de af overdrageren foretagne skattemæssige af- og nedskrivninger. Dvs. at overdragerens afskrivningsgrundlag overtages af erhververen.

Tab, som konstateres ved overdragelse af aktiver, fradrages i overdragerens skattepligtige indkomst, i samme omfang som ved salg til andre personer. Som salgssum betragtes den værdi, der er lagt til grund ved overdragelsen, dvs. handelsværdien på overdragelsestidspunktet. Erhververen skal herefter anvende denne værdi som skattemæssig anskaffelsessum. Der kan altså ikke ske overdragelse med succession i aktiver, hvor der fremkommer et skattemæssigt tab.

I KSL § 33 C stk. 4 beskrives den situation, hvor virksomheden forud for overdragelsen har haft underskud, der ikke tidligere har kunnet udnyttes. Dette underskud kan ikke fradrages ved erhververens senere overdragelse. Altså kan der ikke succederes i underskud fra år før erhvervelsen. I en sådan situation, kan det være hensigtsmæssigt, ikke at anvende successionsreglerne, hvorfor en skattepligtig overdragelse bør overvejes.

3.1.5. Successionsadgangen i forhold til de enkelte aktiver

Det er et grundlæggende princip, at der for hvert enkelt aktiv for sig, kan vælges, om der ønskes overdragelse med eller uden succession⁹. Der er dog indbygget en række undtagelser til dette princip.

Det pågældende aktiv skal være en del af den overdragne virksomhed. Der kan altså ikke overdrages en del af en virksomhed – dvs. f.eks. kun varelageret – idet aktivet ikke i sig selv udgør en selvstændig virksomhed, jf. tidligere.

Henholdsvis maskiner og inventar der afskrives under ét, skal også overdrages som samlede skatteobjekter. Man kan altså ikke overdrage eksempelvis maskiner med succession og inventar uden succession.

Hvis der i virksomheden indgår aktier eller anparter skal de behandles efter reglerne i aktieavancebeskatningslovens §§ 34 og 35. Dette vender vi tilbage til i afsnit 3.2.

Endelig er der særlige regler for fast ejendom. I KSL § 33 C stk. 1 er det beskrevet, at det er et krav for brug af successionsreglerne ved overdragelse af fast ejendom, at mere end 50% af ejendommen benyttes i overdragerens eller dennes ægtefælles erhvervsvirksomhed. Ved opgørelsen af, hvor stor en del af ejendommen, der benyttes erhvervsmæssigt, anvendes den ejendomsværdimæssige fordeling mellem erhverv og privat beboelse.

Desuden anses udlejning af fast ejendom ikke i denne forbindelse som en erhvervsvirksomhed. Det betyder, at en ejendom, der har været brugt til udlejning ikke kan overdrages med succession. Hvis dette er et væsentligt punkt i overdragerens og erhververens aftale, kan virksomheden først omdannes til et selskab efter lov om skattefri virksomhedsomdannelse, hvorefter man eventuelt kan overdrage aktierne/anparterne i dette selskab med succession. Vi vender tilbage til emnerne omkring skattefri virksomhedsomdannelse og succession i aktier/anparter senere.

⁹ Ligningsvejledningen 2006-1 afsnit E.I.7 (tidl. Cirk. 1989.78 pkt. 27)

Der kan kun succederes i genvundne afskrivninger, såfremt der tillige succederes i avancen opgjort efter ejendomsavancebeskatningsloven.

Endelig er der begrænsning på brug af successionsreglerne, når der overdrages aktiver, som ville være blevet beskattet efter kursgevinstloven. Dog kan fordringer i fremmed valuta overdrages med succession.

3.1.6. Successionsadgangen i forhold til konto for opsparet overskud mv.

Hvis overdrageren har anvendt virksomhedsordningen umiddelbart forud for overdragelsen kan konto for opsparet overskud overdrages med succession. Dette blev indført ved vedtagelsen af Lov nr. 1283 af 20/12 2000, som har haft virkning for overdragelser, der har fundet sted efter 1. januar 2001. De omtalte regler er siden blevet indarbejdet i KSL § 33 C stk. 5.

Hvis der overdrages en del af en virksomhed eller én af flere virksomheder, som samlet har været under virksomhedsordningen, kan der overdrages en tilsvarende del af konto for opsparet overskud. Denne del beregnes som forholdet mellem den del af kapitalafkastgrundlaget ved udløbet af indkomståret forud for overdragelsen, der kan henføres til den overdragne virksomhed, og hele kapitalafkastgrundlaget ved udløbet af indkomståret forud for overdragelsesåret.

Det fremgår direkte af KSL § 33 C stk. 5 at ”... *den forholdsmæssige del af kapitalafkastgrundlaget ved udløbet af indkomståret forud for overdragelsen beregnes efter forholdet mellem værdien af aktiverne ved udløbet af indkomståret forud for overdragelsen i den nævnte virksomhed og samtlige aktiver indskudt i virksomhedsordningen. Ved beregningen af den forholdsmæssige del ses bort fra finansielle aktiver...*”

Der tages således hverken hensyn til finansielle aktiver eller gæld, som indgår i kapitalafkastgrundlaget.

Såfremt der via successionsreglerne overdrages en ideel andel på eksempelvis 20 % af en virksomhed, kan der således ligeledes med succession overdrages 20 % af konto for opsparet overskud, herunder den foreløbige betalte skat.

Hvis der derimod via successionsreglerne overdrages én af flere virksomheder, som samlet har været under virksomhedsordningen, skal der laves en konkret beregning på baggrund af aktiverne som indgår i kapitalafkastgrundlaget.

Vi kan eksemplificere dette ved et lille eksempel:

Samlet kapitalafkastgrundlag:

Driftsmidler	500.000
Debitorer	300.000
Likvider	50.000
Gældsforpligtelser	<u>-150.000</u>
	<u>600.000</u>

Figur 2 Beregning af ideel andel.

Hvis der overdrages 10 % af driftsmidlerne og 50 % af debitorerne, vil denne andel i relation til kapitalafkastgrundlaget være 200.000 (beregnet som 10 % af 500.000 = 50.000 + 50 % af 300.000 = 150.000) i forhold til de samlede ikke finansielle aktiver, som er 800.000 (beregnet som 500.000 + 300.000). Andelen udgør således $200.000 / 800.000 = 25 \%$.

Den del af konto for opsparet overskud, der således overføres med succession, er således 25 % af den oprindelige konto:

	Primo	Overtaget af erhverver	Rest til overdrager
Opsparet overskud	300.000	75.000	225.000
Betalt virksomhedsskat, 30 %	<u>90.000</u>	<u>22.500</u>	<u>67.500</u>
Konto for opsparet overskud	<u>210.000</u>	<u>52.500</u>	<u>157.500</u>

Figur 3 Fordeling af konto for opsparet overskud ved overdragelse af andel heraf.

Hvis der har været flere konti for opsparet overskud, skal der overdrages en forholdsmæssig andel af hver af kontiene. De forskellige konti er begrundet i virksomhedsskatten på opsparingstidspunktet.

Hvis konto for opsparet overskud overtages af erhververen med succession, betyder det, at den foreløbigt betalte virksomhedsskat bliver endelig for overdrageren. I stedet indtræder

erhververen i overdragerens skattemæssige stilling mht. indeståendet på kontoen, den foreløbige betalte virksomhedsskat samt den udskudte skat.

Parallelle regler er indført i KSL § 33 C stk. 6 om adgangen til succession i indeståendet på konjunkturudligningskontoen, hvis overdrageren har benyttet kapitalafkastordningen.

3.2. Selskaber

3.2.1. Hjemlen til succession

Hjemlen til at anvende skattemæssig succession ved overdragelse af aktier findes i §§ 34 og 35 i aktieavancebeskatningsloven (ABL).

3.2.2. Den successionsberettigede personkreds

Efter ABL § 34 stk. 1 kan overdragelse i levende live ske med succession til samme kreds af nære familiemedlemmer som tidligere gennemgået under succession af personligt drevne virksomheder.

Efter vedtagelsen af Lov nr. 394 af 6/6 2002 er det nu præciseret i ABL § 35 (tidl. ABL § 11 A), at successionsreglerne også her kan anvendes til nære medarbejdere. Afgrænsningen af, hvornår man kan betragtes at være en nær medarbejder, er ligeledes efter samme regler som i KSL § 33 C.

Opgørelsen af 3 års fuldtidsbeskæftigelse i selskabet indenfor de seneste 4 år anses for opretholdt i de situationer, hvor selskabet har været igennem en fusion, spaltning, tilførsel af aktiver eller aktieombytning, således at fuldtidsbeskæftigelsen i det indskydende eller erhvervende selskab medregnes. Tilsvarende er gældende, hvis selskabet er blevet etableret ved virksomhedsomdannelse, således at beskæftigelsesperioden i den omdannede personligt drevne virksomhed tælles med ved opgørelsen af fuldtidsbeskæftigelse. Beskæftigelse hos koncernforbundne selskaber lægges sammen og ses således i denne sammenhæng som samme selskab.

ABL § 34 stk. 3 indeholder krav om, at erhververen skal være fuldt skattepligtig til Danmark, eller at aktierne indgår i en virksomhed, som Danmark fortsat har beskatningsretten til, hvad enten det beror på intern ret eller på en dobbeltbeskatningsoverenskomst.

3.2.3. Successionsmulige aktier og anparter

Der er – bortset fra at erhververen skal tilhøre den successionsberettigede personkreds – 4 krav, som skal være opfyldt for at overdragelse af aktierne eller anparterne kan ske med succession.

Tidligere har der været et 5. krav omhandlende en særregel for overdragelse af børsnoterede aktier. Ved afskaffelse af den såkaldte 100.000 kroners grænse (ved vedtagelsen af L78 gældende pr. 1. januar 2006), er reglen, om at børsnoterede aktier kun kan overdrages med succession for den dels vedkommende, der overstiger en kursværdi på den såkaldte 100.000 kroners grænse, også afskaffet.

Krav nr. 1.

For det første skal der være tale om hovedaktionæraktier efter ABL § 4, næringsaktier efter ABL § 17 eller andelsbeviser i en andelsforening efter ABL § 18. Næringsaktier og andelsbeviser kan overdrages uden hensyn til de andre 4 krav.

Tilføjelsen om andelsbeviser bevirker, at der kan ske overdragelse af andele i en forening, hvis formål er, at fremme mindst 10 medlemmers erhvervsmæssige interesser gennem deres deltagelse i foreningens virksomhed som aftagere, leverandører eller på lignende måde¹⁰.

Som hovedaktionæraktier anses aktier eller anparter, der ejes af en person, som ejer – eller indenfor de seneste 5 år på noget tidspunkt har ejet – mindst 25% af aktie- eller anpartskapitalen. Det er tilstrækkeligt, at personen indenfor ovennævnte periode har rådet over mere end 50% af stemmевærdien i selskabet. For aktier erhvervet ved skattefri virksomhedsomdannelse er perioden udstrakt til 10 år. Ved opgørelsen af aktiekapitalen bortses fra selskabets beholdning af egne aktier.

¹⁰ Generationsskifte – Omstrukturering, af Michael Serup, side 337

Yderligere skal ved opgørelsen af de henholdsvis 25% af aktiekapitalen og 50% af stemmевærdien medregnes aktier/anparter som samtidig tilhører eller har tilhørt personens ægtefælle, forældre, bedsteforældre, børn, børnebørn eller disses ægtefæller. Også her sidestilles stedbarns- og adoptivforhold. Tilsvarende medregnes aktier/anparter, der samtidig tilhører eller har tilhørt selskaber, fonde eller lignende, som ovennævnte personkreds har haft en bestemmende indflydelse over. Den bestemmende indflydelse kan være på baggrund af overvægt i aktiebesiddelse, via vedtægtsbestemmelse eller ved anden aftale.

Ordet "samtidig" er naturligvis afgørende, idet der skal være tale om ejerskab og bestemmende indflydelse på samme tidspunkt. Det er således f.eks. ikke nok, at overdrageren har haft 20% af aktiekapitalen i en periode og at overdragerens forældre har haft 20% i en anden periode.

Krav nr. 2.

For det andet skal den enkelte overdragelse af aktier/anparter udgøre mindst 15% af stemmевærdien i det pågældende selskab. Her er det *stemmевærdien* og ikke aktiepostens nominelle størrelse, der er afgørende. Dvs. hvis et selskab både har A- og B-aktier med forskellig stemmевærdi kan der altså godt overdrages under 15% af den nominelle aktiekapital, når blot stemmевærdien af de overdragne aktier udgør mindst 15%.

I en offentliggjort sag omkring skattefri spaltning, generationsskifte og succession – TfS 2004.294 TSM, blev det krævet af Told- og Skattestyrelsen ved delvis overdragelse af aktierne i et holdingselskab, at de 15 % ikke kun skulle omfatte aktierne i det overdragne selskab, men ligeledes stemmeandelene i et underliggende datterselskab.

Resumeet i sagen er gengivet således: "Sagen vedrørte skattefri spaltning af et i forbindelse med skattefri aktieombytning nystiftet holdingselskab. I umiddelbar forlængelse af spaltningen var det hensigten, at det ene af de modtagende selskaber skulle

successionsoverdrages til hovedaktionærernes børn i medfør af ABL § 11 (nu ABL § 34).

Told- og Skattestyrelsen imødekom anmodningen om skattefri spaltning med vilkår om, at den efterfølgende successionsoverdragelse gennemførtes således, at børnene hver især opnåede 15 pct. af stemmerne i det underliggende driftsselskab."

Afgørelsen udelukker således at man kan anvende successionsreglerne på et driftsselskab, hvor man ønsker at overdrage under 15 % af stemmевærdien, blot ved at lave en skattefri aktieombytning efterfulgt af en skattefri spaltning, og herefter overdrage 15 % af aktierne i det ene holdingselskab.

Krav nr. 3.

Der skal være tale om aktier i et selskab, hvis virksomhed ikke i overvejende grad består af udlejning af fast ejendom, besiddelse af kontanter, værdipapirer eller lignende. Populært sagt må selskabet ikke være en pengetank.

Det er med dette krav, som er beskrevet i ABL § 34 stk. 1 nr. 4 (henholdsvis ABL § 34 stk. 6), forsøgt at gøre det objektivt, at afgøre om succession er mulig. Kravet indebærer 2 betingelser:

- selskabets indtægter fra udlejning af fast ejendom eller fra kontanter og værdipapirer udgør mindre end 50% af selskabets samlede indtægter, og
- handelsværdien af selskabets udlejningsejendomme, kontanter og værdipapirer udgør mindre end 50% af selskabets samlede aktiver – også målt på handelsværdien.

Det er gennemsnittet af indtægterne for de seneste 3 regnskabsår, der er afgørende. For så vidt angår aktiverne, måles de både på gennemsnittet over de seneste 3 år og på overdragelsestidpunktet.

Indtægten skal måles på den regnskabsmæssige nettoomsætning tillagt summen af øvrige regnskabsførte indtægter, herunder renteindtægter. Det er således ikke muligt at fratrække hverken direkte eller indirekte omkostninger. Dermed bliver det uden betydning, om selskabet giver over- eller underskud, ligesom beskatningen bliver uden betydning.

Ministeren (på det tidspunkt lovforslaget blev vedtaget) har udtalt at indtægt fra finansielle instrumenter, som vedrører handel med varer, skal anses som en del af varehandlen¹¹. Dermed skal f.eks. indtægter fra optioner og terminsforretninger, der benyttes i forbindelse med sikring af varekøb og varesalg, ikke medregnes.

¹¹ Ændrede successionsregler for aktier, Revision & Regnskabsvæsen nr. 5/2001, af Henrik Konradsen.

Aktiverne opgøres – ligesom indtægterne – efter et bruttoprincip. Dvs. at ved opgørelsen af f.eks. likvider eller værdipapirer kan man ikke modregne gæld, selvom gælden til enhver tid kan indfries med de likvider selskabet råder over. Dermed risikerer man, at ”straffe” meget likvide virksomheder, hvorved de risikerer, at succession ikke bliver mulig.

Det kan være nødvendigt, som led i et generationsskifte, at foretage slankning af sin balance i selskabet. Her kan det være nødvendigt, at bruge overskydende likviditet enten til udlodning eller til indfrielse af gæld, for på denne måde at afhjælpe problemet med for store finansielle aktiver på overdragelsestidspunktet. Man skal blot huske på, at man også skal beregne gennemsnittet af de seneste 3 år af henholdsvis de finansielle aktiver og de finansielle indtægter. Derfor kan det være nødvendigt, at nedbringe andelen af pengetankvirksomheden i god tid.

Alternativt kan man anvende reglerne om skattefri omstruktureringer, for på denne måde at udskille en del af pengetankvirksomheden forud for en overdragelse af aktierne.

Et mere praktisk problem ligger i at opgøre alle aktiverne til handelsværdi. Det vil i sig selv være forbundet med usikkerhed, at opgøre handelsværdier med 3 års tilbagevirkende kraft. Men også at opgøre handelsværdier for de aktiver der ikke er indregnet i årsrapporten vil være forbundet med usikkerheder. At alle aktiver skal opgøres, betyder at også goodwill og evt. andre immaterielle aktiver (patenter, rettigheder mv.) skal opgøres¹².

Endelig skal det nævnes at for selskaber, der har aktier i datterselskaber, hvori selskabet ejer mindst 25% af aktiekapitalen, skal afkastet og værdien heraf ikke medregnes som en del af pengetankvirksomheden. I stedet ”ser man gennem” selskabsstrukturen og medregner ved bedømmelsen den andel af datterselskabets indtægter og aktiver, der svarer til ejerforholdet. For så vidt ejendomme som udlejes til andre selskaber i koncernen, kvalificeres disse ikke som udlejningsejendomme, ligesom indtægten heraf ikke er afkast af ”passiv pengeanbringelse”.

¹² Ændrede successionsregler for aktier, Revision & Regnskabsvæsen nr. 5/2001, af Henrik Konradsen.

Dette betyder at holdingselskaber, der som eneste aktivitet ejer aktier i et datterselskab, ikke kan nægtes adgang til overdragelse med succession. I hvert fald ikke med den begrundelse, at selskabet kun ejer aktier.

Af afgørelser på området kan nævnes en landsretsdom fra 2005 – SKM 2005.166 LR, hvor det blev fastslået, at et selskab, som drev advokatvirksomhed, ikke skulle medregne selskabets klientkontomidler som en del af ”pengetanken”. Begrundelsen var, at selskabet ikke havde råderet over indeståendet. Tilsvarende i en landsretsdom fra 2003 – SKM 2003.458 LR blev det fastslået, at den del af indeståendet på klientkonti, som havde karakter af forudbetaling på advokathonoraret, ville være omfattet af pengetank-reglerne. Det lader således til, at det er *råderetten*, der har været afgørende i disse to domme.

Krav nr. 4

Endelig skal nævnes, at investeringsforeningsbeviser samt aktier i investeringsselskaber ikke kan overdrages med succession jf. ABL § 34 stk. 1 nr. 5 (henholdsvis ABL § 19).

3.2.4. Skattemæssige virkninger

De skattemæssige virkninger ved anvendelse af successionsreglerne for aktier er beskrevet i ABL § 34 stk. 2. Erhververen succederer i overdragerens skattemæssige stilling i relation til de overtagne aktier på samme måde som tidligere gennemgået for overdragelse af andre aktiver.

Desuden gælder reglen om, at hvis der opstår tab i forbindelse med overdragelse af aktierne, kan der ikke succederes. Tab kan således modregnes i overdragerens skattemæssige indkomst efter gældende regler herom.

Og der kan heller ikke ved succession i aktier indtrædes i fremførbare underskud, som selskabet ”bærer rundt på”.

Beregningen af ejertidsnedslag på hovedaktionæraktier efter ABL § 47, sker med 1% pr. år, den skattepligtige har ejet de pågældende aktier forud for indkomståret 1998. Dog kan

nedslaget højst udgøre 25%. Der gives ikke nedslag for aktier erhvervet den 19. maj 1993 eller senere. Er de pågældende hovedaktionæraktier overdraget ved succession, anvendes aktiernes værdi ved overdragelsen i stedet for afståelsessummen ved beregning af nedslaget. Dette gælder uanset om aktiernes værdi er steget eller faldet efter overdragelsestidspunktet. Eksempel:

Anskaffet den 1. december 1990, anskaffelsessum kr. 500.000.
Overdraget med succession den 1. januar 2006, handelsværdi kr. 900.000.
Solgt den 1. marts 2006, salgssum kr. 700.000.
Avancen opgøres til kr. 200.000 (700.000 – 500.000).
Ejertidsnedslaget opgøres som 8% af 400.000 (900.000 – 500.000).

Figur 4 Beregning af ejertidsnedslag op hovedaktionæraktier erhvervet ved succession.

3.3. Selvangivelse af succession

Hvilke krav stilles der til oplysning om anvendelse af successionsreglerne?

Beslutningen om, at erhververen indtræder i overdragerens skattemæssige stilling skal senest meddeles skattevæsenet i forbindelse med indgivelse af overdragerens selvangivelse. Der kræves ikke yderligere godkendelse.

3.4. Gaveoverdragelse

Dette afsnit om gaveoverdragelse handler ikke i sig selv om skattemæssig succession. Vi har alligevel valgt at placere afsnittet under hovedafsnittet ”succession”, fordi et generationsskifte med succession ofte vil indeholde et gaveelement, og fordi det hænger meget sammen med brug af passivpost i forbindelse med successionsreglerne for generationsskifte. Afsnit 3.5 netop om passivposter.

Der kan være forskellige årsager til, at en virksomhedsejer ønsker at overdrage sin virksomhed eller sit selskab som hel eller delvis gave. Under alle omstændigheder resulterer en sådan gave i en lettere finansiering hos erhververen, idet der ikke skal erlægges samme købesum for virksomheden. Endvidere er der mulighed for – når man anvender successionsreglerne – at beregne en passivpost, som vil nedsætte gaveafgiftsgrundlaget eller beskatningsgrundlaget.

Det er skattemæssigt muligt, at give gaver til alle personer, uanset om det er til nære familiemedlemmer, nære medarbejdere eller til anden fremmed part. Der er blot forskel på, hvorledes denne gavefordel bliver beskattet hos erhververen.

Gaver er som udgangspunkt skattepligtige hos modtageren jf. Statsskatteloven (SL) § 4 litra c, samt SL § 5 litra b modsætningsvist. Af SL § 5 litra b fremgår det, at gaver, der gives til personer, som beskrevet i Boafgiftsloven (BAL) afsnit II, ikke skal henregnes til indkomsten hos gavemodtageren. Til gengæld kan der blive tale om, at der skal betales en gaveafgift af disse gaver.

Efter BAL afsnit II § 22 kan en person afgiftsfrit give gaver, hvis samlede beløb indenfor et kalenderår ikke overstiger et grundbeløb på kr. 53.900 (2006-niveau), til børn, stedbørn og deres børn mv.

Af gavebeløb over grundbeløbet til den personkreds, der er nævnt i BAL § 22, skal der betales en gaveafgift på 15%.

Personkredsen i forbindelse med afgiftsfri gaver er lidt anderledes end ved successionsreglerne. Det skal således bemærkes, at successionsreglerne kan anvendes til f.eks. søskende og disses børn, mens en gave til disse personer er indkomstskattepligtig.

En gave værdifastsættes til handelsværdien på tidspunktet for gavemodtagelsen. Hvis gavens værdi overstiger grundbeløbet, skal der jf. BAL § 26 stk. 1 indgives anmeldelse om gaven, og dens afgiftspligtige værdi til told- og skatteforvaltningen senest den 1. maj i det efterfølgende år, og gaveafgiften forfalder til betaling samtidig med gaveanmeldelsen.

En gaveafgift påhviler modtageren, men giveren hæfter solidarisk med modtageren for betalingen. Hvis giveren betaler gaveafgiften for modtageren, anses dette beløb, som en afgiftsfri gave til modtageren, jf. BAL § 24 stk. 5. Derfor er det en fordel, at lade giveren betale gaveafgiften. Følgende eksempel viser dette, hvor en fader ønsker at bruge kr. 500.000 af sin formue ved at give sin søn en gave:

Situation 1 – modtageren/sønnen betaler gaveafgiften:

Gavebeløb	kr. 500.000
Afgiftsfri grænse	<u>- kr. 53.900</u>
Afgiftsgrundlag	<u>kr. 446.100</u>
15% gaveafgift	<u><u>kr. 66.915</u></u>

Gavemodtageren får kr. 433.085 (500.000 fra faderen – 66.915 til staten i gaveafgift), mens giveren skal betale kr. 500.000.

Situation 2 – giveren/faderen betaler gaveafgiften:

Gavebeløb	kr. 500.000
Gaveafgift	<u>- kr. 58.187</u>
"Reelt" gavebeløb	kr. 441.813
Afgiftsfri grænse	<u>- kr. 53.900</u>
Afgiftsgrundlag	<u>kr. 387.913</u>
15% gaveafgift	<u><u>kr. 58.187</u></u>

Gavemodtageren får kr. 441.813, mens giveren skal betale kr. 500.000 (441.813 til sønnen + 58.187 til staten i gaveafgift)

Figur 5 Gaveafgift, hvis hhv. modtager og giver betaler afgiften.

Alt i alt skal gavegiveren betale kr. 500.000 i begge tilfælde.

Forskellen er blot, af modtageren får et beløb ekstra svarende til forskellen i gaveafgiften i de 2 situationer.

Passivposter, der fastsættes efter KSL § 33 D (gennemgås i afsnit 3.5) til udligning af gavemodtagerens eventuelle fremtidige skattetilsvær, fratrækkes inden gaveafgiftsberegningen.

Som ovenstående gennemgang af gaver har vist, er der meget stor forskel på denne models anvendelighed til at lette finansieringen hos erhververen i et generationsskifte, afhængig af om virksomhedsoverdragelsen sker til nære familiemedlemmer eller til øvrige personer,

herunder nære medarbejdere. Selvom reglerne for succession er lempet i 2001 mht. nære medarbejdere, er det altså forsat ikke muligt at give hverken afgiftsfrie eller afgiftspligtige gaver til denne personkreds. Nære medarbejdere vil blive beskattet af en gave som personlig indkomst, dvs. med en marginal skatteprocent på ca. 62,3. Det er dog klart, at der som altovervejende hovedregel ikke fra overdragerens side vil være ønske om, at overdrage en virksomhed helt eller delvist som gave til andre end netop nære familiemedlemmer.

3.5. Passivpost

Det grundlæggende element i successionsreglerne er, at erhververen indtræder i overdragerens skattemæssige stilling. Dvs. at den skattepligtige avance, som overdrageren ville have fået, hvis overdragelsen var sket uden brug af succession, overtages af erhververen. Skattemæssig succession indebærer således ikke en skatteundgåelse, men blot en skatteudskydelse indtil det tidspunkt, erhververen realiserer disse avancer.

Erhververen er naturligvis ikke interesseret i, at overtage denne latente skattegæld, med mindre han/hun får noget til gengæld. Ved Lov nr. 1119 af 21/12 1994 blev der indført regler i KSL § 33 D om, at der kan beregnes en såkaldt passivpost ved gaveoverdragelse med succession - både hvis successionen er foretaget efter KSL § 33 C (personlig drevne virksomheder) og ABL §§ 34 og 35 (selskaber). Bestemmelsen giver hjemmel til, at den beregnede passivpost kan overdrages (som gave) til erhververen skatte- og afgiftsfrit. Denne skatte- og afgiftsfrihed begrundes med, at det reelt er en gældsoverdragelse og ikke en gaveoverdragelse.

Adgangen til fastsættelse af en passivpost gælder såvel i relation til gaveafgiftsberegningen efter BAL jf. afsnit 3.4 som i relation til indkomstskattepligtige gaver efter SL § 4 litra c. Derfor kan der ikke beregnes en passivpost med mindre, der ydes en gave.

Der er i KSL § 33 D objektive regler for, hvorledes passivposten skal beregnes. Den skal opgøres som en procentdel af de lavest mulige skattepligtige avancer, overdrageren ville være opnået ved et reelt salg af de pågældende aktiver. De skattepligtige avancer skal opgøres som

handelsværdierne i forhold til de skattemæssige saldo­værdier, herunder genvundne afskrivninger¹³.

Procentsatserne afhænger af de aktiver, hvori der succederes:

- For aktiver, hvor fortjeneste ville være aktieindkomst, beregnes passivposten med 20% af den beregnede fortjeneste.
- For alle andre aktiver (herunder alle næringsaktier uanset ovenstående punkter) beregnes passivposten med 30%.

Hvis der succederes i konto for opsparet overskud, beregnes der passivpost for det opsparede overskud – dvs. konto for opsparet overskud med tillæg af den hertil svarende virksomhedsskat, således:

- Opsparet overskud i indkomstår før 1991: 0%
- Opsparet overskud i indkomståret 1991: 9%
- Opsparet overskud i indkomstårene 1992-1998: 12%
- Opsparet overskud i indkomstårene 1999-2000: 13,5%
- Opsparet overskud i indkomstårene 2001-2004: 15%
- Opsparet overskud i indkomståret 2005 og senere: 16,5%

¹³ Generationsskifte – Omstrukturering, af Michael Serup, side 343

Lad os gennemgå et lille simplificeret eksempel:

Der overdrages med succession unoterede aktier/anpartar.

Handelsværdi:	kr. 1.000.000
Anskaffelsessum:	kr. 250.000
Beregning af passivpost (20% af 750.000)	kr. 150.000
Købsprisen for erhververen (1.000.000 – 150.000)	kr. 850.000

Figur 6 Beregning af passivpost og købspris ved overdragelse med succession af unoterede aktier.

Hermed har overdrageren ”givet en gave” eller ”overdraget et fremtidigt skattetilsvær” svarende til den objektiverede passivpost. I dette eksempel får det ikke skatte- eller afgiftspligtige konsekvenser for erhververen.

Et meget nærliggende spørgsmål er nu: Hvad sker der, hvis der aftales en pris forskellig fra kr. 850.000 – dvs. der aftales en større eller mindre passivpost, end den objektivt beregnede?

Udgangspunktet vil være, at en anderledes pris betragtes som en gave med heraf følgende skatte- eller afgiftspligt. En gavebeskatning forudsætter dog, at der er ydet en formuefordel som udslag af gavmildhed. Skattetilsværet for overdrageren overstiger væsentligt byrden af den passivpost, der kan beregnes efter KSL § 33 D, hvorfor overdrageren vil have en klar interesse i en overdragelse med succession, selvom han/hun dermed må acceptere en større passivpost (en lavere pris). Hvis erhververen allerede på tidspunktet for generationsskiftet har salgsplaner for virksomheden, vil dette tilsvarende medvirke til, at der bør/kan beregnes en større passivpost. En større passivpost kan derfor udmærket være forretningsmæssigt begrundet. Den samlede konklusion på spørgsmålet, vil derfor være, at der ikke er grundlag for at nægte brug af successionsreglerne til et generationsskifte, selvom der er aftalt en anderledes (højere eller lavere) passivpost end den objektiverede beregnede passivpost efter KSL § 33 D¹⁴.

¹⁴ Generationsskifte – Omstrukturering, af Michael Serup, side 346

Når man tager den successionsberettigede personkreds i betragtning, vil der være forskel på, om generationsskiftet foretages til nære familiemedlemmer eller til nære medarbejdere.

Hvis overdragelsen sker til nære medarbejdere, vil formodningsreglen være, at den aftalte pris er sket på markedsmæssige vilkår, idet der her ikke vil være samme interessefællesskab som ved familieoverdragelser. Dvs. at det som udgangspunkt vil blive betragtet som en aftale mellem uafhængige parter. Derfor vil der i disse situationer sagtens kunne blive tale om en aftalt passivpost, der fraviger den objektiverede beregning. Det må dog bero på en ligningsmæssig afgørelse i hvert enkelt tilfælde.

Hvis overdragelsen derimod sker til nære familiemedlemmer vil det generelle interessefællesskab skabe en forhåndsformodning om, at en større (eller mindre) passivpost er udtryk for gavmildhed fra den ene part, og derfor vil der som udgangspunkt skulle betales gaveafgift – naturligvis kun hvis fordelene overstiger beløbsgrænsen, som må gives afgiftsfrit.

Som tidligere beskrevet er det grundlæggende element i successionsreglerne, at erhververen indtræder i overdragerens skattemæssige stilling. Prisen for dette (for overdrageren) vil være denne beregnede passivpost, hvorfor dette naturligvis også bliver et centralt punkt i et generationsskifte med succession – uanset om overdragelsen sker til nære familiemedlemmer eller til nære medarbejdere.

3.6. Er skattemæssig succession en god idé?

Om det er en fordel at overdrage en virksomhed med succession, kan der ikke gives et entydigt svar på. Der skal altid foretages en vurdering af den konkrete situation. Vi vil i dette afsnit gennemgå nogle grundlæggende overvejelser, som bør tages i betragtning, ved valg af om generationsskiftet skal foretages med eller uden succession.

Det er naturligvis afgørende, at der både ses på overdragerens og erhververens skattemæssige og finansielle konsekvenser, af et generationsskifte henholdsvis med og uden succession.

3.6.1. Skattemæssige konsekvenser

Den umiddelbare fordel ved successionsreglerne er, som nævnt, at overdrageren undgår realisationsbeskatning. Til gengæld indebærer succession, at erhververen indtræder i aktivernes anskaffelsessum mv., hvorved han/hun får et lavere afskrivningsgrundlag, og heraf følgende lavere skattemæssige afskrivninger. Dette gælder selvfølgelig ikke, hvis der er tale om overdragelse af aktier eller anparter (dvs. generationsskifte af selskaber). Hvis erhververen ønsker et overblik over den ”pris” de lavere afskrivninger giver, skal man beregne nutidsværdierne af de fremtidige lavere afskrivninger.

Lad os se på et eksempel på overdragelse af driftsmidler:

Handelsværdi	kr. 1.500.000
Skattemæssig saldo-værdi	kr. 562.500
Uden succession:	
<u>Overdrageren:</u>	
Handelspris	kr. 1.500.000
- Skat (62,3% af (90% af (1.500.000-562.500)))	<u>kr. -525.656</u>
Overdrageren får i alt	<u>kr. 974.344</u>
<u>Erhververen:</u>	
Handelspris	<u>kr. 1.500.000</u>
Med succession:	
<u>Overdrageren:</u>	
Handelspris	kr. 1.500.000
- Passivpost 30% af (1.500.000-562.500)	<u>kr. -281.250</u>
Overdrageren får i alt	<u>kr. 1.218.750</u>
<u>Erhververen:</u>	
Handelspris	kr. 1.500.000
- Passivpost 30% af (1.500.000-562.500)	kr. -281.250
+ Nutidsværdien af et lavere afskrivningsgrundlag ¹⁵	<u>kr. 474.574</u>
Erhververen skal ”betale” i alt	<u>kr. 1.693.324</u>

Figur 7 Forskel på overdragelse af driftsmidler med eller uden succession.

¹⁵ Se beregning på bilag 5

Som det fremgår af eksemplet, og som også nævnt tidligere, er passivposten lavere end den skattebyrde, der påhviler overdrageren, hvis overdragelsen sker uden succession.

Det fremgår tillige, at den samlede besparelse ved succession er den rentebesparelse, der opnås ved udskydelse af skattebetalingen (når der ses bort fra den asymmetriske beskatning, som beskrives i afsnit 5.3).

Der er naturligvis mange usikkerhedsmomenter i ovenstående eksempel, som ligeledes skal inddrages i beslutningsgrundlaget, om hvorvidt en overdragelse skal foretages med eller uden succession.

Hvor længe beholder erhververen sine overtagne aktiver inden han/hun skal beskattes af en evt. avance? Jo før erhververen afhænder et overtaget aktiv, des mindre bliver værdien af skatteudskydelsen.

Bliver der vedtaget lovændringer? Det kan være ændrede beskatningsprocenter eller ændrede afskrivningsprocenter, en ændring i beregningen af passivposter osv. der kan få betydning for den fremtidige beskatning hos erhververen.

Yderligere afhænger successionsfordelen af det enkelte aktivs karakter.

F.eks. er der ikke i alle tilfælde symmetri mellem realisationsbeskatningen hos overdrageren og erhververens fremtidige skattebesparelser. Som det også fremgår af det gennemgåede eksempel, bliver beskatningen ved salg af driftsmidler ved virksomhedsophør kun beskattet med 90%, hvorved beskatningen hos overdrageren bliver mindre end erhververens tilsvarende skattefradrag. Dette taler som udgangspunkt imod succession.

Der er forskel i afskrivningsperioderne for forskellige aktiver. F.eks. har bygninger længere (hvis overhovedet nogen) afskrivningsperiode end driftsmidler. For aktiver med lange afskrivningsperioder vil nutidsværdien af det lavere afskrivningsgrundlag være mindre, hvilket taler for succession.

Successionsfordelen vil også afhænge af, i hvilket omfang overdragelsen berigtiges som hel eller delvis gave, ud over den beregnede passivpost. Og det har også skatte- og afgiftsmæssig betydning, om overdrageren samtidig vil betale gaveafgiften – dette gælder naturligvis kun for generationsskifte til nære familiemedlemmer, idet en gave til nære medarbejdere vil blive

beskattet som personlig indkomst hos erhververen. Her er der dog lidt mere ”elastik” i beregningen af aktivernes handelsværdier, herunder især goodwill, pga. den tidligere omtalte forhåndsformodning, om at forholdet til nære medarbejdere som udgangspunkt vil være at betragte som uafhængige parter.

Vi vil her bemærke, at brug af successionsreglerne altid bør kombineres med et gaveelement – som minimum med en gaveværdi svarende til den beregnede passivpost. Ellers vil erhververen naturligvis ikke indtræde i overdragerens skattemæssige stilling mht. de overtagne aktiver. Dette argument vil være fremtrædende i de eksempler, vi vil gennemgå i afsnit 5 og 7.

3.6.2. Finansielle konsekvenser

Ud over de skattemæssige konsekvenser, ved valg af om der skal generationsskiftes med eller uden succession, bør der også indgå overvejelser om overdragerens og erhververens finansielle situation.

Overdrageren har muligvis ikke likviditet til at betale den skat, der vil udløses ved overdragelse uden succession.

Erhververen kan tilsvarende få nedslag i prisen ved at indtræde i overdragerens skattemæssige stilling, jf. omtalte passivpost.

Succession er således et godt værktøj, hvis der hos én eller begge parter i et generationsskifte ikke er tilstrækkelige likviditetsmæssige ressourcer.

3.7. Delkonklusion

Den successionsberettigede personkreds udgør nære familiemedlemmer samt nære medarbejdere. Med hensyn til brug af successionsreglerne er der ingen forskel på den nære familiekreds og den nære medarbejderkreds. Hvis virksomheden overdrages til en lavere værdi end handelsværdien med fradrag af passivposten vil der være tale om en gaveoverdragelse. På dette område er der stadig forskel på nær familie contra nære

medarbejdere. Den nære familiekreds beskattes af gaven med en gaveafgift på 15%, hvorimod medarbejderne beskattes som personlig indkomst. Her skal det bemærkes, at den nære familiekreds ikke indeholder f.eks. søskende, selvom disse personer godt kan indgå i en overdragelse med succession.

Successionsberettigede virksomheder udgør alle virksomheder, der enten drives i personligt regi eller i selskabsform, bortset fra de såkaldte pengetankvirksomheder. Som nævnt tager dette speciale ikke højde for øvrige virksomhedsformer som fonde, kommanditselskaber mv.

Når en virksomhed overdrages med succession, hvad enten det er en virksomhed drevet i personlig regi eller i selskabsform, sker der ikke realisationsbeskatning af fortjenester hos overdrageren. Den skattebyrde, som ville påhvile overdrageren på overdragelsestidspunktet, hvis der ikke var anvendt succession, videreføres til erhververen. Erhververen succederer således i overdragerens skattemæssige stilling i relation til de overtagne aktiver.

Brug af succession er umiddelbart til fordel for overdrageren og ikke til erhververen. Som modydelse kan beregnes en passivpost, som vil nedsætte prisen på den overdragne virksomhed. Dermed får overdrageren en lavere pris for sin virksomhed – til gengæld skal han ikke beskattes af fortjenester ved overdragelsen. Staten mister sin avancebeskatning, og denne likviditetsmæssige skattebesparelse fordeles således på henholdsvis erhververen og overdrageren, så de i teorien begge skulle få noget ud af at bruge successionsreglerne. Derfor bør en anvendelse af successionsreglerne altid kombineres med en gave, der som minimum svarer til passivposten.

For den personligt drevne virksomhed kan erhververen succedere i samtlige aktiver (og passiver), der ville give avance, samt konto for opsparet overskud. Øvrige aktiver og passiver overdrages til handelsværdien – dette er typisk varelager (hvis der ikke er nedskrevet skattemæssigt herpå), debitorer (hvis der ikke regnskabsmæssigt er hensat til tab herpå), likvider og diverse gældsposter. For selskaber succederer erhververen i aktierne/anparterne. Dog også kun hvis et reelt aktiesalg ville have realiseret en avance og ikke et tab.

Spørgsmålet om det kan betale sig at gøre brug af successionsreglerne eller ej, kræver en nærmere beregning af begge muligheder i hver enkelt situation. I de følgende afsnit vil vi gennemgå nogle forskellige eksempler på generationsskifte, som vil give læseren et yderligere overblik over mulighederne og konsekvenserne ved brug af eller ved ikke at gøre brug af successionsreglerne i henholdsvis KSL §§ 33 C og 33 D og ABL §§ 34 og 35.

4. Virksomhedsbeskrivelse

Vi vil i resten af specialet tage udgangspunkt i et konkret eksempel, hvorudfra vi vil foretage forskellige relevante beregninger. Vi har valgt et mindre arkitektfirma ”Jensens Tegnesteue”. Ejeren Jens Jensen (55) har selv oparbejdet firmaet og drevet det alene i snart 20 år. Jens er gift med Anna Jensen (50) og sammen har de børnene Lars (27) og Rikke (24). Anna Jensen står for bogholderiet i virksomheden, samt diverse forefaldende arbejde. Lars er færdiguddannet arkitekt, hvor han bestod eksamen i 2002. Lars har herefter arbejdet i et større arkitektfirma i det indre København, hvor han allerede har været med på flere større opgaver og har mange nye ideer indenfor arkitektfaget. Lars har altid været interesseret i faderens virksomhed og har altid ønsket at blive selvstændig. Dette har derimod aldrig været Rikkens ønske, hvorfor hun er påbegyndt uddannelsen som pædagog.

Jensens Tegnesteue beliggende i Thy, er et velrenommeret firma, som er kendt i store dele af Jylland. Firmaet har bl.a. ansat 1 arkitekt (Thomas Thomsen (40)), som har været i firmaet i 15 år. Thomas er ligesom Lars interesseret i at indtræde i et generationsskifte.

Jens Jensen er på grund af alderen begyndt at spekulere i et fremtidigt generationsskifte. Han ser gerne at virksomheden drives videre i samme ånd, som han selv har drevet firmaet. Derfor vil han gerne planlægge et generationsskifte i god tid, således at der ikke træffes beslutninger, som ikke er nøje overvejet. Han har selvfølgelig tænkt på, om det ville være en god ide at lade sønnen overtage virksomheden, men han er egentlig ikke sikker på, om Lars er interesseret i at flytte hjem til Thy for at lede firmaet, og desuden er han helt nyuddannet og mangler derfor ledererfaring indenfor arkitektfaget. Det er også meningen, at der skal gå nogle år endnu inden generationsskiftet skal gøres endeligt – idet Jens ikke er nået pensionsalderen endnu! Men indenfor 5-7 år mener han, at det vil være på tide at trække sig tilbage fra firmaet. En anden mulighed er at overdrage virksomheden til den meget dygtige og trofaste medarbejder Thomas Thomsen, som har fungeret i firmaet som Jens’ højre hånd i alle årene. Det er ikke en nem beslutning!

I det følgende vil vi gennemgå muligheder og krav for diverse modeller af generationsskifte, herunder foretage relevante beregninger og sammenligninger af de forskellige modeller. Jensens Tegnestes regnskab, som der tages udgangspunkt i, er beskrevet på bilag 1.

5. Generationsskifte af personligt drevne virksomheder

5.1. Generelt

Ved generationsskifte af personligt drevne virksomheder beskattes den tidligere ejer som hovedregel som om, vedkommende var ophørt med at drive virksomhed. Overdragelsen kan som nævnt i tidligere afsnit ske til den nære familiekreds, nære medarbejdere eller en helt tredje part. Vi vil i dette speciale kun beskæftige os med generationsskifter til nære familiemedlemmer samt nære medarbejdere. Beskatningen ved overdragelse af virksomheden sker efter de almindelige regler i Afskrivningsloven (AFL), Ejendomsavancebeskatningsloven (EBL), Aktieavancebeskatningsloven (ABL) samt Kursgevinstloven (KGL). Alternativet til denne avancebeskatning er, at benytte successionsreglerne, som tidligere er gennemgået i afsnit 3. Det kan også være et alternativ at benytte reglerne i BAL omkring gaveoverdragelse til den nære familiekreds, hvilket vil sige, at en del af eller hele afståelsesprisen gives som gave. Dette betyder, at der skal betales en gaveafgift på 15%, for den del af gavebeløbet der overstiger kr. 53.900 eller kr. 18.800 for svigerbørn (2006 satser). Disse regler omkring overdragelse med gave, er dog kun gældende i familieforhold, hvorfor nære medarbejdere her vil være dårligere stillet end familiemedlemmer. I de efterfølgende afsnit vil de forskellige muligheder omkring generationsskifte af personligt drevne virksomheder blive gennemgået. Vi vil tage udgangspunkt i værdiansættelse samt beskatning af udvalgte aktiver, hvorefter vi vil gennemgå de forskellige alternativer, der kan være tale om ved generationsskiftet af personligt drevne virksomheder.

5.2. Værdiansættelse af forskellige aktiver og passiver

Når der skal ske et generationsskifte af en personligt drevne virksomhed til familiemedlemmer eller nære medarbejdere, skal der foretages en værdiansættelse af samtlige aktiver og passiver. Denne værdiansættelse skal foretages uanset hvilke regler, der benyttes for generationsskiftet. Hvis generationsskiftet gennemføres uden succession, sker der ”normal” beskatning jf. ovenstående afsnit, hvilket vil sige at handelsværdien/salgsværdien minus den skattemæssige værdi, indgår til beskatning i overdragerens virksomhedsindkomst. Sker generationsskiftet derimod med succession, hvor der ikke sker avancebeskatning hos

overdrageren, skal der alligevel kendes en handelsværdi, for at kunne fastsætte en salgspris og dermed også beregne passivposten.

Handelsværdierne skal som udgangspunkt fastsættes til markedsværdien i fri handel – altså nærmere beskrevet den pris en uvildig 3. mand er villig til at betale for de pågældende aktiver og passiver.

For generationsskifter til familiemedlemmer er der speciel fokus på værdiansættelse af de forskellige aktiver og passiver, fordi der er tale om overdragelse til såkaldte interesseforbundne parter, som altid skal ske med arms længde princippet. På grund af ovenstående situation samt at handelsværdien ikke altid kendes, har ligningsmyndighederne indenfor forskellige typer af aktiver beskrevet vejledninger, som kan anvendes til brug for værdiansættelsen, som vil blive anerkendt af ligningsmyndighederne, hvis de anvendes korrekt. I de efterfølgende afsnit vil en nærmere beskrivelse af forskellige typer af aktiver og passiver blive beskrevet. Der vil dog være tale om en lempeligere vurdering ved overdragelse til nære medarbejdere, da disse som udgangspunkt ikke betragtes som interesseforbundne parter. Derfor vil det muligvis kunne lade sig gøre, at foretage en anden værdiansættelse ved overdragelse til denne gruppe. Der skal dog altid foretages en vurdering i hvert enkelt tilfælde.

5.2.1. Goodwill

Hovedreglen for værdiansættelse af goodwill er, at den skal værdiansættes til handelsværdien. Da denne handelsværdi sandsynligvis ikke kendes pga. af, at goodwill ikke er et aktiv der handles igen og igen, og da der også er stor forskel på værdien af goodwill inden for forskellige typer af virksomheder og brancher, har Ligningsrådet udarbejdet et cirkulære TSC 2000,10, som kan anvendes som vejledning til værdiansættelse af goodwill. Dette cirkulære beskriver en metode punkt for punkt, som kan anvendes til at beregne goodwillen. Især for nærtstående parter er værdiansættelse af goodwill blevet et centralt område. Dette gælder i dette tilfælde specielt for familiemedlemmer, men også til dels nære medarbejdere. Derfor benyttes denne model ofte i praksis som metode for værdiansættelse af goodwill, og ikke mindst for at undgå efterfølgende reguleringer fra skattemyndighederne, fordi

værdiansættelsen ikke kan godkendes. I dette underafsnit vil vi tage udgangspunkt i Ligningsrådets metode for værdiansættelse af goodwill.

Goodwill – som nævnt i ovenstående – værdiansættes efter et skøn over handelsværdien. Der skal her tages hensyn til de konkrete forhold omkring virksomheden. Der kan også være tale om, at der indenfor visse brancher er bestemte branchekutymmer for, hvordan goodwill skal værdiansættes.

I praksis kan et eksempel findes, hvor sådanne kutymmer dog ikke anerkendes jf. TFS 2000.392 LR, hvor ejeren af et bilfirma skulle foretage et generationsskifte til sønnen, hvor virksomheden skulle overdrages til et nystiftet selskab, hvor sønnen var aktionær. I denne sag blev der indhentet en erklæring fra det selskab, der importerede biler indenfor det pågældende mærke. Erklæringen beskrev, at det indenfor deres branche var kutyme, at der ikke beregnes goodwill, hvorfor goodwillen i den overdragne virksomhed blev sat til 0. Denne kutyme blev ikke anerkendt af skattemyndighederne, fordi der skal være tale om en kutyme for værdiansættelse af goodwillen ikke blot en kutyme for, at der ikke skal beregnes goodwill.

Vi vil i det efterfølgende ikke komme nærmere ind på de forskellige branchekutymmer, der findes. Vi vil tage udgangspunkt i den beregningsmodel, der lægges op til iflg. TSC 2000-10.

Gennemgang af beregningsmodellen

Grundlaget for beregningen er virksomhedens regnskabsmæssige resultat før skat for de sidste 3 regnskabsår. Er der tale om en virksomhed, hvor der ikke har været aflagt regnskab efter Årsregnskabsloven kan virksomhedens skattepligtige indkomst benyttes i stedet. Det kan også være en mulighed, at udarbejde de regnskabsmæssige resultater for de sidste tre år, hvor der ikke tidligere har været aflagt virksomhedsregnskab. Vælges denne løsning kan det også være nødvendigt at udarbejde regnskaber for flere år tilbage, for at opgøre de regnskabsmæssige afskrivninger korrekt. Denne løsning er rimelig omfattende, hvorfor de fleste sandsynligvis benytter de skattemæssige indkomster for de sidste 3 år i de tilfælde, hvor der ikke har været aflagt regnskab. Der skal foretages reguleringer af de regnskabsmæssige resultater eller skattepligtige indkomster, for de pågældende år således:

Hvis årsrapport aflagt efter årsregnskabsloven:

Regnskabsmæssigt resultat før skat

- ikke udgiftsført løn eller vederlag til medarbejdende ægtefælle
- finansieringsindtægter
- + finansieringsudgifter
- +/- evt. ekstraordinære poster
- + afskrivninger på tilkøbt goodwill
- = korrigeret resultat

Hvis udelukkende udarbejdet skattemæssig opgørelse:

Skattepligtig indkomst

- medarbejdende ægtefælle
- finansieringsindtægter
- + finansieringsudgifter
- + forskudsafskrivninger
- +/- andre ikke skatter relevante driftsmæssige poster
- + afskrivninger på tilkøbt goodwill
- = korrigeret resultat

Figur 8 Korrigerede resultater ved goodwillberegning efter cirkuleret TSC 2000-10.

Der skal foretages en bestemt vægtning af de korrigerede resultater uafhængigt af, om der tages udgangspunkt i årets regnskabsmæssige resultat eller den skattepligtige indkomst.

Denne vægtning fremkommer således: Det tredjesidste korrigerede resultat ganges med 1, det andet sidste korrigerede resultat ganges med 2 og det sidste korrigerede resultat ganges med 3, hvorefter der beregnes et vægtet gennemsnit ved at dividere den totale sum med 6. Herefter fremkommer der et vægtet resultat, som anvendes til den videre beregning af goodwillen.

Der skal også foretages en vurdering af udviklingstendensen, som hænger sammen med, hvad man er villig til at betale for goodwill. Såfremt der har været en konstant resultatmæssigt udvikling, uanset om der er tale om en positiv eller negativ udvikling, skal denne udvikling beregnes. Udviklingstendensen fremkommer som udviklingen i de to udviklingsperioder (år 1 til år 2 og år 2 til år 3) divideret med to. Altså mere præcist udviklingen mellem år 1 og 3

divideret med 2. Den beregnede udviklingstendens tillægges eller fratrækkes den vægtede gennemsnitsindtjening. Når en personlig virksomhed overdrages anses halvdelen af ovenstående fremkomne beløb, som driftsherreløn. Dette beløb skal dog udgøre minimum kr. 250.000 eller maksimum kr. 1.000.000. Dette er dog ikke tilfældet ved overdragelse af selskaber, da der her i de fleste tilfælde er udbetalt løn til ejerne, som er indregnet i det regnskabsmæssige resultat.

Der skal beregnes en forrentning af virksomhedens aktiver. Denne forrentning beregnes med den på overdragelsestidspunktet gældende kapitalafkast sats + 3% - p.t. er kapitalafkastsatsen 4% (2005-niveau), hvilket svarer til en forrentning på 7%. Ved kapitalafkastsatsen for overdragelsestidspunktet forstås kapitalafkastsatsen for det pågældende kalenderår, hvor overdragelsen finder sted. Dette betyder, at det i praksis kan være svært at beregne den nøjagtige forrentning af aktiverne og kan give problemer, hvis kapitalafkastsatsen ændres, da satsen først offentliggøres et godt stykke henne i kalenderåret, normalt i juli eller august måned. Det kan få en afgørende betydning blot ved en ændring på 1-2 %-points. Man er selvfølgelig nødt til at beregne forrentningen med udgangspunkt i den sidste offentliggjorte afkastsats og evt. tage højde for nye kendte faktorer, som kan komme til at påvirke denne. Der vil her være tale om udsvinget i renteniveauet, som kan få betydning for kapitalafkastsatsen, da denne fastsættes af København Fondsbørs som gennemsnittet af den effektive obligationsrente for de første 6 måneder af kalenderåret, jf. Virksomhedsskattelovens § 9. Forrentningen skal beregnes af virksomhedens aktiver blot med undtagelse af driftsfremmende aktiver hvilket iflg. cirkulæret beskrives som; obligationer, pantebreve samt evt. bogført værdi at tilkøbt goodwill.

I TfS 2001.356 tages der nærmere stilling til fortolkningen af selve forrentningen af aktiverne. Sagen handler om overdragelse af en filial i et nystiftet dansk selskab, som var ejet af et moderselskab som også ejede den pågældende filial. I det pågældende eksempel havde virksomheden fratrullet forrentningen af alle aktiver minus likvide beholdninger.

I cirkulæret er likvider ikke nævnt som et driftsfremmende aktiv, der kan ses bort fra, men alligevel anerkendte Told- og Skattestyrelsen sagen med den bemærkning at i vurderingen af, hvad der kan ses bort fra ved beregningen af forrentningen, skal det vurderes, om der er tale om investeret kapital, som skal forrentes via virksomhedens overskud og investeringens

levetid. Det skal obligationer og pantebreve ikke og det samme gælder for likvider, hvorfor de som hovedregel også kan holdes udenfor.

Der skal endvidere foretages en kapitalisering af beregningen. Denne faktor er udtryk for det årlige forventede afkast af goodwillen (forrentning af goodwill i forhold til levetiden). Denne forrentning fastsættes til kapitalafkastsatsen for det tidspunkt, overdragelsen finder sted plus 8%. P.t. er kapitalafkastsatsen 4%, hvorved forrentningssatsen fastsættes til 12%. Også her giver det problemer med kapitalafkastsatsen, hvis denne ændres pga. det sene tidspunkt for offentliggørelsen heraf. Afgørende for goodwills levetid kan være:

- Type og kompleksitet af virksomhedens produkter; unikke produkter => lang levetid, standardprodukter => kort levetid.
- Produktion/forhandling af et indarbejdet anerkendt varemærke => forlænget levetid.
- Hvis køber selv i løbet af kort tid kan oparbejde en goodwill svarende til den der er knyttet til virksomheden. => kort levetid (Mindre håndværksvirksomheder).

For at få et overblik over hvilken betydning levetiden har for kapitaliseringsfaktoren, kan følgende oversigt anvendes:

År	Forrentnings- sats	Kapitalise- ringsfaktor
1	12%	0,45
3	12%	1,26
5	12%	1,96
7	12%	2,57
10	12%	3,34
15	12%	4,32
20	12%	5,03
25	12%	5,56

Figur 9 Kapitaliseringsfaktor

I praksis giver TfS 2001.356 også et bud på hvad levetiden for goodwillen kan fastsættes til. I sagen blev levetiden fastsat til 5 år. Ligningsrådet godkendte dengang levetiden på 5 år uden en begrundet stillingtagen hertil. Efterfølgende har Landsskatteretten jf. SKM 2002.50 LSR i en anden sag fastsat en levetid på 7 år, hvilket Ligningsrådet siden har taget til sig, og brugt i flere omgange, med mindre afgørende ting har talt for en anderledes levetid.

Beregningsmodellen, som cirkulæret anvender, er udtryk for en standardberegning af goodwill, som i princippet kan anvendes af alle virksomhedstyper. Derfor kan der også være konkrete eksempler, hvor det er mere retvisende at foretage korrektioner til modellen, eller hvor modellen slet ikke er anvendelig. I sådanne tilfælde skal værdiansættelsen foretages i forhold til, hvad man antager en uvildig tredjemand vil betale for goodwillen i det konkrete eksempel.

Det er derfor vigtigt, at der vurderes i hvert enkelt tilfælde om beregningsmodellen giver et realistisk bud på værdiansættelsen af goodwillen. Der kan være tale om købere, der er villig til at betale en højere goodwill end beregnet, men der kan også være tilfælde, hvor købere ikke er villig til at betale den beregnede goodwill. Dette kan skyldes:

- Velbegrundede forventninger til fremtiden.
- Udviklingen i virksomheden fra afslutningen af sidste regnskabsperiode til overdragelsestidspunktet.
- Indehaver eller medarbejder har afgørende betydning for virksomhedens indtjening.
- Indtjeningen afhænger i stor grad af en enkelt kunde.
- Virksomheden i de sidste år har været påvirket af store éngangsindtægter eller –omkostninger.

Har virksomheden ikke været ejet i 3 år, kan modellen anvendes med de fornødne tilpasninger.

TfS 2001.449 beskriver et tilfælde, hvor ejeren af et enkeltmandsfirma skal overdrage sin virksomhed og ønsker goodwillen værdiansat til kr. 0. Iflg. beregningsmodellen er goodwillen kr. 462.266. Da Ligningsrådet ikke mente, at virksomheden kunne videreføres uden væsentlig indflydelse fra den tidligere ejer, fastsattes goodwillen af Ligningsrådet til kr. 100.000 – altså en nedsættelse i forhold til cirkulæreberegningen pga. den tidligere ejers afgørende betydning for virksomhedens indtjening.

TfS 2001.449 taler for, at der kan aftales en anden goodwill, end den der fremkommer ved beregningsmodellen. Der skal dog være tale om forretningsmæssige argumenter, som taler for en anden værdiansættelse af goodwill.

Vi vil foretage en beregning af goodwill i vores gennemgående virksomhed, som vil blive anvendt i eksempler vedr. generationsskifte flere steder i specialet.

Nedenfor er beregnet goodwill for vor gennemgående virksomhed.

	2003	2004	2005
Regnskabsmæssigt resultat	1.558.000	1.500.000	2.000.000
- ikke udgiftsført løn eller vederlag til medarbejdende ægtefælle	-182.300	-188.200	-192.300
- finansielle indtægter	-10.000	-10.000	-12.000
+ finansielle udgifter	120.000	120.000	132.500
+/- evt. ekstraordinære poster efter ÅRL	0	0	0
+ afskrivninger på tilkøbt goodwill	0	0	0
	1.485.700	1.421.800	1.928.200
Vægtning	1	2	3
Vægtede resultater	1.485.700	2.843.600	5.784.600
Sum af vægtede resultater			10.113.900
Vægtet reguleret resultat			1.685.650
Udviklingstendens			221.250
			1.906.900
Driftsherreløn 50% (min 250.000 og max 1.000.000)			-1.000.000
Forrentning af aktiver, kapitalafkastsatsen (4%) + 3% af 6.150.000			-430.500
Rest til forrentning af goodwill			476.400
Kapitaliseringsfaktor (12% over 7 år)			2,57
Beregnet goodwill			1.224.348
Beregnet goodwill, afrundet			1.225.000

Figur 10 Beregning af goodwill

Den beregnede goodwill på kr. 1.225.000 vil blive anvendt senere i specialet ved forskellige beregningseksempler.

5.2.2. Ejendomme

Ved værdiansættelse af fast ejendom i forbindelse med overdragelse mellem interesseforbundne parter anvendes TSC 2000,5, som vejledning til værdiansættelsen. Hovedreglen er at værdiansættelsen skal svare til den pris en uvildig tredjemand vil betale for ejendommen. Dette tolkes p.t. fra ligningsmyndighedernes side som værende den senest offentliggjorte ejendomsvurdering. Menes den senest offentliggjorte ejendomsvurdering ikke at være realistisk, kan der altid forlanges omvurdering iflg. lovbekendtgørelse nr. 648 af 11. august 1999 om vurdering af faste ejendomme. Menes den offentliggjorte ejendomsvurdering ikke at give et retvisende billede af ejendommens værdi på handelstidspunktet er ingen af parterne bundet af vurderingen. Eksempler på hvor ejendomsvurderingen ikke er retvisende kan være hvis der siden den sidst offentliggjorte ejendomsvurdering har været foretaget væsentlige forbedringer, som forbedrer ejendommens samlede værdi. Der kan også være tale om det modsatte, hvor der efter seneste ejendomsvurdering er fundet væsentlige fejl eller mangler, som der ikke har været taget højde for ved ejendomsvurderingen. I sådanne tilfælde vil ejendomsvurderingen ikke give et retvisende billede for ejendommens værdi på overdragelsestidspunktet. I ovenstående tilfælde, hvor ejendomsvurderingen ikke kan give et retvisende billede af værdien, kan ligningsmyndigheden anmode den Skatteregion, der fører tilsyn med ejendommen om at udtale sig om værdien på det tidspunkt hvor overdragelsen skal finde sted.

Cirkulære nr. 185 af 17/11 1982 (gavecirkulæret), afsnit 4 -6, anfører ligeledes, at såfremt en ejendom sælges/overdrages ved gave til arvinger eller disses nære pårørende, skal værdiansættelsen ske til værdien i handel og vandel. Skattemyndighederne skal dog i denne sammenhæng acceptere parternes værdiansættelse, hvis den ligger indenfor intervallet mellem den senest offentliggjorte ejendomsvurdering minus 15% og den senest offentliggjorte ejendomsvurdering plus 15%.

5.2.3. Andre aktiver samt passiver

Andre immaterielle aktiver

Afskrivningslovens § 40, stk. 2 giver eksempler på andre immaterielle aktiver end goodwill. Der kan være tale om knowhow, patentrettigheder og varemærkerettigheder mv. Disse aktiver

skal alle værdiansættes til handelsværdier ved overdragelse. Der vil kun i enkelte særlige tilfælde være tale om kutyper eller andre retningslinier, der kan benyttes til værdiansættelsen. Det kan være relevant at der foretages en vurdering af en sagkyndig, eller der kan hjemtages købstilbud fra uafhængige, som benyttes, når det skal skønnes, hvad handelsværdien for det enkelte aktiv er.

Driftsmidler, inventar mv.

I forbindelse med overdragelse af driftsmidler, inventar mv. er det vigtigt, at der foretages en vurdering af de pågældende aktiver, i forhold til hvad lignende aktiver i samme stand koster i handel og vandel. Denne vurdering kan foretages af en fagmand, som har et særligt kendskab til netop de typer aktiver, der skal vurderes. Grunden til, at en vurdering bør finde sted, er, at den værdi, der findes i årsrapporten, ikke altid svarer til markedsværdien. En vurdering af aktiverne kan både komme køber og sælger til gode, der kan jo både være tale om at aktiverne stiger og falder i værdi i forhold til den værdi, der står i årsrapporten. Som hovedregel foretages en vurdering for at sikre køber, således at vedkommende ikke køber ”katten i sækken”, altså aktiver der stort set ingen værdi har.

Regnskabsmæssigt skal aktiver indregnes til kostpris og der skal foretages afskrivninger der svarer til aktivets brugstid. Et aktivs brugstid kan være svært at forudsige, hvorfor der i de fleste tilfælde benyttes standardperioder som brugstid. Dette er også med til at indikere, at en vurdering er nødvendig for at komme frem til aktivernes egentlige handelsværdi.

Værdipapirer/obligationer og prioritetsgæld

Disse typer af aktiver og passiver skal alle værdiansættes til den på overdragelsesdagen gældende kursværdi.

Varelager

Varelageret i en virksomhed består som regel af flere forskellige produkter eller materialer. Der kan være genstande, der har ligget på lager igennem længere tid, hvorved de måske ikke kan sælges til den værdi, de står bogført til. Derfor er det vigtigt at også varelageret vurderes af en udenfor stående person for at finde ud af, hvilken værdi varelageret reelt repræsenterer. Denne vurdering bør ligeledes foretages af en fagmand, som har et særligt indblik i

værdiansættelse af netop det varelager der er tale om. Værdiansættelse skal tage udgangspunkt i den værdi varen eller produkter vil have i fri handel ogandel.

Debitorer

Værdiansættelse af debitorer tager udgangspunkt i den værdi debitorerne står bogført til i regnskabet. Der skal rettes opmærksomhed på, om der er foretaget en præcis vurdering af debitorerne med hensyn til hensættelse til tab herpå. Da der er tale om personligt drevne virksomheder vil der som udgangspunkt ikke være foretaget revision, hvorfor det vil være en god ide at foretage en form for revision af debitorerne i forbindelse med værdiansættelsen heraf. Denne omtalte revision bør tage udgangspunkt i større debitorer samt debitorer med forfaldne saldi. Det vil være en god ide, at der sendes saldomeddelelser ud til et udsnit af debitorerne for at afstemme saldierne direkte med debitorerne selv. Værdiansættelsen skal sættes til den nominelle værdi minus hensættelse til tab.

Likvider, bankgæld, kreditorer og anden gæld

Der er ingen specielle forhold for værdiansættelse af likvider og bankgæld mv. Værdiansættelsen skal foretages til de på overdragelsesdagen gældende nominelle værdier. Hvis der er tale om poster i udenlandsk valuta, skal de værdiansættes til valutakursen på overdragelsesdagen.

5.3. Avancebeskatning

Som tidligere nævnt opgøres avancer i overensstemmelse med reglerne i AFL, EBL, ABL og KGL. Disse avancer skal opgøres uanset om virksomheden afstås med eller uden succession. Hvis der er tale om en afståelse uden succession, beskattes alle avancer hos overdrageren. Er der derimod tale om en overdragelse med succession, beskattes overdrageren ikke af avancerne. Det er altid vigtigt, at avancerne opgøres, fordi de ligger til grund for den beregnede passivpost som skal medregnes ved anvendelse af successionsreglerne jf. afsnit 3.5. I det følgende vil vi gennemgå, hvordan avancerne opgøres for forskellige aktiver og passiver, samt hvorledes disse aktiver og passiver skal behandles hos overtageren i tilfælde, hvor der ikke benyttes succession. Som tidligere bemærket indtræder overtageren i aktiverne og passivernes skattemæssige stilling, med hensyn til anskaffelsestidspunkt, anskaffelsessum,

foretagne skattemæssige afskrivninger mv., i de tilfælde hvor reglerne omkring succession benyttes.

Goodwill og andre immaterielle aktiver

Behandling hos overdrager

Overdrageren skal opgøre fortjeneste/tab for den solgte goodwill efter de skattemæssige regler i det indkomstår, hvor overdragelsen gennemføres. Fortjenesten/tabet opgøres, som forskellen mellem den kontantomregnede salgssum og den kontantomregnede købesum med fradrag for foretagne skattemæssige afskrivninger, jf. AFL § 40, stk. 6. Ved salg af oparbejdet goodwill vil fortjenesten svare til den kontantomregnede salgssum. Skattestyrelsen udarbejder hvert kvartal et tabelmateriale til brug for kontantomregning. Den fremkomne avance beskattes i den skattepligtige indkomst, som virksomhedsindkomst.

Behandling hos overtager

Overtageren erhverver en goodwill og hermed retten til at afskrive på denne goodwill med indtil 1/7 pr. år, jf. AFL § 40 stk. 1 og 2. Denne afskrivning er ikke betinget af erhvervsmæssig benyttelse¹⁶. Der kan afskrives med en 7. del, selvom den beregnede levetid for aktivet overskrider 7 år. Der kan dog ikke afskrives en større del end 1/7 pr. år. Jf. AFL § 40, stk. 2. Afskrivningsgrundlaget opgøres til den aftalte købesum omregnet til kontantværdi. Kontantværdien er lig med den kontante del af købesummen tillagt kursværdien af den eventuelle gæld køberen overtager. For andre immaterielle aktiver gælder de samme regler. Dog er der en undtagelse i AFL § 41, stk. 1, hvor knowhow og patenter kan fradrages med hele den kontante anskaffelsessum i anskaffelsesåret.

Ejendomme

Behandling hos overdrager

Ved salg af fast ejendom findes der i Ejendomsavancebeskatningsloven (EBL) gældende regler for beskatning heraf. Fortjenesten af fast ejendom opgøres som forskellen mellem den

¹⁶ Immaterielle aktiver – skattemæssig behandling, Revision & Regnskabsvæsen 11/2002, af Michael Duerø.

kontante afståelsessum og den kontante anskaffelsessum. Anskaffelsessummen reguleres for forskellige elementer, som kan ses af nedenstående figur 11, hvor ejendomsavance er opgjort for vores gennemgående eksempel. Den samlede ejendomsavance indgår i den skattepligtige indkomst. For fysiske personer beskattes det som kapitalindkomst og for virksomheder, som beskattes efter virksomhedsordningen indgår avancen i virksomhedsindkomsten.

Skattepligten kan udskydes, hvis skatteyder anskaffer en ny erhvervsejendom og modregner den skattepligtige avance i anskaffelsessummen på den nye ejendom, jf. reglerne i EBL § 6A. Er der tale om et tab, kan dette fradrages i andre avancer ved salg af fast ejendom i efterfølgende indkomstår.

Ved afståelse af fast ejendom vil begrebet genvundne afskrivninger også komme på tale. AFL § 21 beskriver de gældende regler for genvundne afskrivninger. Genvundne afskrivninger skal opgøres for hver enkelt bygning og fremkommer som den kontantomregnede afståelsessum for bygningen minus den bogførte værdi af bygningen. For at kunne beregne de evt. genvundne afskrivninger, er det nødvendigt, at der er en opdeling af anskaffelses- og afståelsessummen, hvor det beskrives, hvilken værdi henholdsvis bygningen og grunden er sat til. Er der ved beregningen tale om en positiv forskel mellem afståelsessummen og den bogførte værdi, vil denne forskel betegnes som genvundne afskrivninger. De genvundne afskrivninger kan dog ikke overstige de faktiske foretagne skattemæssige afskrivninger. 90% af de genvundne afskrivninger skal medregnes i den skattepligtige indkomst på samme måde som den beregnede avance. Eksempel for beregning af genvundne afskrivninger i nedenstående figur 11.

Opgørelse af ejendomsavance**Afståelsessum**

Kontantomregnet afståelsessum	6.000.000
Handelsomkostninger	0
Afståelsessum, netto kontant	6.000.000

Anskaffelsessum

Kontant omregnet anskaffelsessum / indgangsværdi	5.500.000
Fast tillæg på kr. 10.000 Pr. ejerår (9 år; 1997-2005)	90.000
Vedligeholdelse og forbedringstillæg over kr. 10.000 pr. kalenderår	186.596
Ikke genvundne afskrivninger på bygninger og/eller installationer	0
Anskaffelsessum beregnet	5.776.596
Fortjeneste	-5.776.596
Ejertidsnedslag, 6%	223.404
	-13.404

Skattepligtig fortjeneste**210.000**

(som medregnes i den skattepligtige indkomst)

Opgørelse af genvundne afskrivninger**Handelsværdier - fordeling**

Grund	500.000
Bygninger	5.500.000
I alt	6.000.000

Anskaffelsessum - fordeling

Grund	500.000
Bygninger	5.000.000
I alt	5.500.000

Foretagne afskrivninger i alt 2.500.000

Bogført værdi total 3.000.000

Bogført værdi bygninger 2.500.000

Kontant salgssum 5.500.000

Bogført værdi 2.500.000

Fortjeneste 3.000.000

Genvundne afskrivninger 2.500.000

(Maks de foretagne afskrivninger)

90% heraf medregnes i den skattepligtige indkomst 2.250.000**Ikke genvundne afskrivninger 0**

(Foretagne afskrivninger minus de genvundne afskrivninger)

Figur 11 Ejendomsavance og genvundne afskrivninger

Behandling hos overtager

Ved overtagelse af fast ejendom vil den kontante anskaffelsessum på de afskrivningsberettigede bygninger blive det nye afskrivningsgrundlag for køberen.

Overtageren kan afskrive erhvervsmæssigt benyttede bygninger med indtil 5% årligt efter den lineære afskrivningsmetode.

Skattemyndighederne har fokus på fordelingen af overdragelsessummen, idet de har mulighed for at tilsidesætte fordelingen, såfremt misforholdet er åbenbart. Det er nemlig ikke ligegyldigt, hvordan denne fordeles på henholdsvis afskrivningsberettiget del (eksempelvis bygninger) og ikke-afskrivningsberettiget del (eksempelvis grund). For køber vil det naturligvis være bedst, at så meget som muligt medtages på den afskrivningsberettigede del, således at afskrivningsgrundlaget bliver så stort som muligt. Det samme vil ofte gøre sig gældende for overdrageren, for herved at sikre sig, at de foretagne afskrivninger genbeskattes fuldt ud som genvundne afskrivninger (som kun medregnes med 90% i den skattepligtige indkomst) frem for som ejendomsavance (som medregnes i den skattepligtige indkomst med 100%). Kun ved et skattemæssigt tab efter EBL, eller såfremt der indgår ikke-skattepligtige bygninger mv. i den samlede ejendom, kan overdrageren have en fordel i, at den afskrivningsberettigede del tildeles en mindre andel af overdragelsessummen, da de ikke-genvundne afskrivninger således ikke kommer til beskatning overhovedet.

Driftsmidler, inventar mv.*Behandling hos overdrager*

Den skattepligtige avance opgøres efter reglerne i AFL § 9, som forskellen mellem handelsværdien og den skattemæssige saldo, opgjort som anskaffelsessummen minus de akkumulerede afskrivninger. Den fremkomne avance beskattes med 90% i den skattepligtige indkomst og et evt. tab fradrages tilsvarende med 90%.

Behandling hos overtager

Hos overtageren vil den kontantomregnede anskaffelsessum være vedkommendes nye afskrivningsgrundlag, som kan afskrives med op til 25% årligt efter saldometoden jf. AFL § 5, stk. 3.

Værdipapirer/obligationer og prioritetsgæld*Behandling hos overdrager*

Reglerne omkring beskatning af avancer og tab på fordringer og gæld findes KGL. Loven dækker gevinster og tab på pengefordringer, herunder obligationer, pantebreve og gældsbreve samt tab ved frigørelse af gæld jf. KGL § 1. Der skal tages højde for, om der er tale om blå- eller sortstemplede fordringer/gæld, da dette har betydning for beskatningen i de forskellige situationer. At en fordring/gæld er blåstemplet vil sige, at mindsterenten er overholdt på anskaffelsestidspunktet, og for sortstemplede fordringer/gældsposter er den ikke overholdt. For ikke her i specialet at komme nærmere ind på KGL's beskatningsregler, henviser vi til bilag 2¹⁷, hvor vi skematisk har vist hvilke fortjenester/tab, der udløser beskatning.

Behandling hos overtager

For overtageren bliver aktivernes og passivernes skattemæssige anskaffelsessum lig med handelsværdien/kursværdien på overdragelsestidspunktet. Der er ikke mulighed for skattemæssig ned- og afskrivning.

Varelager*Behandling hos overdrager*

Avancen ved salg af varelager opgøres som handelsværdien minus den regnskabsmæssige værdi på overdragelsestidspunktet med fradrag af evt. foretagne skattemæssige nedskrivninger. Den fremkomne fortjeneste beskattes i virksomhedsindkomsten med 100%.

¹⁷ RevisorManual 2006, side 68

Skattemæssige nedskrivninger foretages i tilfælde, hvor der på varelageret er ukurante varer. Ligningsvejledningen beskriver det således; at såfremt omsætningshastigheden er faldet væsentlig i forhold til det normale/forventede, kan varerne værdiansættes til en procentdel af den værdi varen oprindelig var optaget til, efter følgende retningslinier¹⁸:

- år efter anskaffelsesåret = 50%
- år efter anskaffelsesåret = 25%
- år efter anskaffelsesåret = 0%

Behandling hos overtager

Hos sælger sker der ingen speciel behandling. Varelageret skal indregnes i balancen til handelsværdien. Og idet det netop er værdien i fri handel, kan der naturligvis ikke opnås skattemæssig nedskrivning – i hvert fald ikke i samme år som overtagelsesåret.

Debitorer

Behandling hos overdrager og overtager

Et evt. tab eller avance opgøres som forskellen mellem den kontantomregnede afståelsessum og den skattemæssige værdi. Hvis der er foretaget regnskabsmæssige hensættelser til tab på debitorer, vil der fremkomme et tab, idet handelsværdien vil være mindre end den skattemæssige anskaffelsessum. Dette tab kan fradrages.

Behandling hos overtager

Der sker heller ingen speciel behandling hos overtager i dette tilfælde. Som ved behandlingen af varelager indregnes værdien af debitorer til handelsprisen.

Likvider, bankgæld og anden gæld

Behandling hos overdrager og overtager

Avancen op gøres for ovenstående typer af aktiver og passiver på samme måde som nævnt så mange gange før som forskellen mellem den kontante anskaffelsessum og den kontante

¹⁸ Ligningsvejledning 2006-1, afsnit E.B.2.6.1.4.

afståelsessum. Der vil sandsynligvis ikke fremkomme avancer indenfor denne gruppe, da de typisk overdrages til den nominelle værdi.

Behandling hos overtager

Behandlingen af disse poster foretages som varelager og debitorer. De indregnes i balancen til handelsværdier uden mulighed for skattemæssig ned- og afskrivning.

Den særlige beskatning af opsparet overskud mv. ved virksomhedsophør

Ud over den almindelige avancebeskatning vil der også som udgangspunkt skulle ske beskatning af det opsparede overskud, i tilfælde hvor virksomhedsordningen har været anvendt. Ved ophør af virksomhed vil det opsparede overskud skulle hæves, medmindre overdrageren viderefører en del af virksomheden eller starter en helt ny virksomhed. I mange situationer ligger der en stor skatteforpligtelse forbundet med det opsparede overskud, som kommer til beskatning ved afståelse eller generationsskifte uden succession. Iflg. VSL § 15 skal saldoen på kontoen for det opsparede overskud tillagt den acontobetalt virksomhedsskat indgå til beskatning i den personlige indkomst i året hvor overdragelsen finder sted. Såfremt den regnskabsmæssige opdeling mellem den erhvervsmæssige og den private økonomi opretholdes i afståelsesåret, kan beskatningen dog udskydes til det efterfølgende indkomstår. Opretholdes virksomhedsordningen vil salgssummen for virksomheden indgå heri og fortjenester eller tab ved afståelsen herunder også genvundne afskrivninger vil indgå i virksomhedens skattepligtige overskud på samme måde som årets almindelige driftsresultat. Dette betyder også at tvangshævninger efter hæverækkefølgen udskydes til det efterfølgende indkomstår. Vi vil ikke komme nærmere ind på reglerne omkring virksomhedsordningen, da dette ikke indgår som en del af dette speciale. Der kan i afståelsesåret ikke foretages afskrivninger eller straksafskrivninger, jf. AFL § 9.

5.4. Eksempler på generationsskifte af en personlig drevet virksomhed

Som nævnt i indledningen til dette afsnit beskattes et generationsskifte som et salg, altså som om den tidligere ejer er ophørt med at drive sin virksomhed. Med udgangspunkt i Jensens Tegnestue vil vi foretage beregninger af forskellige muligheder for generationsskifte. Der vil være tale om:

1. Generationsskifte af virksomhed **uden** succession og **uden** brug af gaveelement.
2. Generationsskifte af virksomhed **med** succession og **uden** brug af gaveelement større end passivposten.
3. Generationsskifte af virksomhed **uden** succession og **med** brug af gaveelement.
4. Generationsskifte af virksomhed **med** succession og **med** brug af gaveelement.

5.4.1. Generationsskifte af virksomhed uden succession og uden brug af gaveelement

Denne mulighed for overdragelse kan blive aktuel for både familiemedlemmer og nære medarbejdere. Generationsskifte uden succession, vil det sige, at overdrageren ikke udskyder noget af skatten til erhververen, men at alle avancer kommer til beskatning på overdragelsesdagen. Der er i nedenstående eksempel ikke indarbejdet den mulighed, overdrageren har for at videreføre VSO, ligesom der ikke er taget højde for, at det opsparede overskud kan udskydes til efterfølgende indkomstår. Opgørelser af avancer fremkommer således:

Opgørelse af avancer:

	Skattemæssige værdier	Afståelses-sum	Skattepligtig avance
Goodwill	0	1.225.000	1.225.000
Rettigheder	0	1.500.000	1.500.000
Grunde og bygninger	3.000.000	6.000.000	2.460.000
Driftsmidler	562.500	1.500.000	937.500
- 10% af avancen af driftsmidler			-93.750
Varebeholdninger	800.000	1.000.000	200.000
Debitorer	550.000	500.000	-50.000
Skattepligtige avancer i alt			6.178.750

Indkomst til beskatning i personlig indkomst hos overdrager:

Opsparet overskud jf. bilag 1	1.450.000
Skattepligtige avancer	6.178.750
	7.628.750

Overdragerens samlede skat ved afståelse af virksomheden:

Beregnet skat og AM-bidrag (62,3%)	4.752.711
Betalt virksomhedsskat jf. bilag 1	-462.000
	4.290.711

Likviditetsindtægt hos overdrager:

Samlet overdragelsessum, jf. bilag 1	9.375.000
Total realisationsbeskatning jf. ovenstående beregning	-4.290.711
	5.084.289

Finansieringsudgift for erhverver**9.375.000**

Figur 12 Opgørelse af avancer, beskatning og likviditet ved almindelig salg af virksomhed efter afståelsesprincippet.

Denne mulighed for generationsskifte medfører en fuldstændig beskatning af alle avancer, samt det opsparede overskud. Dette betyder, at overdrager skal betale en stor skat på afhændelsestidspunktet. Den samlede skat ses af ovenstående eksempel og lyder på kr. 4.290.711. Den eneste mulighed, der er for at udskyde skatten er, hvis overdrageren senest ved udgangen af afståelsesåret etablerer en ny virksomhed eller fortsætter med en tidligere virksomhed, eller en del heraf. I sådanne tilfælde kan kontoen for opsparet overskud overføres til denne anden virksomhed. Videreførelse af en virksomhed kan eksempelvis i Jens Jensens tilfælde kunne gennemføres ved, at ejendommen beholdes, og de af virksomheden benyttede

lokaler lejes ud til overtageren. Det kan også være en mulighed, hvis ikke hele virksomheden overdrages, men en mindre del beholdes og drives i et interessentskab med den anden part¹⁹.

For overdrageren vil et generationsskifte efter denne model udløse en samlet positiv likviditet efter afståelsesskatten er betalt på kr. 5.084.289.

For overtageren vil et generationsskifte efter denne model ikke udløse nogen form for skat eller afgift. Overtageren skal have finansieret anskaffelsesprisen for virksomheden, som lyder på kr. 9.375.000. Dette kan være et stort beløb at fremskaffe, idet finansieringsselskabet sandsynligvis vil kræve sikkerhed (og/eller høj rente) for et evt. lån, hvilket besværliggør denne mulighed for generationsskifte.

Modstykket til overdragerens realisationsbeskatning er, at afskrivningsgrundlaget for erhververen som udgangspunkt vil stige i forhold til det afskrivningsgrundlag overdrageren havde. Dette betyder at erhververen har større skattemæssige afskrivninger fremover. Afskrivningsgrundlaget er som tidligere nævnt i ovenstående, den kontantomregnede anskaffessum for de pågældende aktiver. Dette er på trods af, at blot 90% af de genvundne afskrivninger på bygninger og driftsmidler beskattes hos overdrageren. Denne sammenhæng virker ikke umiddelbart skattemæssigt logisk, men kan ved nærmere beregninger virke velbegrundet²⁰.

Værdien af erhververens afskrivningsgrundlag hænger selvfølgelig sammen med afskrivningsperioden for det pågældende aktiv, da skattefradraget først opnås i takt med, at afskrivningerne foretages. Vi har foretaget beregninger på henholdsvis immaterielle aktiver, ejendom og driftsmidler for at se forskellen mellem afståelsesbeskatningen for overdrageren, samt besparelsen i skatten hos overtager i form af afskrivninger. Eksemplet er udarbejdet med følgende forudsætninger:

Skatteprocent: 62,3%

Diskonteringsfaktor: 6%

¹⁹ Generationsskifte af virksomheder, af Revitax, side 6

²⁰ Generationsskifte – Omstrukturering, af Michael Serup, side 365

Aktiv	Salgssum	Avanceskat	Nutidsværdi af merfradrag	Forskelsværdi
Immaterielle aktiver	2.725.000	1.697.675	1.353.867	343.808
Ejendom	6.000.000	1.532.580	818.751	713.829
Driftsmidler	1.500.000	525.656	474.574	51.082
I alt	10.225.000	3.755.911	2.647.192	1.108.719

Figur 13 virksomhedsoverdragelse med realisationsbeskatning forskelsværdi skat/afskrivninger

Ovenstående figur viser en nettoforskel mellem realisationsbeskatningen og nutidsværdien af afskrivninger på 1.108.719, hvilket betyder, at erhververen har en fradragsværdi der er mindre end overdragerens skat ved realisationsbeskatning. Se beregningen af nutidsværdien af merfradraget for immaterielle aktiver på bilag 3, for ejendommen på bilag 4 og for driftsmidler på bilag 5.

I dette tilfælde er det således bedst – set objektivt ud fra et skattesynspunkt og med de forudsætninger, der er lagt til grund – at overdrage samtlige ovenstående 3 aktivtyper med succession. Der kan være tilfælde, hvor det ikke vil være den bedste løsning at overdrage med succession. Det er dog vores udgangspunkt, at det oftest vil være en fordel, at anvende successionsreglerne, idet skattebetalingen til staten udskydes. Det skal bemærkes, at det dog kan være svært at foretage en præcis beregning, da der skal medtages flere uvisse faktorer, såsom hvor længe aktiverne beholdes af erhververen, den fremtidige beskatnings- og afskrivningsprocent samt det fremtidige renteniveau.

5.4.2. Generationsskifte af virksomhed med succession og uden brug af gavelement større end passivposten

Reglerne omkring succession kan anvendes gennemgående i hele virksomhedsoverdragelsen, dvs. for alle aktiver, eller det kan vælges, at der blot succederes i udvalgte aktiver, mens de øvrige sælges med realisationsbeskatning hos overdrageren til følge. Hovedreglen for at vurdere, om der bør succederes i aktiverne eller ej, er, at jo længere en periode der kan give udskydelse af skatten, des større er nutidsværdien af skattebesparelsen ved succession²¹.

²¹ Generationsskifte – Omstrukturering, af Michael Serup, side 367.

Desuden henvises til den tidligere gennemgåede figur 13 samt bilag 3-5, hvor der er foretaget konkrete beregninger på den forventede fremtidige merfradragsværdi hos erhververen. Fra 1. januar 2001 er der desuden åbnet mulighed for, at der også kan succederes i det opsparede overskud fra virksomhedsordningen, hvis denne har været benyttet i perioden op til overdragelsen.

Alt i alt betyder det, at ved overdragelse med succession vil de udskudte skatter, der knytter sig til den pågældende virksomhed først blive udløst, når erhververen senere sælger hele eller blot dele af virksomheden. Der er selvfølgelig også en mulighed for, at erhververen senere afhænder virksomheden med succession, såfremt successionsreglerne til den tid stadig er gældende, hvilket der på nuværende tidspunkt ikke er noget, der indikerer ikke skulle være tilfældet. På denne måde kan den endelige skattebetaling udskydes i adskillige år.

Selvom der ikke realiseres en beskatning hos overdrageren i successionstilfælde, skal der alligevel foretages en avanceberegning på aktiverne. Dette skyldes, at der bør opgøres en passivpost (som bør gives i gave jf. omtale i afsnit 3.5). Passivposten fremkommer som en procentdel af den beregnede avance. Passivposten reducerer den pris, erhververen skal give for det pågældende aktiv. Passivposten er en form for kompensation for det lavere afskrivningsgrundlag, erhververen opnår ved succession i forhold til alm. realisationsbeskatning. Nærmere omkring passivposten er beskrevet i afsnit 3.5. Passivposten for det gennemgående eksempel fremkommer således:

	Skattepligtige avancer jf. figur 12	Passivpost 30 %
Goodwill	1.225.000	367.500
Rettigheder	1.500.000	450.000
Grunde og bygninger	2.460.000	738.000
Driftsmidler	843.750	253.125
Varebeholdninger	200.000	60.000
		1.868.625
Opsparet overskud		
34% virksomhedsskat (1998), 12%	800.000	96.000
32% virksomhedsskat (1999-2000), 13,5%	50.000	6.750
30% virksomhedsskat (2001-2004), 15%	300.000	45.000
28% virksomhedsskat (2005), 16,5%	300.000	49.500
Passivpost i alt		2.065.875

Figur 14 Beregning af passivpost

Som det erindres, kan der kun succederes i avancer og ikke i tab. Derfor kan der i eksemplet med Jensens Tegnestue ikke succederes i debitorerne (hvorpå der er tab), værdipapirene (blåstemplede obligationer hvor avancen er skattefri), periodeafgrænsningsposterne, den likvide beholdning samt gældsposterne (hvor der ingen avance realiseres), hvorfor disse overdrages ved almindeligt salg. Likviditetsvirkningerne hos henholdsvis overdrager og erhverver kan opgøres jf. efterfølgende figur:

Finansieringsudgift hos erhververen:

Handelsværdi	9.375.000
Passivpost	-2.065.875
	7.309.125

Likviditetsindtægt hos overdrager:

Pris jf. ovenfor	7.309.125
Skatteværdi af tab på debitorer (62,3% af kr. 50.000)	31.150
	7.340.275

Figur 15 Likviditetsvirkning ved overdragelse af virksomhed med succession

Hvis man sammenligner figur 12 vedr. overdragelse uden succession med figur 15 vedr. overdragelse med succession., kan vi umiddelbart bemærke, ved brug af successionsreglerne skal erhververen fremskaffe kr. 2.065.875 (passivposten) færre, end ved et almindeligt salg. Overdrageren får en likviditetsforøgelse på kr. 2.255.986 (7.340.275 – 5.084.289). Dvs. at det umiddelbart er en fordel både for erhververen og overdrageren at lade overdragelsen ske med succession. Der er dog ikke taget højde for nutidsværdien af erhververens lavere afskrivningsgrundlag, som skal beregnes efter samme princip som tidligere gennemgået på bilag 3-5, dog evt. med tilrettede forudsætninger.

Konklusionen på de 2 første regneeksempler for Jensens tegnestue vedr. generationsskifte uden succession og med succession (uden brug af gaveelement større end passivposten) er at det vil være mest fordelagtigt, at lade generationsskiftet ske via successionsreglerne, og således udskyde beskatningen til næste generation.

5.4.3. Generationsskifte af virksomhed uden succession og med brug af gaveelement

En helt tredje mulighed er, at der i forbindelse med overdragelsen gives en gave større end passivposten fra overdrageren til erhververen. De skattemæssige konsekvenser ved at modtage en gave afhænger af, om gavemodtageren indgår i den familiekreds, som beskrives i BAL. Der henvises til afsnit 3.4 om gaveoverdragelse. Dvs. hvis der skal laves generationsskifte til Lars (sønnen) med gaveoverdragelse, skal han kun betale en afgift på 15% af gavebeløb over grundbeløbet på kr. 53.900. Hvis Thomas (den nære medarbejder) skal overtage virksomheden med gave, skal han beskattes af hele gaveværdien som personlig indkomst. Derfor er denne mulighed med gaveoverdragelse i forbindelse med generationsskifte til nære medarbejdere væsentligt ringere end til den nære familiekreds.

Følgende figur 16 viser beregningerne for de likviditetsmæssige samt skatte- og afgiftsmæssige konsekvenser for henholdsvis erhverver (herunder både Lars og Thomas) og overdrager. Der er foretaget beregning på den situation, hvor hele virksomheden til handelsværdi kr. 9.375.000 overdrages via gave. Der er dermed tale om et yderpunkt –

modsat kunne man sagtens forestille sig, at erhververen skulle erlægge et vist beløb, eksempelvis 50% af handelsværdien.

Den nære familie (Lars):

Gaveværdi - handelsværdi nettoaktiver	9.375.000
Bundfradrag	-53.900
Grundlag for gaveafgift	9.321.100
Gaveafgift, 15 % heraf	1.398.165

Den nære medarbejder (Thomas):

Gaveværdi - handelsværdi nettoaktiver	9.375.000
Beskatning, 59% heraf	5.531.250

Overdrageren (Jens):

Salgspris	0
Total realisationsbeskatning jf. beregning i figur 12	4.290.711
	4.290.711

Figur 16 Likviditetsvirkning ved overdragelse af virksomheden uden succession men som gave.

Da der ikke anvendes succession, beskattes overdrager som ved et normalt salg jf. eksemplet i figur 12. Dette betyder, at overdrager får en negativ likviditet kr. 4.290.711, som består af realisationsbeskatningen. Man skal dog være opmærksom på den lempeligere gaveafgift, hvis gavegiver betaler gaveafgiften, da denne reducerer afgiftsgrundlaget. I ovenstående figur, har vi dog valgt, at lade modtageren betale afgiften.

Naturligvis er gaveoverdragelsen en god idé for erhververen, uanset om det er en person fra den nære familiekreds eller det er en nær medarbejder. Prisen beløber sig her kun til henholdsvis afgiften eller beskatningen af gaveværdien. Til gengæld er det en temmelig dårlig metode set fra overdragerens synspunkt. Denne metode er derfor ikke anbefalelsesværdig.

5.4.4. Generationsskifte af virksomhed med succession og med brug af gaveelement

Den sidste mulighed vi har valg at medtage under generationsskifte af personligt drevne virksomheder er muligheden for gaveoverdragelse med succession. Denne mulighed ligner den forrige udgave blot, at dette eksempel foretages med succession. Dette får en væsentlig betydning for den beregnede gaveafgift, da det beregnede gaveafgiftsgrundlag nedsættes med størrelsen af passivposten.

Ved gaveoverdragelse med succession er forskellen i forhold til eksemplet i afsnit 5.4.3, at overdrager ikke skal beskattes af realisationsbeskatningsavance. I figur 17 er foretaget tilsvarende beregninger, som i figur 16.

Den nære familie (Lars):

Gaveværdi - handelsværdi nettoaktiver	9.375.000
Passivpost jf. figur 14	-2.065.875
Bundfradrag	-53.900
Grundlag for gaveafgift	7.255.225
Gaveafgift 15% heraf	<u><u>1.088.284</u></u>

Den nære medarbejder (Thomas):

Gaveværdi - handelsværdi nettoaktiver	9.375.000
Passivpost jf. figur 14	-2.065.875
Grundlag for beskatning	7.309.125
Beskatning 59% heraf	<u><u>4.312.384</u></u>

Overdrageren (Jens):

Salgspris	0
Skatteværdi af tab på debitorer (62,3% af kr. 50.000)	31.150
	<u><u>31.150</u></u>

Figur 17 Likviditetsvirkning ved overdragelse af virksomheden med succession og som gave.

Ovenstående beregninger viser, at overdrageren rent faktisk får en skattebesparelse i form af tabet på debitorerne, som jo ikke kan overdrages med succession. Samtidig er erhververens

likviditetsbehov reduceret betydeligt til det laveste niveau (ud af de 4 gennemgåede eksempler).

5.4.5. Sammenholdelse af beregningseksempler

Vi vil i næste figur 18 lave en sammenligning af likviditetsvirkningen set samlet for erhverver og overdrager i de 4 gennemgåede eksempler:

	Erhverver (Lars)	Erhverver (Thomas)	Overdrager (Jens)	Samlet
1. Uden succession - uden gave	-9.375.000	-9.375.000	5.084.289	-4.290.711
			5.084.289	-4.290.711
2. Med succession - uden gave (dog passivpost)	-7.309.125	-7.309.125	7.340.275	31.150
			7.340.275	31.150
3. Uden succession - med gave	-1.398.165	-5.531.250	-4.290.711	-5.688.876
			-4.290.711	-9.821.961
4. Med succession - med gave	-1.088.284	-4.312.384	31.350	-1.056.934
			31.350	-4.281.034

Figur 18 Sammenligning af likviditetsvirkningerne i de 4 gennemgåede eksempler.

Der skal knyttes en kommentar til ovenstående sammenligning, idet der ikke er medtaget virkningerne ved den af erhververen overtagne udskudte skatteforpligtelse ved succession. Derfor bliver situation 2 og 4 noget værre set fra erhververens side.

Situation 1 er den likviditetsmæssigt dyreste for erhververen, men hvis man medtager den udskudte skatteforpligtelse vil situation 2 være ligeså galt, hvis ikke værre, idet den beregnede passivpost oftest vil være lavere end nutidsværdien af den udskudte skattebesparelse. Situation 3 vil ikke være holdbar for overdrageren, idet det udløser realisationsbeskatning, mens der samtidig ikke kommer nogen likviditet til overdrageren pga. gaveelementet. I situation 4, skal erhververen ikke fremskaffe særlig stor likviditet. Til gengæld får overdrageren ikke meget ud af handlen. Denne situation kræver således, at overdrageren har opsparet likviditet nok til at sikre sin alderdom.

Den ideelle løsning til nære familiemedlemmer vil efter vores opfattelse være en overdragelse med succession kombineret med en gaveoverdragelse – muligvis ikke sådan at hele virksomheden overdrages som gave, men en del heraf.

Til nære medarbejdere vil den ideelle løsning kræve yderligere beregninger.

5.5. Delkonklusion

Vi har i det ovenstående gennemgået elementer i et generationsskifte af personligt drevne virksomheder. Et generationsskifte af personligt drevne virksomheder kræver mange beregninger og er derfor meget omfattende. Dette skyldes, at der ofte er mange forskellige aktiver og passiver i virksomheden, der skal overdrages. Det er vigtigt at alle aktiver og passiver værdiansættes korrekt, for at opgøre den rigtige handelsværdi. Handelsværdien opgøres som regel til værdien i handel og vandel. Herudover findes der cirkulærer og vejledninger for særlige typer aktiver som goodwill og ejendomme. Disse retningslinier vil det være en fordel at tage udgangspunkt i, da der er rimelig sandsynlighed for at Ligningsmyndighederne vil godkende værdiansættelser foretaget efter disse, da de er udarbejdet af dem selv. Der er speciel fokus på værdiansættelse af aktiver og passiver i forbindelse med generationsskifte til familiemedlemmer, idet der er tale om interesseforbundne parter, hvor den ældre generation i mange tilfælde ønsker at tilgodese den kommende generation.

Værdiansættelsen af de forskellige aktiver og passiver ligger til grund for beregninger af skattepligtige avancer, samt beregning af passivposten.

Vi har i dette afsnit gennemgået 4 forskellige metoder for at gennemføre generationsskiftet. Der er her tale om salg til handelsværdi med eller uden succession samt gaveoverdragelse med eller uden succession. Vedrørende med/uden succession er der ikke nogen skattemæssig forskel om det er nære medarbejdere eller nære familiemedlemmer. Men når det drejer sig om gaveoverdragelse, er der betydelig forskel på de to situationer, hvor de nære medarbejdere beskattes væsentligt hårdere i form af personlig indkomst (59%), mens den nære familie kreds kun skal betale en gaveafgift på 15% (efter bundfradrag).

Vi mener, at det giver den bedste løsning set samlet for begge parter, hvis generationsskiftet sker indenfor den nære familiekreds med succession og hel eller delvis gaveoverdragelse. Dette skyldes, at det for overdrager ikke udløser beskatning, og for ”sønnen” betyder det, at der ikke skal finansieres så stort et beløb, naturligvis afhængigt af gavebeløbet størrelse. Det kan dog komme til at betyde, at den ældre generation ikke får noget likviditet i forbindelse med generationsskiftet. Og hvis det oven i købet bestemmes, at gavegiver betaler gaveafgiften, kan det betyde negativ likviditet for overdrageren. Ved generationsskifte til nære medarbejdere vil det kræve individuelle beregninger for hvert tilfælde, for at vurdere om generationsskiftet bør foretages med eller uden succession.

6. Virksomhedsomdannelse som led i generationsskifte

6.1. Idéen bag virksomhedsomdannelse som led i generationsskifte

I ordet virksomhedsomdannelse ligger det, at man omdanner en personlig drevet virksomhed til et selskab – enten et aktieselskab eller et anpartsselskab. En væsentlig fordel ved omdannelse af den personlige virksomhed til selskabsform i relation til generationsskifte er, at der åbner sig et utal af muligheder for efterfølgende omstruktureringer, der kan gøre det lettere at gennemføre selve generationsskiftet. I dette afsnit vil vi holde os til, at diskutere forskellene mellem det at drive sin virksomhed i personlig regi eller i selskabsform. En gennemgang af diverse omstruktureringer af selskaber gennemgås særskilt i afsnit 8.

Der kan være mange gode grunde til, at den fremtidige virksomhedsstruktur bør være en anden, end i dag. Der er fordele og ulemper både ved at drive sin virksomhed som en enkeltmandsvirksomhed/interessentskab og i selskabsform. Nogle af forskellene vil vi kommentere nedenfor.

6.1.1. Beskatning af de løbende driftsresultater

Selskaber er selvstændige juridiske personer, og bliver derved beskattet selvstændigt. Selskabsskatteprocenten er i øjeblikket 28% (2006-niveau). Dette er en endelig beskatning for selskabet, men når ejeren ønsker at få overført pengene til sin privatsfære, kan det ske via udlodning af udbytte. Beskatningen af udbytte, som indgår i personens aktieindkomst, er 28% (2006-niveau) af de første kr. 44.300 – dog gælder en dobbelt progressionsgrænse for ægtefæller på kr. 88.600 – og 43% af den del, der overstiger progressionsgrænsen. En anden mulighed, for at overføre penge fra selskabet til privatsfæren, er via lønudbetalinger – her er det dog et krav iflg. ligningslovens § 2 omhandlende brug af arms længde princippet mellem bl.a. et selskab og dets hovedaktionær, at lønudbetalingen skal stå i rimeligt forhold til den ydede arbejdsindsats.

Personligt drevne virksomheder indgår som hovedregel direkte i den privatsfære, hvorved virksomhedens overskud før renter beskattes som personlig indkomst, og renterne beskattes som kapitalindkomst.

Selskaber har mulighed for at opspare overskuddet (efter betalt selskabsskat), hvorved der opnås bedre mulighed for finansiering og derved også investering. Samme mulighed findes også for personligt drevne virksomheder – det kræver blot, at der gøres brug af virksomhedsordningen (VSO), som er beskrevet i virksomhedsskatteloven (VSL). Det er ikke specialets formål, at redegøre for VSO, hvorfor emnet ikke nærmere beskrives her. Det skal blot gentages, at personligt drevne virksomheder har stort set de samme muligheder for at opspare overskud, som selskaber.

Nedenfor er gennemgået 2 simple eksempler, hvor man kan se forskellene/lighederne i beskatningen af de løbende driftsresultater.

Eksempel 1: Samlet beskatning via udbytte.

Selskabsresultat før skat	1.000.000
28% selskabsskat	<u>-280.000</u>
Resultat, til udlodning	720.000
Udbytteskat, 43% af kr. 720.000	<u>-309.600</u>
Privat andel efter skat	<u>410.400</u>
Samlet beskatning	<u>58,96%</u>

Eksempel 2: Beskatningen af løn i selskab eller overskud af personligt drevet virksomhed

Personlig indkomst (Løn / Overskud)	1.000.000
AM-bidrag, 8%	<u>-80.000</u>
Grundlag for A- eller B-skat	920.000
A- eller B-skat, 59% (skatteloft ekskl. kirkeskat)	<u>-542.800</u>
Privat andel efter skat	<u>377.200</u>
Samlet beskatning	<u>62,28%</u>

Figur 19 Beskatning af løbende driftsresultater i hhv. selskab og personligt drevet virksomhed.

Det bemærkes, at der i eksemplerne ikke er taget højde for henholdsvis den lavere beskatning for aktieindkomst under progressionsgrænsen samt den lavere beskatning af den personlige indkomst, som ikke beskattes som topskat. Det er således marginalbeskatningsprocenterne, der er brugt.

Som det fremgår, er forskellen i den samlede beskatningsprocent 3,32 %-points i de to tilfælde. Ved lave indkomster er forskellen mindre tydelig end ved høje indkomster. Ved høje indkomster er forskellen til fordel for selskabs- og udbyttebeskatning.

6.1.2. Hæftelse

Et andet naturligt og vigtigt element, der bør inddrages ved valg af virksomhedsstruktur, er, hvor meget virksomhedsejeren hæfter overfor kreditorerne. Personlige virksomheder er kendetegnet ved, at virksomhedsdeltagerne hæfter personligt og ubegrænset, hvorimod selskaber er karakteriseret ved, at deltagerne kun hæfter med den indskudte kapital. Det virker umiddelbart som en fordel – i relation til hæftelse – at drive virksomheden i selskabsform. Store kreditorer, som eksempelvis banker, vil dog ofte kræve, at der stilles sikkerhed i form af pant, kaution eller lignende. Herved mindskes den umiddelbare fordel for selskaber, selvom fordelene i de fleste tilfælde vil være reel nok.

6.1.3. Offentlig lovregulering og indsigt

Der findes lovregulering for aktie- og anpartsselskaber i henholdsvis aktie- og anpartsselskabsloven, hvorimod der ikke findes tilsvarende faste regler for personlige virksomheder.

Årsregnskabsloven indeholder regler af betydning for især selskaber. Heri beskrives hvordan og hvornår, der skal udfærdiges årsrapport. Det er ligeledes et krav (nu undtaget de helt små selskaber), at årsrapporten revideres og påtegnes af en registreret eller statsautoriseret revisor. Endelig skal årsrapporten offentliggøres hos Erhvervs- og Selskabsstyrelsen.

Naturligvis skal der for personlige virksomheder udarbejdes en skattepligtig indkomstopgørelse. Det er derimod ikke et krav for personlige virksomheder, at der udarbejdes en årsrapport. Hvis den vælges lavet alligevel, er der ingen krav om hverken revision eller offentliggørelse.

Dette kan – for nogen – være et vigtigt argument imod at omdanne sin personlige virksomhed til selskabsform.

6.2. Skattemæssig behandling af en virksomhedsomdannelse

6.2.1. Skattepligtig virksomhedsomdannelse

Beskatningen

Som udgangspunkt er en virksomhedsomdannelse skattepligtig, idet aktiverne og passiverne anses for afstået til selskabet. Herved bliver ejeren/omdanneren beskattet af den skattepligtige avance efter reglerne i Ejendomsavancebeskatningsloven, Afskrivningsloven, Aktieavancebeskatningsloven og Kursgevinstloven. Der skal beregnes avance/tab for samtlige aktiver og passiver, herunder goodwill, og salgssummerne skal udgøre handelsværdierne på omdannelsestidspunktet.

Jf. Selskabsskattelovens § 4 stk. 4 kan den skattepligtige omdannelse ske med tilbagevirkende kraft. Betingelsen er dog, at stiftelsen af selskabet finder sted senest 6 mdr. efter den valgte skæringsdato, samt at stiftelsesdokumenterne (som beskrevet i henholdsvis Aktieselskabsloven eller Anpartsselskabsloven) og dokumentationen, for at indmeldelse er sket til Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, senest 1 måned efter stiftelsen indsendes til told- og skatteforvaltningen. Det skal bemærkes, at brugen af den tilbagevirkende kraft er en mulighed og ikke et krav – i modsætning til skattefri virksomhedsomdannelse, som vi vender tilbage til senere i afsnit 6.2.3. Denne mulighed for selv at bestemme omdannelsesdatoen, giver ejeren mulighed for skatteoptimering²². F.eks. i tilfælde, hvor der har været underskud i perioden op til stiftelsen pr. 1. juli, og der forventes overskud herefter, kan man vælge at gennemføre omdannelsen pr. 1. juli, således at underskuddet bibeholdes i privat regi, og overskuddet placeres i selskabet.

²² Skattepligtig virksomhedsomdannelse, Revision og Regnskabsvæsen 7+8/2002, af Bent Ramskov

Anvendelse af virksomhedsordningen

Såfremt VSO har været anvendt forud for omdannelsen og kravet for brug af VSO har været opretholdt i hele det indkomstår, hvori omdannelsen finder sted, indgår avancen i virksomhedens resultat. Herved kan avancen indirekte opspares via overskudsdisponeringen i VSO.

Hvis VSO herefter ikke længere anvendes af den skattepligtige, medregnes indeståendet på konto for opsparet overskud ved indkomstårets udløb med tillæg af den hertil svarende betalte virksomhedsskat til den personlige indkomst i det efterfølgende indkomstår.

Den skattepligtige har mulighed for at videreføre anvendelsen af VSO og dermed også det opsparede overskud, hvis han/hun senest i det efterfølgende indkomstår overtager eller påbegynder en ny virksomhed.

Reglerne omkring ovennævnte betragtninger for brug af VSO er beskrevet i VSL § 15.

Såfremt VSO ikke har været anvendt, medregnes avancen i den skattepligtige indkomst, jf. nærmere herom i afsnit 5.3.

Et andet element, der indgår i VSO, er indskudskontoen. Indskudskontoen udløser ikke særlig beskatning, når omdannelsen sker som skattepligtig. Det kan derimod volde problemer, hvis omdannelsen skal være skattefri – mere i afsnit 6.2.3.

6.2.2. Eksempel på skattepligtig virksomhedsomdannelse

I eksemplet har vi ikke regnet med fortsat anvendelse af virksomhedsordningen. Det skal dog bemærkes, at som omtalt i forrige afsnit er der ved brug af VSO mulighed for udskydelse af en del af skattebetalingen. Skatteprocenten er 62,28%, svarende til topskat inkl. AM-bidrag, men ekskl. kirkeskat. Ellers er forudsætningerne som i det gennemgående eksempel.

Handelsværdierne af de immaterielle anlægsaktiver er gennemgået tidligere, ligesom den skattepligtige avance på bygningen, herunder de genvundne afskrivninger.

Eksempel:

	<u>Skatteværdi</u>	<u>Handelsværdi</u>	<u>Skattepligtig avance</u>	<u>Skatte- betaling</u>
Goodwill	0	1.225.000	1.225.000	762.930
Rettigheder	0	1.500.000	1.500.000	934.200
Grunde og bygninger	3.000.000	6.000.000	2.460.000	1.532.088
Driftsmidler	562.500	1.500.000	937.500	583.875
10% nedslag på driftsmidler			-93.750	-58.388
Værdipapirer	150.000	300.000	0	0
Varebeholdninger	800.000	1.000.000	200.000	124.560
Tilgodehavender fra kunder	550.000	500.000	-50.000	-31.140
Periodeafgrænsningsposter	50.000	50.000	0	0
Likvide beholdninger	500.000	500.000	0	0
	<u>5.612.500</u>	<u>12.575.000</u>	<u>6.178.750</u>	<u>3.848.125</u>
Egenkapital	2.412.500	9.375.000		
Gæld	3.200.000	3.200.000	0	0
Passiver i alt	<u>5.612.500</u>	<u>12.575.000</u>		
Opsparet overskud ultimo 2005			1.450.000	903.060
Betalt virksomhedsskat				<u>-462.000</u>
Samlet beskatning				<u>4.289.185</u>

Figur 20 Beskatning ved skattepligtig virksomhedsomdannelse.

Dermed bliver skattebetalingen af en skattepligtig virksomhedsomdannelse temmelig stor, og kan således være en betydelig hindring. Det er dog en væsentlig pointe, at selskabet får et højere afskrivningsgrundlag på eksempelvis driftsmidler, samtidig med at der kan afskrives på de nu bogførte immaterielle anlægsaktiver. I næste afsnit 6.2.3 gennemgås mulighederne for at lave en skattefri virksomhedsomdannelse.

6.2.3. Skattefri virksomhedsomdannelse

En virksomhedsomdannelse kan ske skattefrit mod overholdelse af nogle krav, som er nævnt i Virksomhedsomdannelsesloven (VOL). Det er ikke dette speciales hovedformål, at gennemgå denne lov i dybden, men alene at give et overblik over de skattemæssige konsekvenser samt enkelte væsentlige betingelser i forbindelse anvendelsen af reglerne.

Krav til den omdannede virksomhed

Ifølge VOL § 1 skal der overdrages en ”virksomhed”. Det må kræves, at der foreligger en selvstændig erhvervsvirksomhed, og at denne er igangværende, selvom det dog ikke nødvendigvis er et krav, at virksomheden har kastet indtægter af sig på omdannelses tidspunktet²³.

Det har tidligere været et krav, at ejeren/ejerne skulle opnå hovedaktionærstatus i det modtagende selskab. Denne regel er nu erstattet af en bestemmelse om, at anpartsprojekter som nævnt i Personskattelovens § 4 stk. 1 nr. 10 og 12, ikke kan omdannes skattefrit efter VOL.

Krav til det modtagende selskab

Det modtagende selskab skal være et aktieselskab eller et anpartsselskab, der er/bliver registreret i Danmark jf. VOL § 1. Det er ikke nødvendigvis et krav, at selskabet nystiftes i forbindelse med omdannelsen. Hvis omdannelsen sker til et allerede registreret selskab, skal det være stiftet senest på omdannelsesdatoen, og at det i hele sin levetid har været et såkaldt skuffeselskab – dvs. uden erhvervsmæssig virksomhed, og hele dets egenkapital fra stiftelsen har henstået som et ubehæftet kontant indestående i et pengeinstitut.

Krav til ejeren (den fysiske person)

Jf. VOL § 2 skal ejeren på omdannelses tidspunktet være fuld skattepligtig til Danmark. Har virksomheden flere ejere, er det et yderligere krav, at alle ejerne anvender loven om skattefri omdannelse; at de alle har anvendt samme regnskabsperiode; samt at ejerne skal vederlægges i forhold til deres andele i den personligt ejede virksomhed.

Krav til selve omdannelsen

Alle aktiver og passiver skal overdrages til selskabet. Undtagelsesvis gælder dette ikke nødvendigvis for ejendomme, hvor det er valgfrit, om denne skal medtages i omdannelsen eller ej. Blandede benyttede aktiver (bortset fra ejendomme) *skal* overdrages til selskabet. Det kan være vanskeligt at opgøre *alle* aktiver og passiver. Ifølge cirkulæret om

²³ Generationsskifte – Omstrukturering af Michael Serup, side 528.

virksomhedsomdannelsesloven²⁴ fremgår det, at der tages udgangspunkt i regnskaber og indkomstopgørelser, der gennem årene er udarbejdet for virksomheden.

Hele vederlaget for omdannelsen skal ydes i form af aktier/anparter, hvor pålydendet svarer til den samlede selskabskapital, eller hvis det er et eksisterende selskab, ved at værdien af aktierne/anparterne forøges. Dvs. at der ikke længere kan vederlægges i form af et stiftertilgodehavende.

Aktierne/anparternes anskaffelsessum må ikke være negativ. Dette kan imidlertid imødegås, ved indskud i virksomheden. Der er dog særregler om den negative anskaffelsessum, hvis VSO har været anvendt af ejeren forud for omdannelsen – Dette beskrives nærmere på næste side.

Omdannelsesdatoen skal være den dag, der følger efter statusdagen for sidste årsrapport i den personligt drevne virksomhed. Selve beslutningen om omdannelsen skal finde sted senest 6 mdr. efter omdannelsesdatoen, og som ved den skattepligtige omdannelse, skal der indsendes dokumenter (som selskabslovgivningen foreskriver) til den skatteansættende myndighed senest 1 måned efter denne beslutning.

Endelig skal der i selskabets åbningsbalance hensættes et beløb til udskudt skat. Til denne indregning og måling finder Årsregnskabsloven og danske regnskabsvejledninger anvendelse.

Særlige krav, hvis VSO har været anvendt

Beløb der er hensat til senere faktisk hævning, samt beløb på mellemregningskontoen kan uafhængigt af hinanden og helt eller delvist vælges at indgå eller holdes udenfor omdannelsen. Vælges det at lade beløbene indgå i omdannelsen tillægges værdierne egenkapitalen og værdien af de vederlagte aktier/anparter får derved større værdi. Vælges det at holde beløbene udenfor, indregnes de som en forpligtigelse i åbningsbalancen – i så fald er det et krav, at mellemværendet udlignes ved kontant betaling til ejeren inden omdannelsen finder sted.

²⁴ Cirk nr. 207 af 23.12.1999.

Konto for opsparet overskud skal som udgangspunkt beskattes, jf. tidligere gennemgang. Omdanneren kan jf. VSL §§ 16 og 16a vælge, at lade kontoen for opsparet overskud reducere aktiernes/anparternes anskaffelsessum. Herved bliver den foreløbigt betalte virksomhedsskat endelig. I tilfælde, hvor ikke alle aktiver overdrages til selskabet, kan kun en forholdsmæssig andel af konto for opsparet overskud anvendes til at reducere aktiernes/anparternes anskaffelsessum. Denne andel beregnes som forholdet mellem den del af afkastgrundlaget ved udløbet af indkomståret forud for omdannelsesåret, der kan henføres til den afståede virksomhed og hele afkastgrundlaget ved udløbet af indkomståret forud for omdannelsesåret.

Hvad sker der nu med denne beregning, hvis ét eller begge af disse afkastgrundlag er negative? Dette fremgår af nedenstående skema²⁵:

Kapitalafkast- grundlag på den omdannede del	Kapitalafkast- grundlag på hele virksomheden	Procent af konto for opsparet overskud der kan nedsætte aktiernes anskaffelsessum
-1.000	-500	0 %
-500	-1.000	50 %
positiv	negativ	100 %
negativ	positiv	0 %

Figur 21 Beregning af den andel af konto for opsparet overskud, der kan nedsætte aktiernes anskaffelsessum.

Indskudskontoen opløses uden konsekvenser, når den personligt drevne virksomhed ophører. Men i forbindelse med VOL, er det et krav, at indskudskontoen ikke må være negativ. Er kontoen negativ skal den udlignes ved indskud inden omdannelsen.

Der har de seneste år hersket nogen tvivl om, hvorvidt den private del af blandede benyttede aktiver kunne reducere den negative indskudskonto, idet dette aktiv indskydes i forbindelse med den skattefrie virksomhedsomdannelse. Ligningsrådet tog i en bindende forhåndsbesked i 2003 – TfS 2003.468 stilling til spørgsmålet, om hvorvidt værdien af den til et selskab overdragne private boligdel kunne nedbringe indskudskontoen – svaret var her ”ja”. Året efter

²⁵ Ligningsvejledningen 2006-1, afsnit E.H.2.3.2.1.

blev Ligningsrådet igen spurgt i forbindelse med en bindende forhåndsbesked - TfS 2004.593, om værdien af en privat boligdel kunne reducere den negative indskudskonto. Samtidig blev der spurgt om, hvorvidt aktier der skal indgå i selskabets åbningsbalance kunne reducere den negative indskudskonto – svaret var her ”nej” til begge spørgsmål. Nu har Landsskatteretten i en kendelse af 8/2 2005 - TfS 2005.235 tilsidesat Ligningsrådets seneste praksis, således at værdien af en privat boligdel og værdien af en post aktier, der skal indgå i virksomhedsomdannelsen, for at denne kan være skattefri, godt kan reducere en negativ indskudskonto med virkning fra ultimo året før omdannelsen.

Anskaffelsessummen på aktierne/anparterne må gerne være negativ, såfremt ejeren har haft anvendt VSO forud for omdannelsen, og såfremt han/hun omdanner alle sine virksomheder til et eller flere selskaber. Herved er det væsentligt at gøre opmærksom på, at ved selskabets eventuelle konkurs anses aktierne/anparterne som afstået, og der opstår som følge af en negativ skattemæssig anskaffelsessum, en avance svarende til denne negative anskaffelsessum, som i dette tilfælde skal beskattes, selvom selskabet er gået konkurs.

Konsekvensen af at disse krav ikke opfyldes er, at reglerne i VOL ikke kan anvendes, hvorfor virksomhedsomdannelsen bliver skattepligtig.

Det skattemæssige aspekt ved skattefri virksomhedsomdannelse fremgår af VOL §§ 4 og 6. Her står det beskrevet, at de fortjenester eller tab på aktiver og passiver i forbindelse med virksomhedsomdannelsen **ikke** indgår i ejerens skattepligtige indkomst. Til gengæld reduceres den skattemæssige anskaffelsessum for de aktier/anparter han/hun modtager som vederlag, hvorved en senere afståelse af disse aktier/anparter udløser en større beskatning.

Det springende punkt i skattefri virksomhedsomdannelse bliver således beregningen af aktiernes/anparternes skattemæssige anskaffelsessum. Denne anskaffelsessum opgøres som handelsværdierne for alle de overdragne aktiver og passiver, med fradrag af de skattepligtige fortjenester, der ville være konstateret ved et sædvanligt salg af virksomheden til handelsværdierne. De skattepligtige fortjenester omfatter både avancer, genvundne afskrivninger og tilbageførte nedskrivninger. Det er værd at lægge mærke til, at det kun er

fortjenester, der skal regulere aktiernes/anparternes skattemæssige anskaffelsessum. Tab, der ville være opstået ved et normalt salg, må således ikke tillægges denne anskaffelsessum.

Hvis omdannelsen sker til et skuffeselskab, medregnes endvidere anskaffelsessummen på de oprindelige aktier eller anparter. I denne situation anses også de oprindelige aktier/anparter for erhvervet på det tidspunkt, hvor overdragelsen finder sted.

Det modtagende selskab indtræder i alle de modtagne aktivers og passivers anskaffelsessum, anskaffelsestidspunkter og formål. Eventuelle skattemæssige af- og nedskrivninger, som den hidtidige ejer har foretaget, anses for foretaget af selskabet i de pågældende indkomstår.

Som det fremgår, er reglerne i VOL baseret på samme successionsprincip som KSL § 33 C, omhandlende virksomhedsoverdragelse, som er gennemgået tidligere i specialet. Der er således ikke tale om skattefri disposition på længere sigt – skattebetalingen udskydes blot indtil en senere afståelse af selskabet.

6.2.4. Eksempel på skattefri virksomhedsomdannelse

Det forudsættes at ejeren vil omdanne sin virksomhed til et aktieselskab, og at der ved omdannelsen overdrages samtlige aktiver og passiver. Vi bruger desuden tallene fra eksemplet i figur 20.

Eksempel:

Handelsværdier for samtlige omdannede aktiver og passiver	9.375.000
Skattepligtig fortjeneste (ikke tab)	-6.228.750
Konto for opsparet overskud	<u>-988.000</u>
Aktiernes skattemæssig anskaffelsessum	<u><u>2.158.250</u></u>

Figur 22 Aktiernes skattemæssige anskaffelsessum ved skattefri virksomhedsomdannelse.

Der udløses som sagt ikke beskatning af selve virksomhedsomdannelsen. Denne udskydelse af beskatningen ”koster” 2 steder:

1. Aktiernes skattemæssige anskaffelsessum bliver kr. 2.158.250 i stedet for kr. 9.375.000, som er virksomhedens handelsværdi – altså en forskel på kr. 7.216.750, som bliver beskattet, ved en senere afståelse af aktierne. Vi kommer i afsnit 8, om omstrukturering af selskaber, ind på, at denne avance kan nedsættes ved forskellige tiltag.

2. Selskabet overtager de af den personlige virksomheds skattemæssige nedskrevne værdier for samtlige aktiver. Herunder kan der ikke afskrives på de immaterielle anlægsaktiver, som er kommet ”til syne” ved omdannelsen, da den personlige virksomheds skattemæssige værdier herpå har været nul.

Om det er bedst at foretage sin virksomhedsomdannelse som skattepligtig eller skattefri, må bero på en konkret beregning i hver enkelt situation. Det vil her ikke være muligt at opstille en fast formel til denne type beregninger, idet der indgår uendeligt mange usikre og ukendte variable. Enhver beregning skal tilpasses de faktiske forhold, der er til stede i den pågældende virksomhed på omdannelsestidspunktet.

Vi har på bilag 6 foretaget en konkret beregning på dette speciale eksempel. Hovedidéen bag beregningen er, at sammenligne nutidsværdierne af ejerens pengestrømme i forbindelse med forskellene i skattepligtig og skattefri virksomhedsomdannelse. Som det er gennemgået tidligere, er der 2 væsentlige forskelle; nemlig om der skal ske avancebeskatning i forbindelse med omdannelsen eller om den skal udskydes indtil senere afståelse af aktierne i selskabet, samt afskrivningsgrundlaget, som er betydeligt højere ved den skattepligtige omdannelse.

Det skal bemærkes, at der foretages nogle forudsætninger i forbindelse med beregningen. Tilbagediskonteringsfaktoren er sat til 6%. De saldomæssige afskrivninger er foretaget for de næste 10 år, hvorefter de er vurderet til at udgøre uvæsentlige beløbsstørrelser. Endelig er det i beregningen forudsat, at aktierne afstås efter 10 års ejertid, og at den avance der til den tid fremkommer, beskattes med som aktieindkomst med 43%.

I dette eksempel bliver prisen (i form af nutidsværdier) ved en skattepligtig virksomhedsomdannelse ca. t.kr. 3.723, hvorimod den ”kun” bliver ca. t.kr. 1.658 ved en skattefri virksomhedsomdannelse. Konklusionen bliver, at der i dette tilfælde bør vælges en skattefri virksomhedsomdannelse.

Det kan generelt bemærkes, at følgende forhold, især taler for en skattefri virksomhedsomdannelse:

- Stor merværdi i form af goodwill og andre skjulte immaterielle anlægsaktiver,
- Store udskudte skatter på virksomhedens aktiver på grund af bl.a. store foretagne afskrivninger på driftsmidler,
- Store opsparede overskud i virksomhedsordningen.

Endelig har det tidspunkt i fremtiden, hvor man at sælger aktierne i selskabet, også stor betydning på beregningen – jo senere disse afstås, des mere taler det for en skattefri omdannelse.

6.3. Regnskabsmæssig behandling af skattefri virksomhedsomdannelse

Der skal i forbindelse med skattefri virksomhedsomdannelse iflg. henholdsvis Aktieselskabsloven (ASL) § 6a og Anpartsselskabsloven (ApSL) § 7 stk. 2 udarbejdes en vurderingsberetning. Denne vurderingsberetning skal jf. ASL § 6b udarbejdes af en eller flere sagkyndige vurderingsmænd. Som vurderingsmænd anses i denne sammenhæng en statsautoriseret eller registreret revisor, eller andre af justitsministeren udpegede sagkyndige personer. Vurderingsberetningen skal indeholde en åbningsbalance for selskabet forsynet med en revisionspåtegning uden forbehold, og af denne grund ses i praksis ofte en revisor som vurderingsmand.

Vurderingsberetningen skal udover åbningsbalancen indeholde:

1. en beskrivelse af hvert indskud eller erhvervelse,
2. oplysning om den anvendte fremgangsmåde ved vurderingen,
3. angivelse af det for overtagelsen fastsatte vederlag, og
4. erklæring om, at den ansatte værdi mindst svarer til det aftalte vederlag, herunder den pålydende værdi af de aktier, der skal udstedes, med tillæg af eventuel overkurs.

Den udarbejdede åbningsbalance for selskabet skal aflægges efter Årsregnskabslovens regler herom iflg. ASL § 6a stk. 2.

Eksempel på den regnskabsmæssige udarbejdelse af åbningsbalancen for henholdsvis selskabet samt ejeren efter omdannelsen (det bemærkes dog, at kravet om udarbejdelse af åbningsbalance alene gælder for selskabet):

	Personligt virksomheds- regnskab før omdannelsen	Selskabets åbningsbalance (Handelsværdi) efter omdannelsen	Ejerens private åbningsbalance efter omdannelsen
Goodwill	0	1.225.000	
Rettigheder	100.000	1.500.000	
Grunde og bygninger	3.000.000	6.000.000	
Driftsmidler	1.500.000	1.500.000	
Værdipapirer	300.000	300.000	
Aktier, indre værdi	0	0	7.367.500
Varebeholdninger	1.000.000	1.000.000	
Tilgodehavender fra kunder	500.000	500.000	
Periodeafgrænsningsposter	50.000	50.000	
Likvide beholdninger	500.000	500.000	
Aktiver i alt	6.950.000	12.575.000	7.367.500
Aktiekapital	0	500.000	0
Frie reserver	0	6.867.500	0
Egenkapital i alt	3.500.000	7.367.500	5.127.523
Hensat forpligtelse til udskudt skat	0	1.907.500	2.239.977
Gæld til realkreditinstitutter	2.250.000	2.000.000	0
Mellemregning med ejeren	0	100.000	
Gæld til pengeinstitutter, leverandører m.v.	1.200.000	1.200.000	0
Passiver i alt	6.950.000	12.575.000	7.367.500

Figur 23 Åbningsbalance efter skattefri virksomhedsomdannelse.

Samtlige selskabets aktiver og gæld måles til handelsværdier.

Selskabskapitalen skal i aktieselskaber mindst udgøre kr. 500.000 jf. ASL § 1 (for anpartsselskaber skal anpartskapitalen mindst udgøre kr. 125.000 jf. ApSL § 1). Den øvrige

egenkapital, der opstår som følge af omdannelsen i aktieselskaber er overkurs ved emission, som ikke længere skal bindes, men som indgår som frie reserver.

Beløb kr. 100.000 som er hensat til senere faktisk hævning ultimo i den personlige virksomhed er i eksemplet holdt uden for omdannelsen. I åbningsbalancen skal den som tidligere nævnt indregnes som en forpligtigelse. Man skal her huske, at det er et krav, at mellemværendet udlignes ved kontant betaling til ejeren inden omdannelsen finder sted.

Den hensatte forpligtelse til udskudt skat i selskabets åbningsbalance er opgjort således:

	<u>Regnskabs- mæssig værdi</u>	<u>Skatte- mæssig værdi</u>	<u>Udskudt skat 28%</u>
Goodwill og rettigheder	2.725.000	0	763.000
Grunde og bygninger, foretagne afskrivninger	0	-2.500.000	700.000
Grunde og bygninger, avance	6.000.000	5.500.000	140.000
Driftsmidler	1.500.000	562.500	262.500
Varebeholdninger	1.000.000	800.000	56.000
Tilgodehavender fra kunder	500.000	550.000	-14.000
			<u>1.907.500</u>

Figur 24 Udskudt skat i selskabets åbningsbalance ved skattefri virksomhedsomdannelse.

Den hensatte forpligtelse til udskudt skat i ejerens personlige regnskab efter omdannelsen er opgjort således:

Selskabets indre værdi (= aktiens handelsværdi)	7.367.500
Aktiernes skattemæssige anskaffelsessum, jf. figur 22	<u>-2.158.250</u>
Beregnet avance	<u>5.209.250</u>
Aktieavance på unoterede aktier skal jf. den nye aktieavancebeskatningslov ²⁶ beskattes som aktieindkomst, dvs. marginalt med 43 %. Den udskudte skat bliver derved kr. 2.239.977.	

Figur 25 Udskudt skat i ejerens åbningsbalance ved skattefri virksomhedsomdannelse.

²⁶ Lov nr. 1413 af 21.12.2005

6.4. Delkonklusion

Der kan være fordele, og der kan være ulemper, ved at omdanne sin personligt drevne virksomhed til et selskab. Der er forskel i den løbende beskatning af driftsresultaterne, selvom det via lovreguleringer er forsøgt at gøre den endelige beskatning så ens som muligt. Virksomhedsejeren hæfter væsentligt mindre, når virksomhedens drives i selskabsform end når den drives i personligt regi. Til gengæld er der for selskaber betydeligt større offentlig indsigt og lovregulering. Det må være en vurderingssag for virksomhedsejeren i hvert enkelt tilfælde, i hvilken form virksomheden ønskes drevet.

Virksomhedsomdannelse kan naturligvis ske som en skattepligtig overdragelse, med realisationsbeskatning til følge for omdanneren. Men det kan også ske som en skattefri omdannelse, ved brug af successionsreglerne. I det skattefri tilfælde indgår skattepligtige avancer og tab ikke i omdannerens skattepligtige indkomst. Til gengæld reduceres den skattemæssige anskaffelsessum for de aktier/anparter han/hun modtager som vederlag. Herved udskydes beskatningen indtil disse aktier/anparter afstås.

Hvis VSO har været anvendt forud for omdannelsen, kan også konto for opsparet overskud indgå i omdannelsen. Herved reduceres aktiernes/anparternes anskaffelsessum yderligere. Tilsvarende kan indestående på mellemregningskontoen samt beløb hensat til senere hævning vælges at indgå i omdannelsen. Dette bevirker, at anskaffelsessummen for aktierne/anparterne bliver større.

Regnskabsmæssigt vil en virksomhedsomdannelse ændre på værdierne i virksomheden. Selskabets åbningsbalance bliver ikke identisk med den personligt drevne virksomheds regnskabstal forud for omdannelsen. Aktiverne og passiverne, herunder goodwill måles i selskabets åbningsbalance til handelsværdier. Ved omdannelsen bliver alle værdier (også de værdier, der umiddelbart er skjulte) således gjort ”synlige”.

Der kan ikke laves en facitliste på, om en virksomhedsomdannelse bør gennemføres skattepligtig eller skattefri. Det bør bero på en beregning foretaget i hvert enkelt tilfælde. I relation til generationsskifte er skattefri virksomhedsomdannelse et mellemstadium, som åbner mulighed for efterfølgende skattefrie omstruktureringer af selskabet. Generelt kan det bemærkes at forhold som stor merværdi i form af goodwill mv., store udskudte skatter på

virksomhedens aktiver samt store opsparede overskud i virksomhedsordningen taler for en skattefri virksomhedsomdannelse.

7. Generationsskifte af selskaber

7.1. Generelt

I dette afsnit vil vi komme nærmere ind på hvilke muligheder, der er for generationsskifte af selskaber, herunder hvordan beskattningen foretages for overdrager samt finansieringen hos erhverver. Ved generationsskifte af selskaber beskattes evt. avancer på aktierne, modsat generationsskifte af personligt drevne virksomheder, hvor det er avancerne på de forskellige aktiver og passiver, der beskattes. Umiddelbart virker det mindre kompliceret at foretage generationsskifte af selskaber, netop fordi det kun er aktieavancer der beskattes, og der ikke skal tages højde for, hvordan de forskellige avancer for de pågældende aktiver og passiver beskattes.

Da det netop er aktierne, der beskattes, er et vigtigt område at disse værdiansættes korrekt, hvorfor vi har medtaget et afsnit, der omhandler dette. Vi vil også komme nærmere ind på, hvordan avancerne opgøres og beskattes. Til sidst vil vi komme ind på de forskellige muligheder, der findes i forbindelse med almindelig generationsskifte af selskaber. Mere specielle muligheder så som spaltning, tilførsel af aktiver etc. kommer vi ind på i afsnit 8 vedr. omstrukturering af selskaber.

I dette afsnit vil vi bruge benævnelsen aktier og aktionær, men det samme er også gældende for anparter og anpartshavere, hvor andet ikke er anført.

7.2. Værdiansættelse

Vi vil i dette afsnit komme ind på værdiansættelsen af aktier. Når der er tale om overdragelse mellem interesseforbundne parter, er der altid større fokus på værdiansættelsen. Dette skyldes at en evt. væsentlig formuefordel hos den ene af parterne, skal beskattes som en gave. Derfor er det vigtigt, at man foretager en korrekt værdiansættelse, således at skattevæsenet ikke senere afviser denne værdiansættelse. Vi vil også kort komme ind på værdiansættelse af goodwill, i de tilfælde hvor der er forskel på værdiansættelsen i forhold til det tidligere beskrevne under afsnit 5.2.1.

7.2.1. Aktier

Til hjælp for værdiansættelse af aktier har Ligningsrådet godkendt cirkulæret TSC 2000-9. Cirkulæret er gældende for aktieoverdragelse mellem interesseforbundne parter, som ikke er omfattet af CIR nr. 185 af 17. november 1982 om værdiansættelse af aktiver og passiver i dødsboer mv. og ved gaveafgiftsberegning (gavecirkulæret). Vi vil komme nærmere ind på gavecirkulæret i afsnit 7.2.2.

I TSC 2000-9 findes en hjælperegulering til at værdiansætte aktier i forbindelse med overdragelser mellem interesseforbundne parter. Herfor gælder, at børsnoterede aktier værdiansættes til den på overdragelsestidspunktet gældende kursværdi, altså den noterede kurs på overdragelsestidspunktet. Aktier i unoterede aktieklasser i børsnoterede selskaber medtages til samme værdi som for de "tilsvarende" noterede aktier, altså kursværdien. Unoterede aktier skal værdiansættes til handelsværdien. Kendes denne handelsværdi ikke, f.eks. pga. at aktierne aldrig tidligere er blevet handlet, kan vurderingen foretages efter den såkaldte hjælperegulering i cirkulæret. Hjælpereglen går ud på, at der ved værdiansættelsen af de aktier, hvor handelsværdien ikke kendes, anvendes summen af værdierne af aktiverne minus summen af værdien af gælden i selskabet. Denne opgjorte værdi skal tillægges den evt. beregnede goodwill efter tidligere beskrevne fremgangsmåde jf. afsnit 5.2.1. Hjælpereglen tager ved opgørelsen udgangspunkt i selskabets indre værdi efter senest aflagte årsrapport, hvor der korrigeres for følgende poster:

Fast ejendom

Værdiansættes til den seneste offentliggjorte ejendomsvurdering. Ombygningsudgifter som ikke er med i ejendomsvurderingen tillægges. For udenlandske ejendomme gælder den bogførte værdi herfor.

Dattervirksomheder og associerede virksomheder

Besidder selskabet beholdninger af unoterede aktier i dattervirksomheder eller associerede virksomheder skal disse medtages til en værdi opgjort efter hjælpereglen, såfremt handelsværdien er ukendt. Begreberne dattervirksomhed og associeret virksomhed defineres i Årsregnskabslovens bilag 1. En dattervirksomhed defineres groft sagt som en virksomhed, i hvilken en anden virksomhed udøver bestemmende indflydelse (typisk hvor der besiddes

mere end 50% af kapitalandelen eller stemmerettighederne). En associeret virksomhed defineres groft sagt som en virksomhed, der ikke er dattervirksomhed, men i hvilken en anden virksomhed udøver betydelig indflydelse, hvilket formodes at være gældende, hvis der besiddes mindst 20% af stemmerettighederne.

Goodwill og andre immaterielle aktiver

I balancen er der ikke bogført egen oparbejdet goodwill, da dette ikke er muligt iflg. ÅRL § 33. Derfor skal en værdi svarende til selskabets goodwill tillægges ved opgørelse af den faktiske værdi af aktierne i selskabet, når disse skal overdrages. Hjælpereglen ligger op til, at cirkulæret TSC 2000-10 anvendes som hjælp til værdiansættelse af goodwillen.

Udskudt skat

Beregnet udskudt skat netto medtages og skal reguleres med hensyn til ovenstående reguleringer. Er der tale om en negativ udskudt skat *kan* denne medtages, men kun til en værdi under pari.

Andre forhold

En evt. bogført værdi af egne kapitalandele skal ikke medtages i beregningen af den indre værdi. Ved beregningen af kursen reduceres den nominelle aktiekapital med den andel som de egne aktier repræsenterer.

Med udgangspunkt i selskabets indre værdi korrigeret for ovenstående poster, findes aktiernes handelsværdi ved overdragelse mellem interesseforbundne parter. Ovenstående hjælperegel, kan kun fraviges, såfremt de vurderes væsentligt for den endelige værdiansættelse af de overdragne aktier.

7.2.2. Unoterede aktier, som indgår i en gaveoverdragelse til interesseforbundne parter

Der kan anvendes særlige regler for værdiansættelsen af unoterede aktier og anparter i forbindelse med gaveoverdragelser til interesseforbundne parter jf. TfS 1997.599. Denne regel stammer fra tiden med formuebeskatning, og er beskrevet i et cirkulære nr. 185 af 17/11 1982.

Det er cirkulærets hovedregel, at værdiansættelsen skal ske til aktiernes handelsværdi. Hvis denne handelsværdi ikke kendes, er det muligt at foretage værdiansættelsen til en beregnet skattekurs. Denne skattekurs beregnes for hovedaktionærselskaber som et gennemsnit af selskabets indtjeningsevne kapitaliseret med 9 og 80% af selskabets skattemæssige indre værdi, efter de kapitaliseringsfaktorer, der fremgår af SKM 2006.3 SKAT (gældende fra 3/1 2006). Beskrivelse af de indgåede komponenter i skattekursberegningen²⁷:

Indtjeningsevnen

Herved forstås et gennemsnit af selskabets skattepligtige indkomst – overskud eller underskud – i de 3 seneste indkomstår i procent af selskabets skattemæssige egenkapital i det seneste regnskabsår forud for kursberegningen. Af dette beløb fratrækkes det indkomstskattebeløb, der kan beregnes af denne indkomst (28% i 2006). Indtjeningsevnen kan ikke sættes lavere end 0.

Aktiernes indre værdi

Herved forstås selskabets skattemæssige egenkapital i procent af selskabskapitalen.

For selskaber, der ikke er hovedaktionærselskaber, findes andre beregningsregler, som vi ikke vil kommentere her, men blot henvise til det omtalte cirkulære. Men som sagt: hvis handelsværdien kendes, skal denne benyttes, da ovenstående retningslinier kun er en hjælperegulering.

Ved overdragelse af aktier ved generationsskifte mellem interesseforbundne parter med en form for gaveoverdragelse, vil der ud fra ovenstående værdiansættelsesregler sandsynligvis kunne fastsættes en lavere pris ved overdragelse af aktierne, end hvis der ikke overdrages med et gaveelement. Reglerne gælder dog kun for overdragelser til den gaveberettigede kreds, hvilket betyder, at denne måde at værdiansætte aktier ikke kan anvendes, hvis der overdrages til en person udenfor gavekredsen – her tænkes specielt på overdragelse til den nære medarbejder.

²⁷ Meddelelser fra Statsskattedirektoratet og Ligningsrådet, januar 1988, side 44-46.

7.2.3. Goodwill

Jf. afsnit 7.2.1, er det vigtigt, at der beregnes en goodwill for at komme frem til den rigtige værdiansættelse af aktierne. Hovedreglen er som tidligere nævnt, at goodwill skal værdiansættes til markedsprisen, ved salg til tredjemand. De almindelige markedsmekanismer er som regel sat ud af kraft ved overdragelse i forbindelse med et generationsskifte – især hvis der sker generationsskifte til den nære familiekreds. Derfor har Ligningsrådet udarbejdet et cirkulære til vejledning for skønnet af handelsværdien. Vi har tidligere gennemgået ToldSkat's vejledning til værdiansættelse af goodwill jf. afsnit 5.2.1, hvorfor vi ikke vil komme nærmere ind på den i dette afsnit.

Nære medarbejdere er som udgangspunkt ikke interesseforbundet med virksomhedsejeren, hvorfor der i teorien kan fastsættes en goodwill, forskellig fra cirkulæreberegningen.

7.3. Den generelle beskatning

Ved generationsskifte af selskaber beskattes aktionæren som om han har solgt sine aktier, med mindre særlige regler anvendes. Det er aktionæren og ikke selskabet, der bliver beskattet ved overdragelse af aktierne. Aktieavancebeskatningsloven er ændret ved lov nr. 1413 af 21. december 2005 og trådte i kraft 1/1 2006. Med indførelsen af den nye lov, er beskatning af aktiesalg blevet forenklet meget i forhold til de gamle regler herfor. I forbindelse med ændringen af loven trådte nogle overgangsregler i kraft, som vi ikke vil komme nærmere ind på i dette speciale, blot konstatere at såfremt der er tale om unoterede aktier med en ejertid over 3 år (hvilket ofte vil være tilfældet i forbindelse med generationsskifte), betyder overgangsreglerne ikke noget. Med den nye aktieavancebeskatningslov beskattes gevinster ved salg af aktier som aktieindkomst, med henholdsvis 28% af bundfradraget kr. 44.300 i 2006 (dobbelts bundfradrag for ægtefæller) og 43% af evt. resterende beløb. Såfremt der er tale om tab, kan tab vedr. unoterede aktier fradrages i anden aktieindkomst og af evt. resterende negativ aktieindkomst beregnes en negativ skat, som modregnes i sluskskatten. Tab vedr. børsnoterede aktier kan modregnes i udbytter og gevinster fra børsnoterede aktier, og evt. resterende tab er fremførselsberettiget til senere år. Ved opgørelse af avancer, skal gennemsnitsmetoden anvendes.

Succession

Den generelle beskatning, som er beskrevet i det ovenstående kan dog undgås, hvis reglerne omkring succession anvendes. Successionsreglerne er gennemgået for aktier i afsnit 3.2.

7.4. Eksempler på generationsskifte af et selskab

I efterfølgende afsnit vil vi tage udgangspunkt i tal-eksemplet fra Jensens Tegnesteue, ud fra figur 23, hvor virksomheden er blevet omdannet til et selskab ved en skattefri virksomhedsomdannelse. Vi vil belyse forskellen i beskatningen og finansieringen for overdrager og overtager i forskellige konkrete situationer. Vi vil komme ind på følgende fire alternativer, vi mener, der er relevante ved generationsskifte af selskaber:

- Generationsskifte af selskab **uden** succession og **uden** brug af gaveelement.
- Generationsskifte af selskab **med** succession og **uden** brug af gaveelement større end passivposten.
- Generationsskifte af selskab **uden** succession og **med** brug af gaveelement.
- Generationsskifte af selskab **med** succession og **med** brug af gaveelement.

7.4.1. Generationsskifte af selskab uden succession og uden brug af gaveelement

Ved salg til markedsværdi uden succession bliver sælger ved overdragelse beskattet af avancen på aktierne, som et almindeligt aktiesalg. På købersiden vil handelsværdien skulle finansieres. Denne værdi er sandsynligvis høj, hvilket vil betyde en stor likviditetsmæssig byrde for erhververen. Til gengæld får erhververen en højere skattemæssig anskaffelsessum på aktierne, som vil reducere avancen ved et senere salg.

I tilfældet med Jensens Tegnesteue er der tale om afståelse af unoterede aktier, som beskattes som aktieindkomst med henholdsvis 28%/43%. Aktierne skal overdrages til markedsværdi, som er opgjort til kr. 7.367.500 jf. figur 23.

Handelsværdi af selskabet - jf. figur 24.	7.367.500
Anskaffelsessum aktier jf. figur 23	-2.158.250
Avance	5.209.250
Avancebeskatning hos overdrager:	
28% af bundgrænsen for ægtefæller kr. 88.600	24.808
43% af beløb over bundgrænsen	2.201.880
	2.226.688
Likviditetsindtægt hos overdrager:	
Samlet overdragelsessum (handelsværdien)	7.367.500
Skat jf. ovenstående	-2.226.688
	5.140.813
Finansieringsudgift for erhverver	7.367.500

Figur 26 Opgørelse af avancer, beskatning og likviditet ved almindeligt salg af aktierne.

Ovenstående eksempel udviser, at denne metode udløser fuld beskatning af aktieavancen som aktieindkomst, hvilket svarer til kr. 2.226.688. Det resulterer i, at Jens Jensen netto får en positiv likviditetsgevinst på kr. 5.140.813, mens at det for Lars Jensen eller Thomas Thomsen vil det komme til at betyde, at de skal have finansieret en stor købesum, svarende til handelsværdien kr. 7.367.500. Modsat vil de også have en skattemæssig anskaffelsessum på kr. 7.367.500, som skal anvendes ved senere salg af aktierne. Metoden vil altså give finansieringsvanskeligheder for erhververen, uanset om salget sker til sønnen eller den nære medarbejder.

7.4.2. Generationsskifte af selskab med succession og uden brug af gaveelement større end passivposten

Den anden mulighed vi vil belyse, er salg af selskabet til markedsværdi men med succession. Denne mulighed betyder, at overdrageren ikke bliver beskattet af avancen på aktierne, men at skatten udskydes til tidspunktet, hvor erhververen videresælger aktierne.

Erhververen skal finansiere værdien af selskabet med fradrag af passivposten (som i eksemplet ydes som gave), men som tidligere nævnt er det et spørgsmål, om den beregnede passivpost opvejer den udskudte skattebyrde, han overtager.

Beregning af passivposten:

Unoterede aktier	20%
Avance, jf. figur 26	<u>5.209.250</u>
Passivpost	<u>1.041.850</u>

Figur 27 Beregning af passivpost ved overdragelse af selskab med succession

Likviditetsvirkningerne hos henholdsvis overdrager og erhverver kan opgøres, jf. nedenstående figur:

Finansieringsudgift for erhververen:

Handelsværdi	7.367.500
Passivpost	<u>-1.041.850</u>
	<u>6.325.650</u>

Likviditetsindtægt hos overdrager:

Pris jf. ovenfor	<u>6.325.650</u>
------------------	-------------------------

Figur 28 Likviditetsvirkning ved overdragelse af selskabet med succession.

Ved sammenligning med figur 26 vedr. overdragelse uden succession ser vi, at det likviditetsmæssigt her og nu er en fordel både for overdrageren og for erhververen. Ved brug af successionsreglerne kombineret med en gave svarende til passivposten, vil erhververen således skulle finansiere kr. 1.041.850 mindre end ved et almindeligt salg. Til gengæld herfor, overtager han den latente skattebyrde. Som nævnt tidligere vil det være nødvendigt med en nærmere beregning, for at vurdere, hvilken løsning der er bedst set fra erhververens synspunkt. For overdrageren er det en klar fordel at gøre nytte af successionsreglerne, idet han modtager kr. 1.184.837 mere ved brug af disse regler.

Dvs. at det for Jensens Tegnestue vil være en fordel (også efter omdannelse til et selskab), at benytte successionsreglerne kombineret med en ”lille” gave svarende til passivposten.

7.4.3. Generationsskifte af selskab uden succession og med brug af gavelement

En tredje mulighed er, at foretage generationsskiftet med en form for gavebetragtning. I dette afsnit vil vi komme nærmere ind på reglerne omkring et generationsskifte med gaveoverdragelse uden succession.

For at overdragelsen kan ske med gave er det naturligvis vigtigt for overdrager, at overdrageren har sikret sin fremtidig økonomisk, således at levestandarden ikke vil ændres betydelig ved at overdrage selskabet som gave. Hvis hele salgssummen overdrages som gave giver det jo ingen likvider til overdrager, og det kan endvidere komme til at betyde, at han skal af med penge i stedet, hvis det bestemmes, at overdrager skal betale gaveafgiften, hvorved denne bliver betragtet som en yderligere gave. Det er ikke nødvendigt, at hele salgssummen overdrages som gave – det står parterne frit for at aftale en mindre andel. I de fleste tilfælde vil der sandsynligvis være tale om, at en del af salgssummen overdrages til erhverver som gave, således at overdrager også får likviditet ud af overdragelsen.

Vi vil i det efterfølgende eksempel ud fra de tidligere anvendte regnskabstal belyse den situation, hvor hele handelsværdien overdrages som gave:

Den nære familie (Lars):

Gaveværdi (handelsværdi)	7.367.500
Bundfradrag	-53.900
Grundlag for gaveafgift	7.313.600

Gaveafgift, 15% heraf	1.097.040

Den nære medarbejder (Thomas):

Gaveværdi	7.367.500
Beskatning, 59% heraf	4.346.825

Overdrageren (Jens):

Salgspris	0
Total realisationsbeskatning, jf. beregning i figur 26	2.226.688
	2.226.688

Figur 29 Likviditetsvirkning ved overdragelse af selskabet uden succession men som gave

Som det ses af eksemplet er denne mulighed klart en fordel for erhververen, især hvis vedkommende er i den nære familiekreds med overdrageren. Hvis overdragelsen sker til sønnen Lars skal han ikke betale noget, bortset fra gaveafgiften på kr. 1.097.040, for at overtage selskabet. Sker overdragelsen til en den nære medarbejder (Thomas) bliver den negative likviditetsvirkning for Thomas kr. 4.346.825, som svarer til gavebeskatningen. Det er naturligvis en ganske god idé likviditetsmæssigt set fra erhververens synspunkt. Oven i dette opnår erhververen tillige en høj skattemæssig anskaffelsessum for aktierne på kr. 7.367.500, som svarer til handelsværdien på overdragelsestidspunktet. For overdrager har det modsat en negativ likviditetsvirkning på grund af, at der foretages almindelig avancebeskatning. Det giver for Jens i alt en negativ likviditet på kr. 2.226.688, svarende til avancebeskatningen.

Vi har i dette eksempel ikke anvendt skattekursen ved værdiansættelsen af de unoterede aktier i forbindelse med overdragelsen til Lars, som jo er interesseforbundet med Jens i og med, at de er i nær familie. Skattekursen er ikke brugt, fordi handelsværdien er kendt pga. den skattefrie virksomhedsomdannelse, som er blevet gennemført for Jensens Tegnestue umiddelbart forinden generationsskiftet af selskabet skal finde sted. Man kan ikke foretage en virksomhedsomdannelse til én kurs, og så umiddelbart efter foretage et generationsskifte til en interesseforbundet part til en lavere kurs. Hvis der derimod havde gået nogle år efter omdannelsen, således at handelsværdien af selskabet ikke længere er kendt, ville det være muligt at benytte skattekursen som overdragelsessum.

Men uanset skattekurs eller ej, vil ovenstående eksempel med gaveoverdragelse uden succession være en fordel for erhververen, men en ulempe for overdrageren.

7.4.4. Generationsskifte af selskab med succession og med brug af gaveelement

Den sidste mulighed vi vil komme ind på i dette hovedafsnit er gaveoverdragelse af et selskab med succession. Denne mulighed ligner det ovenstående gennemgåede eksempel, blot at der her også er tale om succession, hvilket får betydning for beskatningen hos overdrager samt senere beskatning hos erhverver ved, at der opnås en lavere skattemæssig anskaffelsessum for aktierne.

I efterfølgende eksempel har vi beregnet konsekvenserne for et generationsskifte efter denne model:

Den nære familie (Lars):

Gaveværdi	7.367.500
Passivpost, jf. figur 27	-1.041.850
Bundfradrag	-53.900
Grundlag for gaveafgift	6.271.750
Gaveafgift, 15% heraf	940.763

Den nære medarbejder (Thomas):

Gaveværdi	7.367.500
Passivpost, jf. figur 27	-1.041.850
Grundlag for beskatning	6.325.650
Beskatning, 59% heraf	3.732.134

Overdrageren (Jens):

Salgspris	0

Figur 30 Likviditetsvirkning ved overdragelse af selskabet med succession og som gave.

Denne metode med gaveoverdragelse kombineret med brug af fuld gave, giver det laveste finansieringsbehov for erhverver i forhold til de øvrige 3 gennemgåede eksempler i afsnit 7.4.1 – 7.4.3. Til gengæld påhviler der nu erhververen en udskudt skat på aktierne, som vil blive beskattet, når og hvis han senere sælger dem uden brug af succession.

For overdrageren (Jens) betyder det ved overdragelse efter denne metode en likviditet på nul.

Vi vil i næste figur 31 sammenligne likviditetsvirkningerne for de 4 gennemgåede eksempler med generationsskifte af selskaber:

	Erhverver (Lars)	Erhverver (Thomas)	Overdrager (Jens)	Samlet
1. Uden succession / Uden gave	-7.367.500	-7.367.500	5.140.813 5.140.813	-2.226.687 -2.226.687
2. Med succession / Uden gave	-6.325.650	-6.325.650	6.325.650 6.325.650	0 0
3. Uden succession / Med gave	-1.097.040	-4.346.825	-2.226.688 -2.226.688	-3.323.728 -6.573.513
4. Med succession / Med gave	-940.763	-3.732.134	0 0	-940.763 -3.732.134

Figur 31 sammenligning af likviditetsvirkningerne i de 4 gennemgåede eksempler

Til ovenstående figur skal der knyttes følgende kommentar, før vi kommenterer tallene: I situationerne 2 og 4, hvor der er brugt succession, vil den økonomiske situation se noget værre ud for erhververen, idet han overtager en lavere skattemæssig anskaffelsessum på aktierne, og derved påtager sig en udskudt skat. Værdien af denne udskudte skat vil aftage jo længere tid aktierne beholdes. Men hvem kender aktieavancebeskatningsreglerne om 5-10 år? Måske forsvinder den udskudte skat helt, men det kan også tænkes, at beskatningsreglerne strammes op vedrørende aktieavancer.

Til tallene kan vi give samme kommentar, som til den tilsvarende sammenligning under afsnit 5, om generationsskifter af personligt drevne virksomheder. Situation 1 er likviditetsmæssigt den dyreste for erhververen. Situation 2 vil være den mest attraktive for overdrageren, og samtidig den mest attraktive set samlet for begge parter, idet der ikke skal betales hverken afgift eller skat til staten. Problemet er bare – som overfor nævnt – at erhververen overtager en skattebyrde, han ikke kender den præcise værdi af. Situation 3 ser dårligst ud – både når man ser samlet på overdragelsen, men også set fra overdragerens side, idet det er den eneste situation, hvor det koster ham penge, at sælge sin virksomhed. Situation 4 har det laveste finansieringsbehov for erhververen, uanset om det er den nære medarbejder eller den yngre generation i familien. Den ideelle løsning vil sandsynligvis ligge i en blanding mellem

situation 2 og 4. Dvs. en overdragelse med succession, som kombineres med en gave af en vis størrelse – større end passivposten men samtidig mindre end selskabets handelsværdi.

7.5. Glidende generationsskifte

Ved et glidende generationsskifte forstås den situation, hvor et generationsskifte gennemføres i flere etaper. Et glidende generationsskifte af en enkeltmandsvirksomhed forstås dermed, at den yngre generation inddrages i ejerkredsen, så der i en periode opstår et interessentskab, inden resten af virksomheden overdrages. Tilsvarende gælder for selskaber, således at der indledningsvist overdrages en andel af selskabets aktier/anpartar til næste generation.

Et glidende generationsskifte kan foretages med succession både til den nære familiekreds og til nære medarbejdere. For de nære medarbejdere, i modsætning til den nære familiekreds, er der som tidligere nævnt et tidskrav på 5 år, fra erhvervelse af den første andel af virksomheden, til den endelige overdragelse skal finde sted: jf. KSL § 33 C, stk. 12, 1. pkt. :

”Reglerne kan endvidere anvendes ved overdragelse af en andel af en virksomhed til en tidligere medarbejder, såfremt overdragelsen sker senest 5 år efter at den tidligere medarbejder første gang erhvervede en andel af virksomheden, og såfremt den tidligere medarbejder i sammenlagt mindst 3 år inden for de sidste 4 seneste indkomstår forud for den første erhvervelse af en andel af virksomheden var fuldtidsbeskæftiget i virksomheden.”

I den mellemliggende periode, hvor der er flere ejere, kan der opstå situationer, hvor det vil være en fordel, at der er aftalt et regelsæt, således at den ene ejer ikke foretager sig noget, uden den andens eller de øvrige ejeres samtykke.

En typisk situation er, at den ældre generation overdrager eksempelvis 15% af virksomheden til næste generation. Det er i denne situation vigtigt, at såfremt de to ejere bliver uenige og den yngre generation vil ud af samarbejdet, at den yngre generation ikke blot sælger sin virksomhedsandel til en fremmed person, som den ældre generation ikke er interesseret i at ”dele” sin virksomhed med. I disse tilfælde kan der aftales en forkøbsret, således at den tidligere ejer har mulighed for at tilbagekøbe den solgte andel. Der kan endog aftales en køberet, efter en vis ”prøvetid”, eller hvis særlige omstændigheder eller begivenheder skulle

indtræde, således at det er muligt for den ældre generation, at tvinge den yngre generation ud af samarbejdet.

En anden typisk situation er, at 50% eller mere af virksomheden overdrages til næste generation, og hvor den ældre generation ikke ønsker at afgive magt, før han/hun er helt ude af ejerskabet.

Dette afsnit vil omhandle mulighederne for i selskabsregi at udarbejde regler og aftaler, således at man forebygger ovenstående problematiske situationer ved at ændre selskabets vedtægter eller ved at oprette en aktionæroverenskomst (dette begreb benyttes i dette afsnit som synonym for henholdsvis aktionær- og anpartshaveroverenskomst).

7.5.1. Vedtægter

Et selskabs vedtægter er et regelsæt for selskabet, der sammen med den gældende selskabslovgivning udgør retsgrundlaget for selskabets eksistens og virksomhed²⁸.

Vedtægterne er offentligt tilgængelige, og i modsætning til aktionæroverenskomster, skaber de ret og pligt både for bestyrelsesmedlemmer, direktionsmedlemmer samt alle erhververe af selskabets aktier/anparter.

Der *skal* udarbejdes et sæt vedtægter for et selskab, og det skal som minimum indeholde nogle obligatoriske emner, som er nævnt i henholdsvis ASL § 4 stk. 1 og ApSL § 5. Disse obligatoriske emner vil vi ikke gennemgå nærmere her. Vi vil blot nævne, at et selskab, hvor der kun er én aktionær/anpartshaver ikke har behov for yderligere vedtægter, end de obligatoriske emner.

Forskellige aktieklasser

Hvis den ældre generation ønsker at sikre sig magten med selskabet, selvom 50% eller mere af den nominelle selskabskapital overdrages, kan dette gøres via ændringer i vedtægterne.

Hvis der ikke nævnes noget i vedtægterne om aktiernes forskellighed, er de som udgangspunkt lige – dvs. ens med hensyn til rettigheder mv.

²⁸ Vedtægter og aktionæroverenskomster, af Erik Werlauff & Jørgen Nørgaard.

Selskabets aktier kan opdeles i aktieklasser, hvorved en sådan opdeling kan bruges til at tilvejebringe:

- forskellig stemmeret, herunder valgret til bestyrelse, direktion, revisor mv.,
- forskellig udbytteret,
- forskellig omsætteligheds- og indløsningsregler (dette kommer vi ind på i nedenstående),
- forskellig ret til indsigt i selskabets forhold, osv.

Klasseopdelingen behøver ikke gøres permanent, men kan gøres afhængig af bestemte begivenheder. Fx. kan det beskrives i vedtægterne, at B-aktier overgår til A-aktier, når A-aktierne har fået et bestemt beløb i udbytte. Lige netop dette emne vil vi vende tilbage til i afsnit 8.6.

Aktiers omsættelighed eller indløsning

Som hovedregel er aktier/anparter frit omsættelige, med mindre andet er anført i vedtægterne. Dette vil parterne sandsynligvis sjældent leve med i praksis, når der er tale om et generationsskifte. Derfor bør det fremgå af vedtægterne, hvordan parterne kan komme ud af samarbejdet.

I vedtægterne kan man beskrive hvilke beføjelser aktionærene har ved ønske om overdragelse (eksempelvis ved salg, gave mv.) samt overgang (eksempelvis ved dødsfald, konkurs mv.). Der kan indføres en forkøbsret for en aktionær, der tager højde for, at aktierne ikke uhensigtsmæssigt havner i fremmede hænder.

Tilsvarende kan der indføres en køberet for en bestemt aktionær, som udløses ved en bestemt begivenhed (eksempelvis ved opnåelse af en bestemt egenkapital, udbytteudlodning af et bestemt akkumuleret beløb, ansættelsesophør), eller et bestemt tidspunkt, eller blot ved påkrav.

Det kan være uhensigtsmæssigt, at det er *de øvrige aktionærer*, der har forkøbs- eller køberet på de aktier der overdrages, hvorved de "tvinges" til at betale aktierne med beskattede midler, og sandsynligvis heller ikke har likviditeten til rådighed. Derfor er det ofte langt bedre, at lade den udtrædende part indløse sine aktier til *selskabet* med efterfølgende kapitalnedsættelse.

Uanset hvilken metode der vælges vedrørende aktiernes omsættelighed eller indløsning, bør det – for at der ikke skal opstå uenighed herom – fastlægges, efter hvilken kursberegning aktierne skal sælges eller indløses, samt betalingsvilkårene herfor. Endvidere bør der i tilfælde af urimelige eller ulovlige kursresultater kunne fraviges for beregningen.

Skattemæssige aspekter

En vedtægtsændring vil i sig selv ikke have nogen skattemæssig effekt. Vi vil i dette speciale ikke komme nærmere ind på de skattemæssige konsekvenser en vedtægtsændring *kan* få. Det skal blot nævnes, at såfremt der flyttes værdier fra én aktionær til en anden, *kan* der blive tale om beskatning af dette formuegode.

7.5.2. Aktionæroverenskomst

I forbindelse med stiftelse af et selskab fastlægges selskabets kommende struktur ved hjælp af selskabets vedtægter. Det bør i forbindelse med selskabsstiftelse overvejes, om der er behov for at supplere vedtægterne med en aktionæroverenskomst.

Aktionæroverenskomster udarbejdes også ofte i forbindelse med større ændringer i aktionærernes eller selskabets struktur. Derfor er disse ofte anvendte i forbindelse med glidende generationsskifte, hvor der netop sker ændringer i både aktionærernes og selskabets struktur. Ved glidende generationsskifter er der, som tidligere nævnt, flere ejere/ledere på samme tidspunkt, hvorfor det er vigtigt, at der er nogle retningslinier for, hvordan selskabet skal drives på det ledende niveau i denne overgangsperiode.

En aktionæroverenskomst kan defineres som en aftale mellem to eller flere aktionærer/anpartshavere i et dansk eller udenlandsk selskab, hvorved disse regulerer udøvelsen af deres forvaltningsmæssige, dispositionsmæssige og/eller økonomiske beføjelser i selskabet, uden at aftalen optages i selskabets vedtægter²⁹. Aktionæroverenskomster indgås efter almindelige aftaleretlige regler. Der er tale om en aftale aktionærerne imellem og ikke en aftale med selskabet. Selskabet kan dog blive part i en aktionæroverenskomst – her er der tale om to forskellige situationer:

²⁹ Vedtægter og aktionæroverenskomster, af Erik Werlauff og Jørgen Nørgaard, side 41

1. Selskabet kan tiltræde en aftale mellem aktionærer.
2. Et selskab kan selv have interesse i at indgå aftaler vedrørende indflydelsen i selskabet.

Første situation anvendes ofte for sikre aftalens selskabsretlige virkninger overfor selskabet og dets organer i det tilfælde, hvor en eller flere aktionærer eventuelt forsøger at bryde aftalen, og hvor de øvrige parter samtidig ønsker at fastholde aftalen. Det er ikke helt klart, hvilke retsvirkninger aftalen kan tillægges overfor selskabet, men i ”grænsetilfælde” er det ikke utænkeligt, at det vil være afgørende for aftalens selskabsretlige gennemslagskraft, at selskabet ved påtegning på aftalen, har erklæret sig bekendt med aftalen og vil betragte stemmeafgivning, i strid med aftalen, som værende ugyldig.

Den anden situation bliver hovedsageligt foretaget som en sikring af visse aktionærers stemmer, således at de ikke stemmer imod forslag fremstillet af selskabets bestyrelse.

Det er vigtigt at bemærke, at eventuelle aftaler af ovenstående karakter kan være et brud på EU’s 5. selskabsdirektiv, artikel 35, som forbyder aftaler, der forpligter én til at stemme efter bestemt anvisning fra selskabet eller dets organer³⁰. Dette betyder dog ikke, at det er ulovligt at indgå aftaler af en sådan karakter. Det betyder derimod, at aftalen ikke kan tillægges anden retsvirkning end det, der svarer til en frit opsigelig aftale.

En aktionæroverenskomst forudsætter at mindst to af aftalens parter er aktionærer eller anpartshavere. Der kan således ikke indgå aftale mellem fx. en aktionær og en panthaver, der får overladt stemmeretten. Motiverne for at indgå en aktionæroverenskomst er hovedsageligt at afværge virkningerne af det flertalsprincip der er gældende indenfor kapitalselskabernes område. Dette kan også illustreres således: hvis to eller flere går sammen i et interessentskab gælder princippet omkring enstemmighed. Dette gør sig ikke gældende for aktie- og anpartsselskaber, hvor det er flertallet, der bestemmer. Det vil sige, at vedkommende der ejer over 50% af aktierne eller anparterne i princippet kan være enebestemmende (der skal

³⁰ Vedtægter og aktionæroverenskomster, af Erik Werlauff og Jørgen Nørgaard, side 42

naturligvis være tale om en ejerandel på over 50% af stemmerettighederne) ved generalforsamlingen. Dette betyder at vedkommende enerådigt kan³¹:

- Godkende regnskabet
- Beslutte størrelsen af udbyttebetalingen
- Vælge og afskedige de af generalforsamlingen valgte medlemmer til bestyrelsen
- Afgøre om selskabet skal kunne købe eller belåne egne aktier
- Vælge og afskedige ekstern revisor

For at træffe beslutninger, der rækker ud over de ovennævnte punkter skal der beherskes 2/3 af de afgivne stemmer og 2/3 af den på generalforsamlingen stemmeberettigede aktiekapital.

Dette gælder for beslutninger som:

- Ændring af vedtægterne
- Beslutte kapitalforhøjelser
- Fravige gamle aktionærers fortegningsret, hvis det er konkret velbegrundet
- Beslutning om fusion og spaltning
- Beslutning om opløsning

I forbindelse med glidende generationsskifter er der for en periode flere ejere. For at undgå, at vigtige beslutninger kan træffes af én person uden den anden parts egentlige tilslutning, kan der udarbejdes en aktionæroverenskomst for at fravige dette majoritetsprincip.

Majoritetsprincippet er hovedsageligt et problem i to tilfælde:

1. Ved tilfælde hvor to eller flere erhvervsdrivende, der sammen stifter et selskab, ønsker at træffe indbyrdes aftaler, der har stærke lighedstræk med de detaljerede kontrakter, som oprettes mellem interessenter i et I/S.
2. Ved tilfælde hvor selskabet ønsker eller tvinges til at give en kapitalindskyder visse beføjelser, som selskabs- eller finansieringsrettens regler ikke vil give vedkommende, med mindre en aftale derom oprettes.

I det første af de to problemstillinger, kan problemet løses med udgangspunkt i en interessentskabskontrakt, som regulerer de fleste af de problemstillinger, der vil have

³¹ Vedtægter og aktionæroverenskomster, af Erik Werlauff og Jørgen Nørgaard, side 44.

betydning for disse, selvom der er valgt et kapitalselskab i stedet for et personselskab som driftsform.

I det andet tilfælde er forholdene mere komplicerede, ved at selskabets aktionærer ikke skal være ligestillede og ikke har samme tilknytning til selskabet. Nogle er aktive i virksomheden, og andre har stærkere tilknytning end de øvrige, og de skal behandles i overensstemmelse hermed i aftalekomplekset. Eksterne investorer mv. skal have deres kapitalinteresser sikret som en form for kompensation for den risiko, der tages ved investeringen.

Derfor kan det konkluderes, at der overordnet er to årsager til, at aktionærer ønsker, at der skal indgås en aftale dem imellem. Der kan være tale om henholdsvis koncentration og spredning af den indflydelse, aktionærerne har i selskabet. Det kan lede frem til to begreber, der dækker disse to årsager til at udarbejde en aktionæroverenskomst. Det kan være ønske om *magtkoncentration* eller *magtspredning*.

Magtkoncentration

Ordet magtkoncentration siger næsten sig selv. Det handler om, at magten skal koncentreres således, at der opnås en flertals stemmerettighed. Det kan fx opstå, hvor der er to aktionærer, der har henholdsvis 24% og 27% af stemmerne i et selskab. Alene har de umiddelbart ikke nogle særlige beføjelser ud over minoritetsbeføjelserne. Hvis disse to aktionærer slår sig sammen og udarbejder en aftale har de til sammen 51% af stemmerne og hermed stemmemajoriteten. Herefter kan de ved fælles enighed gennemtvinge beslutninger på generalforsamlingen, som de finder rigtige. Vi har tidligere gennemgået hvilke beslutninger, der kan træffes på generalforsamlingen, hvorfor de ikke gengives her. De to aktionærer har to muligheder for denne indbyrdes aftale:

1. De kan aftale, på hvilke nærmere angivne måder de agter at stemme. Det kan være indenfor forskellige områder, så som udbyttepolitik, bestyrelsesmedlemmer etc. (præget af stemmebinding).
2. De kan også vælge, at de forud for generalforsamlingen mødes og sammen finder en løsning på, hvordan de skal stemme og hvordan evt. uenighed skal løses (præget af stemmeoverførsel).

Denne type af aftaler kan forekomme indenfor store børsnoterede selskaber, hvor aktiespredningen er stor, hvilket medfører stor uvished med hensyn til, hvordan stemmerne fordeler sig. Det kan også forekomme i de mindre og lukkede selskaber, hvor parterne ikke fra starten har fået udarbejdet en fælles aftale, der omfatter alle.

Aftaler om magtkoncentration kan også anvendes ved glidende generationsskifter, hvor fx 2. generation optages i aktionærkredsen med 50% af selskabskapitalen, men hvor den ældre generation fortsat ønsker at bevare magten i selskabet, hvorfor der kan aftales via en aktionæroverenskomst, at magten koncentrerer hos den ene part.

Magtspredning

Magtspredningsaftaler har det modsatte formål end aftaler om magtkoncentration. Det er nemlig magtspredningens formål, at en aktionær på egen hånd kan træffe simple flertalsbeslutninger, således at enekompetencen deles med andre aktionærer, fordi de arbejder aktivt sammen i selskabet. Det kan også skyldes, at der er passive investorer, som har investeret kapital i selskabet, og derfor kræver indflydelse.

Det kan heraf udledes, at aftaler med passive og industrielle investorer ofte vil have karakter af magtspredningsaftaler. Dette betyder, at en evt. aktionær med majoritetsbeføjelser ikke bare kan vedtage forskellige bestemmelser. Herved opnår den passive investor større beføjelser, end der vil være efter selskabslovgivningen. Dette kan illustreres ved følgende eksempler³²:

- Inden for lovens rammer vil en flertalsaktionær kunne godkende regnskabet, men nu er vedkommende forpligtet til at give medkontrahenten en vis indflydelse herpå.
- Flertalsaktionæren vil iflg. lovgivningen også på egen hånd kunne bestemme udbyttepolitikken, men nu er vedkommende bundet til at holde sig indenfor visse rammer.
- Normalt vil en flertalsaktionær også kunne besætte samtlige generalforsamlingsvalgte medlemmer til bestyrelsen. Nu er vedkommende bundet til at stemme for en eller flere kandidater, som er udpeget af investor (fx investor selv).

³² Vedtægter og aktionæroverenskomster, af Erik Werlauff og Erik Nørgaard, side 48-49

- Det er også normalt, at man med et simpelt flertal vil kunne afsætte selskabets revisor, men nu kan der være en forpligtelse til at den valgte revisor beholdes.
- Ikke mindst vil en flertalsaktionær under normale betingelser kunne nøjes med at give informationer til de øvrige aktionærer igennem regnskabet. Nu er vedkommende forpligtet til at give oplysninger direkte til medkontrahenten eller det skal tolereres at medkontrahentens bestyrelsesrepræsentant ikke overholder tavshedspligten og informerer medkontrahenten direkte.

Ovenstående belyser imidlertid, at en flertalsaktionær med en magtspredningsaftale er forpligtet til at afgive flere beføjelser til medkontrahenterne end det fremgår af Aktieselskabsloven.

Aftaler om magtspredning kan også forekomme ved glidende generationsskifter, hvor fx 2. generation optages i aktionærkredsen med eksempelvis 20% af selskabskapitalen. Denne mindretalsaktionær ønsker beføjelser, hvorved det kan aftales i en aktionæroverenskomst, at magten deles mellem begge generationer, uanset at den ene har aktiemajoriteten.

Magtkoncentrationsaftaler benyttes ofte, hvor der kun er én aktieklasse. Når der kun er én aktieklasse, betyder det, at når der optages nye aktionærer i ejerkredsen erhverver disse personer samtidig en del af magten i selskabet. For ikke herved at risikere at blive spillet ud mod hinanden koordineres stemmerne ved hjælp af denne magtkoncentrationsaftale.

Magtspredningsaftaler benyttes hovedsageligt, hvor der kun udbydes aktier i en stemmesvag aktieklasse, altså B-aktier. Således at det er A-aktierne, der bevarer magten i selskabet, men hvor de centrale investorer ønsker en vis indflydelse, selvom der kun er tegnet stemmesvage aktier.

Det er vigtigt, at det klart af aktionæroverenskomstens udformning fremgår, hvad aftalens formål er – om det er magtkoncentration eller magtspredning, der er hovedmotivet bag overenskomsten. Hvis der efterfølgende opstår tvivl om fortolkningen af overenskomsten, vil en retsafgørelse naturligvis være præget af, hvor klart parternes oprindelige motiver fremgår af aftalen.

Elementer i aktionæroverenskomst

En aktionæroverenskomst indeholder flere forskellige punkter afhængigt af, hvilke personer eller selskaber overenskomsten er udarbejdet for. Det er ikke den samme standardoverenskomst, der benyttes mellem f.eks. en minoritetsaktionær og en 50% aktionær som mellem den ældre og den yngre generation etc. Vi vil i det følgende redegøre for flere forskellige punkter, som kan blive aktuelle i forbindelse med en aktionæroverenskomst.

En aktionæroverenskomsts hovedopgave er at forudsige evt. problemstillinger, som kan opstå, og have beskrevet løsninger på disse, således at det ikke giver yderligere problemer, når de opstår. Eller hovedopgaven kan være blot at beskrive de beføjelser de forskellige parter har, jf. ovenstående.

Først og fremmest skal det fremgå, hvilke personer eller selskaber overenskomsten vedrører, og der skal foretages en beskrivelse af, hvordan aktierne er fordelt imellem dem. Herefter skal det fremgå, hvem der udpeger bestyrelsen, samt hvor mange medlemmer der skal være i bestyrelsen. Det vil typisk være således, at de forskellige aktionærer, overenskomsten vedrører, har mulighed for at udpege et vist antal medlemmer hver. Det skal endvidere fremgå, hvilke beføjelser bestyrelsen har, uden at generalforsamlingen skal spørges til råds ved særlige beslutninger. Herudover kan det også beskrives, hvordan bestyrelsesmøder skal forløbe, samt hvilket stemmeflertal der skal til for at vedtage beslutninger. Det skal også fremgå, hvordan direktionen skal fremstå, og hvilke retningslinier direktionen har.

Et andet punkt i overenskomsten vil typisk være generalforsamlingsbeslutninger. Disse bestemmelser vil typisk tage udgangspunkt i Aktieselskabsloven samt de gældende vedtægter for selskabet.

Næste vigtige punkt er, hvis det ikke fremgår af vedtægterne, at overenskomsten beskriver, hvordan aktierne skal overdrages eller indløses, hvis det bliver aktuelt. I mange tilfælde vil de øvrige aktionærer have forkøbsret på aktierne, men der skal også være en bestemmelse for, hvordan det skal behandles, hvis aktierne sælges til tredjemand. Det er også vigtigt, at det fremgår, til hvilken kurs aktierne skal overdrages, samt hvordan og af hvem denne kurs skal opgøres.

Et yderligere punkt er de forretningsmæssige forhold. Det er afgørende, at der aftales, at enhver samhandel mellem selskabet og aktionæren sker på markedsmæssige vilkår, altså efter ”arms length” princippet. Parternes forretningsmæssige forpligtelse og rettigheder overfor selskabet bør endvidere fremgå i et ”strategisk grundlag” og vedhæftes kontrakten.

Det bør også fremgå hvilken udbyttepolitik, der er gældende for selskabet.

Endelig bør det også fremgå, hvordan samarbejdet kan ophøre, hvilket medfører opsigelse af overenskomsten. Der vil typisk fremgå en opsigelsesperiode, samt til hvilken dato der skal opsiges. Her bør det også fremgå, hvordan aktierne for vedkommende, der vil opsiges aftalen, skal behandles – hvordan de kan/skal sælges, samt hvilke tidsfrister der er. Det er også vigtigt, at det fremgår, hvad der skal ske, hvis kontrakten misligholdes. I mange kontrakter er der også udarbejdet en konkurrenceklausul, der beskriver at parterne ikke må drive en konkurrerende virksomhed eller på nogen måde deltage heri, i op til 3 år efter ophør af samarbejdet – ved salg af aktierne. Her bør det også fremgå, hvad der sker ved overtrædelse af denne konkurrenceklausul. Der vil typisk være tale om, at der skal betales en konventionalbod på et bestemt beløb, som er oppe i et størrelsesforhold, som økonomisk vil kunne afholde vedkommende for at overtræde klausulen.

Til sidst bør det altid fremgå, hvordan en eventuel tvist skal løses. Der er mulighed for at selskabet kan indtræde som part i sagen.

Selve overenskomsten slutes af med at parterne underskriver denne, samt at den evt. tiltrædes af selskabet.

7.6. Delkonklusion

Vi har i dette afsnit beskæftiget os med generationsskifte af selskaber. Umiddelbart mener vi, at generationsskifte af selskaber virker mere ukompliceret i forhold til generationsskifte af personligt drevne virksomheder. Det skyldes, at det her er aktierne, der overdrages, modsat ved personligt drevne virksomheder, hvor det er de pågældende aktiver og passiver, der overdrages. Vi har behandlet begge typer af generationsskifter på samme måde, således at det umiddelbart er til at sammenligne.

Det er vigtigt, at der bliver foretaget en korrekt værdiansættelse af aktierne, der skal overdrages ved generationsskiftet. Aktierne skal værdiansættes til markedsværdi, som er den værdi en uvildig tredjemand er villig til at betale herfor. Det kan imidlertid være vanskeligt at opgøre denne markedsværdi, hvis der ikke lige er tale om børsnoterede aktier, hvor det selvfølgelig er kursværdien der skal anvendes. For unoterede aktier i forbindelse med gaveoverdragelse til interesseforbundne parter har Ligningsrådet udarbejdet gavecirkulæret, der kan anvendes som vejledende til værdiansættelse af sådanne aktier. Det er vigtigt i forhold til værdiansættelse af aktierne, at der beregnes en goodwill. Denne goodwill bør også foretages med udgangspunkt i et af Ligningsrådets cirkulærer TSC 2000-10.

Ved generationsskifte af selskaber er det avance på aktierne, der beskattes efter Aktieavancebeskatningslovens regler. Hvor gevinster beskattes med 28%/43% ved indførelsen af den nye aktieavancebeskatningslov, vil beskatningen af aktier under 3 år beskattes noget lempeligere end med de gamle regler, hvilket kan få betydning i den endelige beslutning vedr. generationsskiftet.

Vi har gennemgået 4 eksempler, som vi mener, er aktuelle indenfor generationsskifte af selskaber. Eksemplerne er noget forenkede, for at kunne belyse forskellige yderpunkter. I den virkelige verden er tingene ikke så firkantede og et generationsskifte vil sandsynligvis ske som en kombination af de forskellige muligheder, vi har belyst.

Ud fra vore udregninger mener vi, at det vil være mest hensigtsmæssigt, at overdragelse af selskabet sker ved anvendelse af successionsreglerne kombineret med en vis gaveoverdragelse. Dette skyldes, at denne mulighed betyder en rimelig lav finansiering for erhverver, samtidig med at overdrageren ikke beskattes af de skattemæssige avancer. Man skal dog være opmærksom på, at såfremt generationsskiftet sker til nære medarbejdere, vil en gave ud over passivposten udløse væsentlig hårdere beskatning, end hvis samme gave var givet til den nære familie.

Vi skal her gøre opmærksom på reglen om, at der ikke kan succederes i pengetankvirksomheder, hvilket der skal tages højde for i planlægningen af generationsskiftet. Planlægges generationsskiftet i god tid, er der mulighed for at reducere de af virksomhedens

finansielle aktiver, som gør virksomheden til en pengetankvirksomhed. Nærmere herom i efterfølgende afsnit 9.

I forbindelse med glidende generationsskifter er det vigtigt, at de implicerede parter har nogle retningslinier, som de kan forholde sig til. Disse retningslinier bør dække forvaltningsmæssige, dispositions-mæssige og økonomiske beføjelser, som enten kan indarbejdes i selskabets lovpligtige vedtægter eller i en aktionæroverenskomst. Vedtægter gælder som hovedregel for både samtlige bestyrelsesmedlemmer, direktionsmedlemmer samt aktionærer og anpartshavere. En aktionæroverenskomst gælder udelukkende for de parter, der indgår overenskomsten. Årsagen til at der udarbejdes aktionæroverenskomster udspringer i aktionærernes ønske om at aftale sig til enten en magtkoncentration eller magtspredning aktionærerne imellem.

8. Omstrukturering af selskaber som led i generationsskifte

8.1. Idéen bag omstrukturering af selskaber som led i generationsskifte

Forud for et generationsskifte, kan selskabet have en så stor værdi, at den yngre generations finansieringsproblemer vil være en bremsning af overdragelsen, eller muligvis gøre at generationsskiftet slet ikke kan lade sig gøre. Som omtalt tidligere, åbner dannelsen af et selskab et utal af muligheder for – på forskellig vis – at ”modne” selskabet forud for selve generationsskiftet, således at især erhververs finansieringsproblemer imødegås. Udover løsning af finansieringsproblemerne kan der også sigtes mod, at sælger får en lavere beskatning i forbindelse med overdragelsen – både på kort og langt sigt.

Værktøjerne til disse modningsprocesser er holdingselskabsstiftelse for køber forud for overtagelsen af aktier/anparten, men også holdingselskabsstiftelse for sælger i form af skattefri aktieombytning. Yderligere findes der 2 typer omstrukturering, som kan være relevante i forbindelse med forberedelsen af et generationsskifte; nemlig skattefri tilførsel af aktier samt skattefri spaltning. Endelig kan udbyttepolitik ved hjælp af A/B-modellen, tilbagesalg af aktier til udstedende selskab m.v. indgå som elementer i modningsprocessen.

Ved at kombinere de nævnte værktøjer, kan der findes utallige generationsskiftemodeller, men heriblandt findes mange modeller, som indeholder elementer af skattesvig eller skatteunddragelse, hvorfor det via lovgivningen er forsøgt, at regulere anvendelsen af omstruktureringsmodellerne. Skattefri aktieombytning, skattefri tilførsel af aktiver og skattefri spaltning kræver alle tilladelse fra skattemyndighederne, hvorfor en argumentation for de ønskede transaktioner skal være gennemtænkt. Iflg. fusionsdirektivets artikel 11 fremgår det, at hovedformålet eller et af hovedformålene bag en af de transaktioner direktivet dækker, ikke må være skattesvig eller skatteunddragelse. Det fremgår endvidere af direktivet, at såfremt transaktionen ikke foretages ud fra forsvarlige økonomiske betragtninger, såsom omstrukturering eller rationalisering af aktiviteterne i de selskaber, der deltager i transaktionen, kan det skabe en formodning om, at hovedformålet eller et af hovedformålene er netop skattesvig eller skatteunddragelse. Endelig slår direktivet fast, at der skal foretages en

samlet vurdering af den konkrete transaktion, således at der godt kan indgå en skattemæssig fordel, blot den mere vidtgående hensigt udgøres af forsvarlige økonomiske betragtninger³³.

Vi vil i det følgende gennemgå, hvad værktøjerne indebærer, og hvilke krav der stilles, for at de kan gennemføres skattefrit, ligesom vi vil gennemgå nogle anvendelige generationsskiftemodeller.

Af nemheds skyld vil vi i det følgende indføre nogle betegnelser:

- Driftsselskabet er det selskab, der ønskes overdraget i forbindelse med generationsskiftet. I dette selskab ligger naturligvis selve driften, dvs. bl.a. maskiner og driftsmidler, varelager, debitorer og kreditorer samt goodwill.
- Holdingselskab vil være betegnelsen for det selskab, der ejes direkte af den fysiske person, og som desuden ejer eller skal eje andele af et andet selskab.
- Kapitalselskab vil være betegnelsen for et selskab, der stort set kun ejer en likvid beholdning.
- Ejendomsselskab vil være betegnelsen for et selskab, der stort set kun ejer ejendomme.

Desuden vil aktiebegrebet omfatte både aktier og anparter, med mindre det tydeligt fremgår, at det kun er tale om den ene type.

8.2. Købers holdingselskabsstiftelse

Hvorfor stifte et holding selskab? I dette afsnit vil vi komme ind på hvordan stiftelse af et holdingselskab kan lette et generationsskifte.

Motiver til holdingdannelse:³⁴

- Selskabsretlige hensyn vedr. begrænset hæftelse
- Skatteretlige hensyn
 - Mulighed for skattefrit datterselskabsudbytte, jf. SEL § 13, stk. 1, nr. 2

³³ Skattefri omstrukturering – udvalgte problemstillinger, Revision & Regnskabsvæsen nr. 4/2003, af Arne Møllin Ottosen og Torsten Lodberg Smed

³⁴ Koncernetablering ved aktieombytning og uegentlig fusion, REVIFORA – Skatteorientering august 2003, af Bent Ramskov, side 6

- Mulighed for skattefrit salg af aktierne i datterselskabet til tredjemand efter 3 års ejertid, jf. ABL § 9.
- Mulighed for sambeskatning, som nu er blevet til tvungen sambeskatning mellem danske koncernforbundne selskaber, jf. SEL § 31.
- Mulighed for at flytte en evt. negativ anskaffelsessum opstået ved skattefri virksomhedsomdannelse eller ved tilførsel af aktiver, således at den negative sum placeres på aktierne i det erhvervede selskab.
- Virksomhedsoverdragelse – lette finansieringen hos køber
- Generationsskifte f.eks. via aktieombytning, for på den måde at slanke driftsselskabet via skattefri udlodning.

Den direkte overdragelse af aktierne kan for den yngre erhverver være vanskelig at finansiere. Selvom et barn (hvis generationsskiftet sker til nære familiemedlemmer) kun betaler en del af aktiernes pris, og får resten som gave, vil der ofte være tale om store finansieringskrav. Skal der f.eks. betales kr. 5 mill. for aktierne, skal erhververen/køberen tjene ca. kr. 14 mill. for at der efter skat er et beløb på kr. 5 mill. til aktiekøbet.

Dette problem kan afhjælpes ved at erhververen stifter et holdingselskab, og lader holdingselskabet overtage aktierne i driftsselskabet. Da selskaber beskattes væsentligt lavere end fysiske personer, skal dette holdingselskab kun tjene ca. kr. 7 mill. for at der efter skat bliver kr. 5 mill. til betaling af aktierne.

En anden og nok mere udbredt metode er, at moderselskaber kan få skattefrit udbytte fra sine datterselskaber, såfremt betingelsen i Selskabsskattelovens § 13 stk.1, nr.2 er opfyldt. Betingelsen er, at moderselskabet ejer mindst 20% (2006) af aktiekapitalen i datterselskabet i en sammenhængende periode på mindst et år, indenfor hvilken periode udbytteudlodningen skal ligge. Ejerandelen falder til 15% for 2007 og til 10% for 2009. Ved brug af denne metode skal der blot udloddes kr. 5 mill. til holdingselskabet, således at de købte aktier kan finansieres.

Man skal dog være opmærksom på, at driftsselskabet ikke må yde lån til eller stille sikkerhed for finansiering af erhvervelse af aktier i selskabet. Dette fremgår af henholdsvis ASL § 115

stk.2 og ApSL § 49 stk.2. Derfor må holdingselskabet optage lån hos eksempelvis en bank, hvor holdingselskabet stiller sikkerhed i form af de erhvervede aktier, eller aktionæren fysisk selv stiller sikkerhed, indtil udbytteudlodningen er stor nok til at tilbagebetale lånet.

Denne metode med at lade køber oprette et holdingselskab, og lade denne finansiere købet via skattefrie udlodninger er meget anvendelig når købers finansiering skaber hindringer for generationsskiftet. Køber skal dog stadig finansiere selve oprettelsen af holdingselskabet. Finansieringsbehovet vil da være kr. 125.000 tillagt overkurs til stiftelsesomkostninger for at stifte et ApS og kr. 500.000 for stiftelse af et A/S

8.3. Skattefri aktieombytning

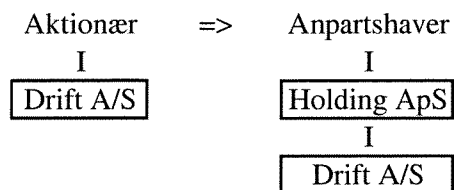
8.3.1. Gennemgang af reglerne

Reglerne for skattefri aktieombytning fremgår af Aktieavancebeskatningslovens (ABL) § 36 og Fusionsskattelovens (FUL) §§ 9 og 11.

ABL § 36 stk. 2. Ved ombytning af aktier, jf. stk.1, forstås den transaktion, hvorved et selskab erhverver en andel i et andet selskabs aktiekapital med den virkning, at det opnår flertallet af stemmerne i dette selskab, eller, hvis det allerede har et sådant flertal, erhverver en yderligere andel ved til gengæld for værdipapirer tilhørende aktionærene i det andet selskab at tildele dem aktier eller anparter i det første selskab og eventuelt en kontant udligningssum.

Ved aktieombytning ombytter aktionæren sine aktier i ét selskab (det erhvervede selskab) med aktier i et andet selskab (det erhvervende selskab). Aktionærene i det erhvervede selskab indskyder således er selskab imellem sig og deres hidtidige selskab, idet det erhvervende selskab overtager besiddelsen af aktier i det erhvervede selskab. Herefter er en holdingstruktur skabt. Aktieombytning kaldes også for en ugentlig fusion, hvormed tilkendegives, at der som ved en fusion sker overdragelse af kontrollen over det pågældende selskab, men uden sammensmeltning med det overtagne selskab.³⁵ Skematisk vil en aktieombytning kunne illustreres således:

³⁵ Generationsskifte – Omstrukturering af Michael Serup, side 562

Figur 32 Skematisk oversigt over aktieombytning

ABL § 36, stk. 3. Told- og skatteforvaltningen kan tillade, at der ikke sker beskatning efter §§ 8, 12-14, 17-19, § 21, stk. 1 og § 22 i tilfælde, hvor et selskab erhverver hele aktiekapitalen i et andet selskab, eller hvor et selskab der i forvejen ejer aktier i et andet, erhverver resten af aktiekapitalen i det andet selskab. Det er en betingelse, at aktionærerne i det andet selskab som vederlag alene modtager aktier i det første selskab og eventuelt en kontant udligningssum. Fusionsskattelovens §§ 9-11 finder tilsvarende anvendelse.

FUL § 11. Aktier i det modtagende selskab, som selskabsdeltagerne modtager som vederlag for aktier i det indskydende selskab, behandles ved opgørelsen af den skattepligtige almindelige indkomst, som om de var erhvervet på samme tidspunkt og for samme anskaffelsessum som de ombyttede aktier.

FUL § 9. Aktier i det indskydende selskab anses for afhændet af selskabsdeltagerne til tredjemand i det omfang, de vederlægges med andet end aktier i det modtagende selskab. Afhændelsen anses for sket til kursen på den i § 5 nævnte fusionsdato.

ABL § 36 åbner mulighed for, at aktionæren ombytter egne aktier uden at blive beskattet som ved afståelse. Iflg. FUL § 11 skal aktionærens nye aktier i holdingselskabet anses for anskaffet på samme tidspunkt og for samme anskaffelsessum som de ombyttede aktier – dvs. at de normale successionsregler er gældende. De aktier i driftsselskabet, som evt. ikke vederlægges med aktier i holdingselskabet, men i stedet med kontanter (den såkaldte kontante udligningssum), betragtes som solgt til kursen på ombytningstidspunktet, jf. FUL § 9. Dette medfører almindelig aktieavancebeskatning efter det almindelige FIFO-princip, hvorved forstås at de først erhvervede aktier anses for solgt først.

Holdingselskabets aktier i driftsselskabet anses for anskaffet på normal vis på ombytningsdagen med den skattemæssige anskaffelsessum som svarer til driftsselskabets værdi i handel og vandel.

Den skattefrie aktieombytning kræver tilladelse fra Skatteregionen eller fra Skattestyrelsen. Ved anmodningen til regionen skal ønsket om aktieombytningen begrundes, og som nævnt tidligere må hovedformålet eller et af hovedformålene ikke være skattesvig eller skatteunddragelse, men skal derimod være forsvarlige økonomiske og forretningsmæssige betragtninger. Økonomiske betragtninger kan være, at der ønskes oprettet en koncernstruktur, hvor det er muligt at foretage risikoafgrænsning i driftsselskabet, ved at dele af den frie reserve udloddes til holdingselskabet. En forretningsmæssig betragtning kan være, at man ønsker at oprette en koncernstruktur, hvor det i fremtiden er muligt at opstarte aktiviteter i nye driftsselskaber under holdingselskabet.

Der er endvidere skabt praksis for, at der ikke må ske hel eller delvis afståelse af de ombyttede aktier indenfor 3 år efter ombytningen har fundet sted³⁶. Efter anvisning fra EU-retten må der nu ikke længere stilles dette krav om et ejertidsvilkår, men praksis har dog vist, at der stort set altid stilles et tilsvarende anmeldelsesvilkår, således at stemmemajoriteten i datterselskabet skal bevares i 3 år efter den skattefrie aktieombytning.

Skattefrie aktieombytning kan ikke ske med tilbagevirkende kraft, jf. ABL § 36 stk. 4.

Praksis

Praksis indenfor området omkring tilladelse til at foretage skattefrie omstruktureringer har hidtil været forholdsvis imødekommende og afbalanceret, dog ses det af afgørelser fra Landsskatteretten og visse regioner at det bliver mere vanskelig at tegne et entydigt billede af gældende praksis.³⁷ Efter afskaffelse af fusionsskattedirektivets skatteundgåelsesklause ved direktiv 2005/19, kan der opstilles en legal formodning for skatteundgåelse, såfremt det må lægges til grund, at en transaktion ikke foretages ud fra gyldige forretningsmæssige årsager.

Specielt en sag omkring generationsskifte af et selskab via aktieombytning og efterfølgende spaltning af holdingselskaber TS af 7/7 2005 (Utrykt) vil blive spændende at følge udviklingen af, idet sagen verserer for Landsskatteretten. Et selskab indenfor mediebranchen skulle generationsskiftes ved at ægtefællen efter den oprindelige stifter lod sig indløse, mens deres 3

³⁶ Vejl. 2001, 30003 – Vejledning om skattefrie aktieombytning; sagsudlæg.

³⁷ TfS 2006,105; Skatteundgåelse som et hovedformål – i en brydningstid af Advokat Michael Serup.

børn, som alle deltog i den daglige drift, i det væsentligste skulle sikres ligelige ejerandele. I sagen har selskabet søgt om tilladelse til henholdsvis spaltning ved Told- og Skattestyrelsen og til aktieombytning ved Told- og Skatteregionen. Begrundelserne for omstruktureringerne var:

- 1. Hæftelsesbegrænsning for anpartshaverne*
- 2. Sikring af bedre kapitalberedskab for driftsselskabet*
- 3. Konsekvent opdeling mellem anpartshavernes formueforhold, som følge af anpartshavernes forskelligartede privatøkonomiske forhold. Blev anset for at være af stor betydning for stabiliteten omkring selskabet og virksomheden.*
- 4. Nærmere argumenter for at omstruktureringerne både ville tjene driftsselskabets og aktionærernes forhold og at der ikke var anledning til at statuere skatteundgåelse som hovedformål.*

Told- og Skattestyrelsen gav tilladelse til spaltningen den 7/7 2005, uden særlige vilkår. Dette gjaldt tilsyneladende ikke for Told- og Skatteregionen, som den 21/7 2005 sendte udkast til afslag vedrørende den skattefrie aktieombytning, med skatteundgåelse som hovedformål som begrundelse herfor. Begrundelsen var at anpartshaverne fik mulighed for at opnå skattefrit udbytte i holdingselskaberne og en teoretisk mulighed for skattefrit at sælge driftsselskabet efter 3 år.

Selskabet indsendte et supplerende indlæg til Told- og Skatteregionen omkring Told- og Skattestyrelsens tilladelse til spaltning af 7/7 2005. Dette fik dog ikke regionen til at ændre sit udkast og meddelte endeligt afslag, men kun med begrundelse i at regionens opfattelse var at hovedformålet med omstruktureringen var ansøgernes ønske om at sikre muligheden for en individuel udbyttepolitik.

Michael Serup hentyder i sin artikel³⁸ til at regionen har begået indtil flere forfejl, blandt andet ved at kompetencen til at behandle sager af principiel karakter alene tilkommer Told- og Skattestyrelsen. Afgørelsen strider også mod en lang række af de tilladelser, der er givet de seneste år, som har været baseret på hensynet til aktionærernes forhold omkring risikobegrænsning og ønsket om individuel generationsskifteplanlægning.

³⁸ TFS 2006,105; Skatteundgåelse som et hovedformål – i en brydningstid af Advokat Michael Serup

Vi mener, at det er urimeligt at nægte tilladelse til aktieombytningen, idet der er tale om forretningsmæssige begrundelser og ikke skattesvig eller skatteunddragelse. Vi mener således, at der burde være givet tilladelse på samme vilkår som Told- og Skattestyrelsen gav til spaltningen, idet det fremgår af fusionsskattedirektivet, at der ikke kan nægtes tilladelse med mindre der positivt kan konstateres skatteundgåelse som hovedformål (art. 11, stk. 1., litra a, 1. led), eller der etableres en legal formodning om skatteundgåelse som følge af, at den pågældende transaktion ikke er baseret på gyldige forretningsmæssige årsager (art. 11, stk. 1, litra a, 2. led).

I TfS 2006.73 bliver der endvidere givet tilladelse fra både SKAT og regionen, i en lignende sag med aktieombytning og efterfølgende ophørsspaltning. Her var begrundelserne for ansøgningen:

- 1. Generationsskifte*
- 2. Risikobegrænsning*
- 3. Individuel investeringsstrategi, herunder nye aktiviteter*
- 4. Der var også nævnt i forbindelse med spaltningen at udnyttelse af progressionsgrænserne for udbytte ved 2 holdingselskaber var med til at forebygge evt. fremtidige interessekonflikter*

Praksis fra en lang række forskellige lignende sager viser, at der foretages en generel mere indgående undersøgelse af begrundelserne, og SKAT har i almindelighed sikret sig en fornuftig balance i den samlede bedømmelse af de enkelte sager. Alligevel viser vores to eksempler, at der kan komme forskellige udfald af stort set identiske sager, hvilket må siges at være et uheldigt udfald, idet der bør være en ensartet retssikkerhed for de enkelte ansøgere.

Vi kan konkludere omkring praksis, at der er tale om en brydningstid, som det også fremgår af Michaels Serups artikel.

8.3.2. Eksempel på skattefri aktieombytning

Der arbejdes videre på det gennemgående eksempel fra afsnit 6, hvor den personlig drevne virksomhed er blevet omdannet til et aktieselskab via skattefri virksomhedsomdannelse. Nu

ønskes der oprettet et holdingselskab i form af et anpartsselskab med en anpartskapital på kr. 125.000. Forudsætningerne er således:

• Handelsværdien af driftsselskabet	7.367.500
• Jens's skattemæssige anskaffelsessum af aktierne i Drift A/S	2.158.250
• Ønsket kontant udligningssum	100.000

Vi vil i det følgende gennemgå den skattemæssige og regnskabsmæssige behandling af aktieombytningen for henholdsvis aktionæren Jens Jensen, driftsselskabet, og holdingselskabet.

Drift A/S

Der vil hverken ske ændringer i driftsselskabets skattemæssige stilling eller den regnskabsmæssige stilling, hvorfor disse ikke skal kommenteres nærmere her.

Holding ApS

Holdingselskabet får et aktiv, bestående af aktier i Drifts A/S til skattemæssig anskaffelsessum på kr. 7.367.500. Det skattemæssige anskaffelsestidspunkt er tidspunktet for aktieombytningen.

Regnskabsmæssigt vil åbningsbalancen for Holding ApS se således ud:

Aktier i Drift A/S	7.367.500
Aktiver i alt	<u>7.367.500</u>
Anpartskapital	125.000
Overkurs	7.142.500
Egenkapital i alt	<u>7.267.500</u>
Skyldig udligningssum	100.000
Passiver i alt	<u>7.367.500</u>

Figur 33 Åbningsbalance ved skattefri aktieombytning.

Aktionæren Jens Jensen

Den kontante udligningssum på kr. 100.000 skal beskattes som om en andel af aktierne i Drift A/S var blevet solgt.

Af den oprindelige beholdning på nom. kr. 500.000 i Drift A/S ”sælges” en andel på kr. 100.000 i forhold til kursværdien på kr. 7.367.500. Den nominelle beholdning, som herved anses for solgt, beregnes på følgende måde:

$$\begin{aligned} &\text{Oprindelig nom. beholdning} * \text{andel af værdien der ønskes udbetalt kontant} = \\ &500.000 * \frac{100.000}{7.367.500} = 6.787 \end{aligned}$$

Figur 34 Beregning af den nominelle beholdning, der anses for solgt ved en kontant udligningssum.

Dvs. nom. kr. 6.787 aktier anses for solgt

Den skattemæssige anskaffelsessum på disse aktier udgør: $\text{kr. } 6.787 * 2.158.250 / 500.000 = 29.296$.

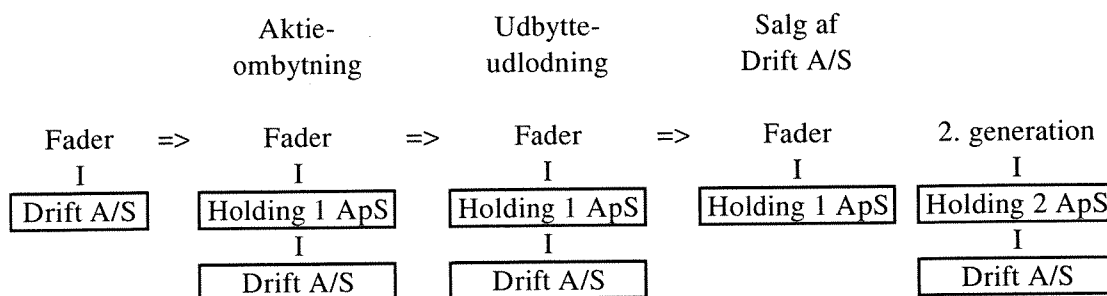
Den skattepligtige avance udgør således: $\text{kr. } 100.000 - 29.296 = 70.704$.

Som tidligere nævnt i specialet, er der vedtaget nye aktieavancebeskatningsregler gældende pr. 1/1 2006, hvor ejertid over eller under 3 år ikke er afgørende, når der er tale om beskatning for personer. Idet det forudsættes at Jens Jensen og hustru ikke har anden aktieindkomst i 2006 (over bundgrænsen), bliver skatten af avancen 28% af 70.704, idet avancen er mindre end den dobbelte bundgrænse (kr. 88.600 i 2006) for aktier for ægtefæller. Skatten udgør således kr. 19.797.

Den skattemæssige anskaffelsessum på de nom. kr. 125.000 anparter i Holding ApS opgøres til den oprindelige anskaffelsessum på aktierne i Drift A/S med fradrag af den ”allerede beskattede anskaffelsessum”. Dvs. at den skattemæssige anskaffelsessum på de nom. kr. 125.000 anparter udgør $\text{kr. } 2.158.250 - 29.296 = 2.128.954$.

8.3.3. Generationsskiftemodel ved brug af aktieombytning

Den klassiske model til brug for generationsskifte af selskaber (før det blev ”moderne” med de lempeligere regler for bl.a. spaltning) indebærer kun brug af aktieombytning, og kan skitseres således:

Figur 35 Skitse af generationsskiftemodel ved brug af aktieombytning

Modellen kører i 3 trin.

Trin 1 består i, at der laves en skattefri aktieombytning.

Trin 2 består i, at det meste af den frie reserve i driftsselskabet udloddes til holdingselskabet. Dette kan ske skattefrit, hvis betingelserne herom, som anført tidligere, er opfyldt. Dette løser et beskatningsproblem for faderen, der ellers ville have været aktuelt, hvis udlodningen var sket direkte til ham (dvs. udenom et holdingselskab). Det løser også et finansieringsproblem, idet værdien af driftsselskabet er minimeret via udlodningerne.

Trin 3 består i salg af driftsselskabet til 2. generation, som eksempelvis kan være et nært familiemedlem eller en nær medarbejder. Brug af gaveelementet i familieoverdragelser kan naturligvis stadig komme på tale. Salget kan også ske til et – af 2. generation ejet – holdingselskab, som den skitserede model viser, således at eventuelle finansieringsproblemer kan løses jf. afsnit 9.2. Hvis faderens holdingselskab har ejet driftsselskabet i mindst 3 år, inden overdragelsen finder sted, er avancen skattefri for holdingselskabet.

Efterfølgende kan faderen løbende regulere sine udbytteudlodninger fra holdingselskabet til privatsfæren, således at der opnås beskatning heraf til den lave udbyttesats på 28% af kr. 88.600 (dobbelts bundgrænse i 2006).

Modellen med aktieombytning er stadig relevant i den ovennævnte form, men kan også bruges i sammenhæng med andre omstruktureringsværktøjer. Dette vil vi komme ind på i de næste afsnit, som omhandler skattefri tilførsel af aktiver samt skattefri spaltning.

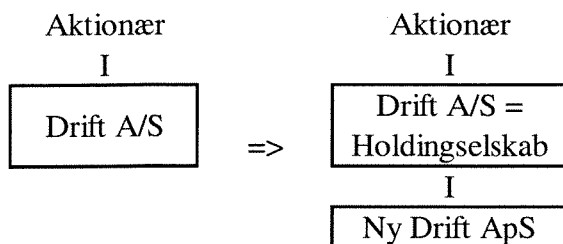
8.4. Skattefri tilførsel af aktiver

8.4.1. Gennemgang af reglerne

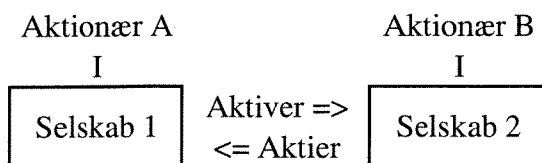
Reglerne for skattefri tilførsel af aktiver fremgår af Fusionsskattelovens (FUL) kapitel 5, §§ 15c og 15d.

FUL §15 c, stk. 2. Ved tilførsel af aktiver forstås den transaktion, hvorved et selskab uden at være opløst tilfører den samlede eller en eller flere grene af sin virksomhed til et andet selskab mod at få tildelt aktier eller anparter i det modtagende selskabs kapital. Ved en gren af en virksomhed forstås alle aktiver og passiver i en afdeling af et selskab som ud fra et organisationsmæssigt synspunkt udgør en selvstændig bedrift, dvs. en samlet enhed, der kan fungere ved hjælp af egne midler

Ved tilførsel af aktiver indskyder et selskab (det indskydende selskab) således dets virksomhed eller en gren heraf med de hertil knyttede aktiver og passiver til et andet selskab (det modtagende selskab) mod vederlag i form af aktier eller anparter i dette modtagende selskab – dvs. at der skal udstedes aktier svarende til værdien af de overdragne nettoaktiver. Tilførsel af aktiver kan benyttes for at opnå en holdingstruktur, således at aktionærerne er de samme – se figur 36, men det kan også benyttes i forbindelse med generationsskifte mellem selskaber med forskellige aktionærer, fx mellem fader og 2. generation – se figur 37.

Figur 36 Skematisk oversigt over tilførsel af aktiver til eget selskab.

Figur 37 Skematisk oversigt over tilførsel af aktiver mellem selskaber der har forskellige aktionærer.

FUL § 15.d. Ved tilførsel af aktiver indgår fortjeneste eller tab på de af det indskydende selskabs aktiver og passiver, der som følge af tilførslen er knyttet til et her hjemmehørende modtagende selskab eller til et i udlandet

hjemmehørende modtagende selskabs faste driftssted eller faste ejendom her i landet, ikke i det indskydende selskabs skattepligtige indkomst.

FUL § 15 d. Stk. 4. Aktier i det modtagende selskab, som der indskydende selskab modtager i forbindelse med tilførslen, anses for erhvervet for et beløb, der svarer til den skattemæssige værdi af de tilførte aktiver og passiver på tilførselsdatoen. Den skattemæssige værdi af de tilførte aktiver og passiver opgøres efter reglerne i § 4, stk. 2, i lov om skattefri virksomhedsomdannelse.

Ved skattefri tilførsel af aktiver indgår fortjenesten eller tabet – på de af det indskydende selskabs aktiver og passiver, der som følge af tilførslen er knyttet til det modtagende selskab – ikke i det indskydende selskabs skattepligtige indkomst. Dvs. at aktiver og passiver blot overdrages til et andet selskab inkl. den udskudte skat, der ligger på disse poster. Modstykket til den udskudte beskatning er, at anskaffelsessummen for de pågældende aktiver og passiver nedsættes med den skattepligtige fortjeneste, der opgøres på overdragelsestidspunktet – dvs. at posterne overdrages til handelsværdier, samt at det modtagende selskab succederer i posternes skattemæssige stilling, hvorved der oftest vil opnås et lavere afskrivningsgrundlag. Dette betyder, at den skattemæssige anskaffelsessum på aktiverne og passiverne svarer til den skattemæssige værdi de udgør på overdragelsestidspunktet. Samlet set betyder det, at et selskabs aktivitet kan overføres til et andet selskab, uden at det udløser beskatning på overdragelsestidspunktet.

Der kan ikke udbetales en kontant udligningssum, som man ellers kan ved den skattefrie aktieombytning samt skattefri spaltning. Dette skal tages meget bogstaveligt, hvorfor ligningsmyndighederne ikke tillader større udbytter end årets resultat i en periode efter den skattefri tilførsel har fundet sted. Længden på denne periode er ikke fastlagt, men vil formentlig være på 2-3 år. Praksis har vist, at efter en periode på 3 år, vil ligningsmyndighederne ikke reagere ved ekstraordinære store udbytter.

Underskud i det indskydende selskab kan ikke overføres sammen med nettoaktiverne. Endvidere kan det modtagende selskab heller ikke fremføre uudnyttet skattemæssige underskud fra tidligere år.

For at gennemføre en skattefri tilførsel af aktiver skal der hentes tilladelse hos Ligningsrådet. Her gælder de samme betingelser som ved aktieombytning, at der skal være tale om en forretningsmæssig begrundelse og ikke en begrundelse der ”lugter” af skattesvig eller –omgåelse.

Med den nye Fusionsskattelov fra 2005 er det ikke længere et krav, at der skal være tale om to selskaber der er hjemmehørende i Danmark. Der er nu åbnet op for, at der også kan ske tilførsel af aktiver til udenlandske selskaber, jf. FUL § 15 d. Ved ansøgningen om tilførsel af aktiver, bør der altid vedlægges et udkast til regnskabsopstillingen og åbningsbalancen pr. tilførselsdato. I regnskabsopstillingen skal der angives:

- Det indskydende selskabs balance før tilførslen.
- Det modtagende selskabs balance før tilførslen.
- Overtagne aktiver og passiver.
- Eventuelt foretagne reguleringer til handelsværdier.
- Åbningsbalance for det modtagende selskab.
- Balance for det indskydende selskab efter tilførslen.

Skattefri tilførsel af aktiver kan foretages med tilbagevirkende kraft – i modsætning til den skattefrie aktieombytning. I praksis kan der højst gå 1-1½ år efter tilførselsdatoen³⁹.

En anden fordel ved den skattefrie tilførsel af aktiver i forhold til den skattefrie aktieombytning er, at der ikke gælder noget ejertids- eller anmeldelsesvilkår. Derfor kan man umiddelbart efter tilførslen gennemføre en kapitaludvidelse fra fremmede.

8.4.2. Eksempel på skattefri tilførsel af aktiver

I dette eksempel tager vi udgangspunkt i det gennemgående eksempel. Vi har i afsnit 6 gennemgået en skattefri virksomhedsomdannelse, hvorfor vi i dette eksempel vil tage udgangspunkt i tallene herfra.

Handelsværdi af driftsselskabet (det indskydende selskab) jf. figur 20	7.367.500
Skattemæssig anskaffelsessum, jf. figur 22	2.158.250

³⁹ Omstrukturering som led i generationsskifte, af Revitax.

Som et alternativ til gaveoverdragelsen af et selskab, som er gennemgået i afsnit 7, kan sønnen eller den nære medarbejder vælge at stifte et anpartsselskab med en kapital på kr. 125.000, som er mindste kapitalkrav herfor. Efter denne stiftelse indskyder faderens driftsselskab sin aktivitet til det nystiftede anpartsselskab efter ovenstående regler omkring skattefri tilførsel af aktiver. Det nye anpartsselskab vil herefter have en indre værdi på kr. 7.492.500 (7.367.500 + 125.000). Dette vil medføre, at faderens selskab vil have en ejerandel på 98% ($7.367.500 * 100 / 7.492.500$).

Det nye driftsselskabs åbningsbalance vil fremkomme således:

	Gl. drift A/S Før tilførslen	Gl. drift A/S Efter tilførslen	Ny Drifts ApS åbnings- balance Før tilførslen	Ny Drifts ApS åbnings- balance Efter tilførslen
Goodwill	1.225.000	0	0	1.225.000
Rettigheder	1.500.000	0	0	1.500.000
Grunde og bygninger	6.000.000	0	0	6.000.000
Driftsmidler	1.500.000	0	0	1.500.000
Værdipapirer	300.000	0	0	300.000
Aktier, indre værdi	0	7.367.500	0	0
Varebeholdninger	1.000.000	0	0	1.000.000
Tilgodehavender fra kunder	500.000	0	0	500.000
Periodeafgrænsningsposter	50.000	0	0	50.000
Likvide beholdninger	500.000	0	125.000	625.000
Aktiver i alt	12.575.000	7.367.500	125.000	12.700.000
Anpartskapital	500.000	500.000	125.000	125.000
Overført overskud	6.867.500	6.867.500	0	7.367.500
Egenkapital i alt	7.367.500	7.367.500	125.000	7.492.500
Hensat forpligtelse til udskudt skat	1.907.500	0	0	1.907.500
Gæld til realkreditinstitutter	2.000.000	0	0	2.000.000
Mellemregning med ejeren	100.000	0	0	100.000
Gæld til pengeinstitutter, leverandører mv.	1.200.000	0	0	1.200.000
Passiver i alt	12.575.000	7.367.500	125.000	12.700.000

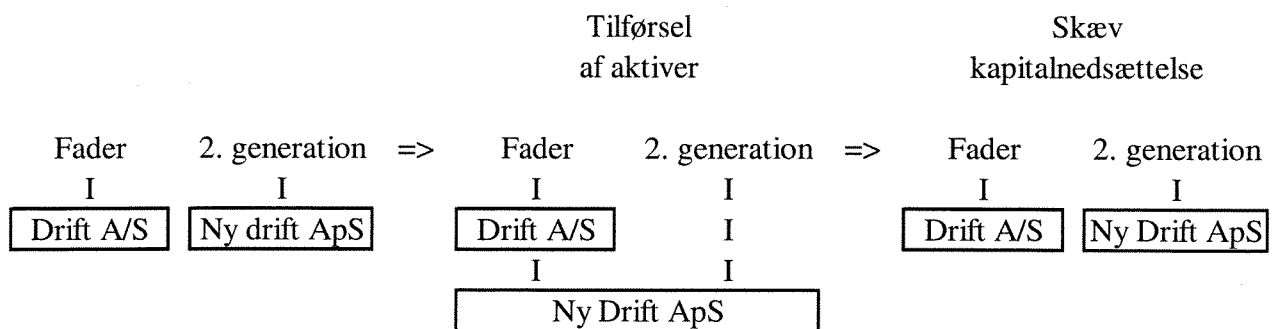
Figur 38 Åbningsbalance for ny Drift ApS

Når der er gået minimum 3 år (den eksakte periode kendes ikke, jf. tidligere), gennemfører Ny Drift ApS en skæv kapitalnedsættelse, således at moderselskabet (det gamle driftsselskab) afstår sine anparter, hvilket betyder at værdien på kr. 7.367.500 tages ud af Ny Drift ApS (der er i dette tal ikke taget højde for resultatet i de 3 mellemliggende år). Herefter vil den tidligere

ejer af driftsselskabet (faderen) have et selskab med en værdi på 7.367.500 og en skattemæssig anskaffelsessum på kr. 2.158.250. Dette betyder, at sønnen eller den nære medarbejder nu står med 100% ejerskab af Ny Drift ApS inkl. driftsaktiverne, dog med en lille værdi på kr. 125.000, som er anskaffet for kr. 125.000. Der udløses ingen skatter ved generationsskifte efter denne model, men der overdrages heller ikke nogle særlige værdier. Faderen har endvidere stadig sit selskab med værdier, der skal beskattes på det tidspunkt, hvor dette endeligt sælges, likvideres eller når værdierne tages ud som udbytte.

8.4.3. Generationsskiftemodel ved tilførsel af aktiver

Ved at foretage generationsskiftet efter reglerne omkring tilførsel af aktiver kan denne metode inddeles i to faser jf. efterfølgende figur;

Figur 39 Skitse af generationsskiftemodel ved brug af tilførsel af aktiver.

Et generationsskifte ud fra ovenstående model indeholder som tidligere nævnt flere faser. Det starter selvsagt med at faderen overvejer at afhænde virksomheden og hermed ønsker at gennemføre dette som et generationsskifte med anvendelse af reglerne omkring tilførsel af aktiver.

Første fase er, at sønnen eller den nære medarbejder stifter et selskab. Der kan være tale om enten et aktieselskab eller et anpartsselskab. Vi har valgt at stifte et anpartsselskab, fordi det kræver en mindre kapitalbinding på kun kr. 125.000. Det nystiftede anpartsselskab skal herefter virke som det nye driftsselskab, hvor det "gamle" driftsselskab tilfører nettoaktiverne til. Det "gamle" driftsselskab får for denne tilførsel af aktiver, anpart i selskabet, der svarer værdien af nettoaktiverne. Dette betyder herefter, at der nu er et nyt driftsselskab, som er ejet

både af det ”gamle” driftsselskab samt af den nye stifter af anpartsselskabet. Det er det ”gamle” driftsselskab, der ejer de fleste af aktierne, da den nye stifter kun ejer aktier i det forhold, der svarer til kr. 125.000 af egenkapitalen.

Anden fase i denne generationsskiftemodel er, at der efter en 3 års ejerperiode (pga. kravet om at der ikke må indgå en kontant udligningssum) foretages en skæv kapitalnedsættelse, således at 2. generation kommer til at eje 100% af det nye driftsselskab. Dette kan også foretages uden der sker beskatning (pga. den 3-årige ejertid). Herefter vil der igen være to selskaber med hver deres ejer. Det gamle driftsselskab ejes af den ældre generation og har en værdi der svarer til den værdi der blev tilført via ”tilførsel af aktiver”, dog uden driftsaktiverne. 2. generation vil have et selskab med en værdi, der svarer til det beløb, selskabet blev stiftet for, men med alle driftsaktiverne.

Alternativt kan samme resultat opnås ved at lade Drift A/S gennemføre den skattefri tilførsel af aktiver til et eget selskab Ny Drift ApS, for på denne måde at opnå en holdingselskabsstruktur. Herefter kan 2. generation købe en lille andel (eksempelvis for en pris på kr. 125.000) af Ny Drift ApS. Anparterne kan købes enten direkte fra Drift A/S, hvilket vil udløse beskatning hos Drift A/S, eller via en kapitalforhøjelse i Ny Drift ApS. Efter ca. 3 år kan der på tilsvarende måde gennemføres en skæv kapitalnedsættelse.

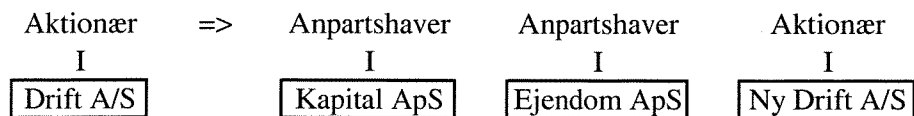
8.5. Skattefri spaltning

8.5.1. Gennemgang af reglerne

Reglerne for skattefri spaltning fremgår af Fusionslovens (FUL) §§ 15a og 15b.

FUL § 15a, stk. 2. Ved spaltning forstås den transaktion, hvorved et selskab overfører en del af eller samtlige sine aktiver og passiver til et eller flere eksisterende eller nye selskaber ved i samme forhold som hidtil at tildele sine selskabsdeltagere aktier eller anparter og eventuelt en kontant udligningssum.

Skematisk kan det illustreres således:

Figur 40 Skematisk oversigt over spaltning.

En skattefri spaltning kan gennemføres på 2 måder. Dels som en ophørsspaltning, hvor det indskydende selskab (i ovenstående tilfælde Drift A/S) ophører og overdrager samtlige sine aktiver og passiver til to eller flere eksisterende eller nye modtagende selskaber. Og dels som en grenspaltning, hvor det indskydende selskab videreføres, og kun en gren af selskabet overdrages til et eller flere eksisterende eller nye selskaber.

Der er enkelte forskelle i en grenspaltning i forhold til en ophørsspaltning:

1. Ved en ophørsspaltning vil det indskydende selskabs aktiver og passiver frit kunne fordeles mellem de modtagende selskaber. Ved en grenspaltning, *skal* der derimod overdrages en virksomhedsgren – dvs. de overdragede aktiver og passiver samlet skal udgøre en selvstændig levedygtig virksomhed, der kan fungere ved hjælp af egne midler. Det er samme krav som for den skattefrie tilførsel af aktiver, nævnt i FUL § 15c stk. 2, hvortil der henvises i FUL § 15a stk. 3.
2. Den kontante udligningssum vil ved ophørsspaltning blive beskattet som aktieavance og ved grenspaltning som udbytte jf. FUL § 15b stk. 4.
3. Ved en ophørsspaltning vil underskud fra tidligere år fra hverken det indskydende eller de modtagende selskaber som udgangspunkt kunne fremføres af de modtagende selskaber, jf. FUL § 8 stk. 6, hvortil der henvises i FUL § 15b stk. 2. Det kan således modsætningsvist konkluderes, at det indskydende selskab ved grenspaltning bevarer retten til at fremføre tidligere års underskud. Det samme er gældende for uudnyttede fradragsberettigede tab fra tidligere år i henhold til ABL, KGL og EBL jf. FUL § 8 stk. 8, hvortil der ligeledes henvises i FUL § 15b stk. 2.

Siden 1. oktober 2003 har det været muligt ikke kun at spalte aktieselskaber, men også anpartsselskaber⁴⁰.

Som ved de øvrige skattefrie omstruktureringer gøres der brug af successionsprincippet, således at der ikke sker beskatning af det indskydende selskab, idet de modtagende selskaber indtræder i de overdragne aktivers (og passivers) skattemæssige stilling mht. anskaffelsessummer, anskaffelsestidspunkter, afskrivningsgrundlag mm.

Som vederlag for overdragelsen modtager aktionærerne i det indskydende selskab aktier i de modtagende selskaber og evt. et kontant vederlag. Det kontante vederlag beskattes jf. tidligere. Det er derfor muligt selv at planlægge, hvor stor en andel af spaltningen der skal være skattefri, hvorved det bliver muligt at lave en delvis skattefri spaltning.

Hvorledes bliver anskaffelsessummerne på aktierne, der indgår i spaltningen, fordelt? Når der ses bort fra et evt. kontant vederlag, jf. ovenfor, bliver aktierne i det indskydende selskab anset for ombyttet med aktierne/anparterne i de modtagende selskaber efter forholdet mellem kursværdierne på spaltningsdatoen.

Den skattefrie spaltning kræver tilladelse fra Told- og Skattestyrelsen. Ved anmodningen til styrelsen skal ønsket om den skattefrie spaltning også her begrundes ud fra forsvarlige økonomiske betragtninger, jf. fusionsdirektivets artikel 11.

Efter vedtagelsen af Lov nr. 313 af 21/5 2002, hvor der blev indført en betydelig lempelse af spaltningsreglerne, er dette blevet et meget velegnet værktøj i forbindelse med generationsskifte – i hvert fald i teorien. 10%-grænsen for kontantvederlæggelse blev ophævet, således at det nu er fuldstændigt valgfrit, hvor stor en del der ønskes overført kontant. Og et tidligere pro rata-krav er ophævet, således at man nu kan bruge spaltningsreglerne til skattefrit at opdele et selskabs aktiviteter mellem to aktionærer i særskilte juridiske enheder.

⁴⁰ Revifax nr. 311 af 10/4 2003, af Revitax.

I praksis har der været meget stor modstand hos Told- og skatteforvaltningen, for at give tilladelse til disse spaltninger. Vi vil komme nærmere ind på nogle afgørelser vedrørende denne problemstilling i afsnit 8.5.3.

I forbindelse med ansøgningen skal der udarbejdes en spaltningsbalance (jf. dog straks nedenfor), der angiver samtlige aktiver og passiver i det indskydende selskab, og fordelingen heraf på de modtagende selskaber, inkl. evt. reguleringer som spaltningen må antages at medføre. Der må ikke flyttes formuer mellem aktionærerne ved en skattefri spaltning, og derfor skal spaltningen foregå til handelsværdier, og således ikke til regnskabsmæssige bogførte værdier.

Vi skal her gøre opmærksom på, at det tidligere krav om spaltningsregnskab, er afskaffet med virkning pr. 1. april 2006, således at denne nu ikke længere skal indsendes sammen med spaltningsredegørelsen⁴¹. Det er imidlertid vor klare opfattelse, at spaltningsbalancen i praksis alligevel vil blive udarbejdet, da den anvendes i forbindelse med vurderingen af, om formuerne fordeles retsmæssigt, ligesom den anvendes i forbindelse med udarbejdelse af åbningsbalancerne for de fortsættende selskaber.

Skattefri spaltning kan gennemføres med tilbagevirkende kraft. I praksis dog højst 6 måneder⁴², da der i modsat fald vil skulle udarbejdes en mellembalance.

8.5.2. Eksempel på skattefri spaltning

Igen arbejdes videre på det gennemgående eksempel. Jens's omdannede aktieselskab ønskes nu spaltet via en skattefri ophørsspaltning ved brug af successionsreglerne. De modtagende selskaber er henholdsvis et kapitalselskab (ApS), hvor de likvide midler ønskes placeret, et ejendomsselskab (ApS) hvor ejendommen ønskes placeret og endelig et nyt driftsselskab (A/S), hvor de mere "driftsmæssige" aktiver og passiver ønskes placeret. Alle de modtagende selskaber stiftes i forbindelse med spaltningen, og der ønskes intet kontant vederlag.

Forudsætningerne er således:

- Handelsværdien af det indskydende driftsselskab 7.367.500

⁴¹ Fagligt Fokus nr. 4, marts 2006, af PricewaterhouseCoopers.

⁴² Omstrukturering som led i generationsskifte, af Revitax, samt Generationsskifte – Omstrukturering af Michael Serup, side 674.

- Jens's skattemæssige anskaffelsessum af aktierne i Drift A/S 2.158.250

Vi vil i det følgende gennemgå den skattemæssige og regnskabsmæssige behandling (herunder spaltningssbalance) af spaltningen for henholdsvis aktionæren Jens Jensen, det indskydende selskab Drift A/S, og de modtagende selskaber Kapital ApS, Ejendom ApS og Ny drift A/S.

Drift A/S

Dette selskab ophører med at eksistere, hvorfor det ikke får regnskabsmæssige konsekvenser. Idet spaltningen sker med succession, vil der heller ikke være nogen skattemæssige konsekvenser i form af beskatning hos det indskydende driftsselskab.

Kapital ApS, Ejendom ApS og Ny drift A/S

Spaltningssbalancen vil i det følgende tage udgangspunkt i Drift A/S' balance reguleret til handelsværdier. Mht. reguleringerne henvises til figur 23 i afsnittet om virksomhedsomdannelse.

	Drift A/S			
	<u>Handelsværdi</u>	<u>Kapital ApS</u>	<u>Ejendom ApS</u>	<u>Ny drift A/S</u>
Goodwill	1.225.000	725.000		500.000
Rettigheder	1.500.000	1.500.000		
Grunde og bygninger	6.000.000		6.000.000	
Driftsmidler	1.500.000			1.500.000
Værdipapirer	300.000	300.000		
Varebeholdninger	1.000.000			1.000.000
Tilgodehavender fra kunder	500.000			500.000
Periodeafgrænsningsposter	50.000			50.000
Likvide beholdninger	500.000	403.500	96.500	
	<u>12.575.000</u>	<u>2.928.500</u>	<u>6.096.500</u>	<u>3.550.000</u>
Egenkapital	7.367.500	2.055.500	3.256.500	2.055.500
Udskudt skat	1.907.500	623.000	840.000	444.500
Gæld til realkreditinstitutter	2.000.000		2.000.000	
Gæld til pengeinstitutter	250.000	250.000		
Gæld til leverandører	750.000			750.000
Anden gæld	300.000			300.000
Passiver i alt	<u>12.575.000</u>	<u>2.928.500</u>	<u>6.096.500</u>	<u>3.550.000</u>

Figur 41 Spaltningssbalance ved skattefri spaltning.

Det er i dette eksempel ønsket at slanke det nye driftsselskab, således at handelsværdien heraf blev reduceret for at lette finansieringen for et efterfølgende generationsskifte. Derfor er det valgt at lade rettighederne blive overført til kapital ApS. Som det ses af spaltningbalancen er handelsværdierne ens for henholdsvis Kapital ApS og Ny drift A/S, hvilket giver Jens Jensen muligheden for eventuelt at lave generationsskifte af Kapital ApS til sin datter samtidig med at generationsskiftet af Ny drift A/S gennemføres til sønnen, uden at nogen ”føler sig snydt”. Samtidig opretholdes indtjeningsmuligheder i både Kapital ApS og Ejendom ApS i form af udlejning.

De modtagende selskabers åbningsbalancer vil være identisk med ovenstående, idet alle selskaber blev stiftet i forbindelse med spaltningen. Hvis det i stedet var eksisterende selskaber, ville de aktiver og passiver, selskaberne havde i forvejen, skulle tillægges.

Aktivernes og passivernes skattemæssige anskaffelsessummer, afskrivninger, kursreguleringer mv. overtages af de modtagende selskaber, og kommenteres derfor ikke nærmere her. De bør naturligvis medtages i vurderingen af, om spaltningen bør gennemføres skattefrit eller som skattepligtige salg af aktiver. Herudover er der ingen skattemæssige konsekvenser for de modtagende selskaber.

Aktionæren Jens Jensen

Jens Jensen får ombyttet sine aktier i Drift A/S med anparter i henholdsvis Kapital ApS og Ejendom ApS samt aktier i Ny drift A/S. Han succederer i aktiernes anskaffelsestidspunkter og anskaffelsessummer. Anskaffelsessummerne på de ”nye” aktier fordeles sig således:

	Kursværdi (handelsværdi)	Procentandel	Skattemæssig anskaffelsessum
Drift A/S	<u>7.367.500</u>	<u>100%</u>	<u>2.158.250</u>
Kapital ApS	2.055.500	28%	602.142
Ejendom ApS	3.256.500	44%	953.966
Ny drift A/S	<u>2.055.500</u>	<u>28%</u>	<u>602.142</u>
	<u>7.367.500</u>	<u>100%</u>	<u>2.158.250</u>

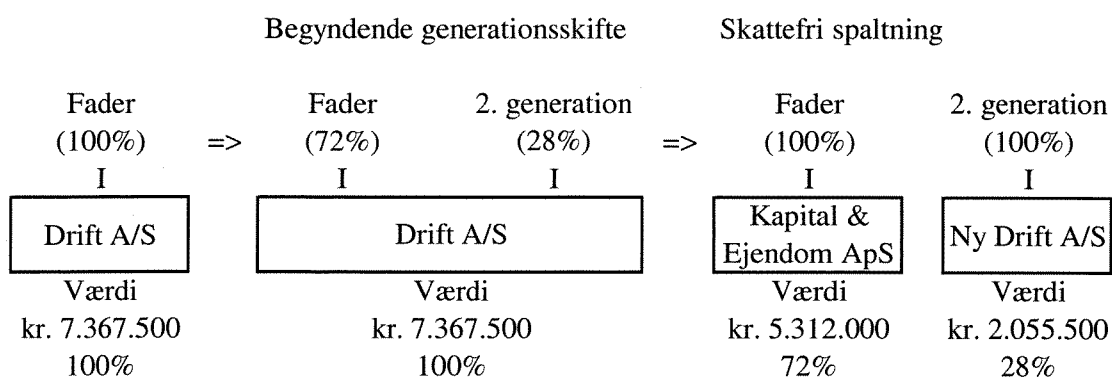
Figur 42 Anskaffelsessummer på aktierne/anparterne i de modtagende selskaber ved skattefri spaltning.

Der udløses ingen beskatning, idet der ikke i eksemplet er medtaget ønsket om udbetaling af en kontant udligningssum. For evt. beregninger herom henvises til det gennemgåede eksempel i afsnit 8.3 om aktieombytning.

8.5.3. Generationsskiftemodel ved brug af spaltning

Som vi har været inde på i ovenstående eksempel, kan værktøjet ”spaltning” anvendes til at fordele værdierne i et selskab ud i flere selskaber, hvorved værdien af den ”aktivitet”, der ønskes generationsskiftet, reduceres, og et efterfølgende generationsskifte lettes mht. finansieringen.

Man kan også påbegynde generationsskiftet inden spaltningen, således at næste generation optages i ejerkredsen inden spaltningen, hvorefter der for selskabet gennemføres en skattefri spaltning. Det kan illustreres således, hvor trin 1 udgør det begyndende generationsskifte, og trin 2 udgør den skattefrie spaltning.

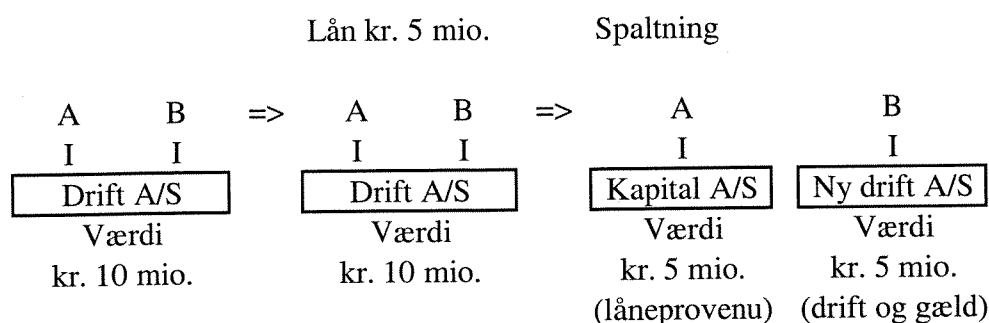

Figur 43 Skitse af generationsskiftemodel ved brug af spaltning.

Der findes mange muligheder for at nå frem til det endelige resultat, hvor generationsskiftet er gennemført og 2. generation har overtaget driftsselskabet. Loven åbner mange muligheder, men som nævnt tidligere er det et afgørende punkt, at hovedformålet eller et af hovedformålene ikke er skatteunddragelse eller skattesvig.

Told & Skattestyrelsen har udarbejdet et notat, hvorefter der ikke kan forventes givet tilladelse til visse omstruktureringer. Skatteministeren har efterfølgende bekræftet, at han er

enig i notatets konklusioner⁴³. Notatet indeholder bl.a. et eksempel på en spaltning, hvor der som udgangspunkt iflg. Told & Skattestyrelsen ikke indeholder tilstrækkelig forretningsmæssig begrundelse, og denne holdningen har herefter udmøntet sig i en afgørelse i Landsskatteretten - SKM 2002.590 LSR. Eksemplet kan kort beskrives således:

Figur 44 Placering af nyoptaget lån ved skattefri spaltning.

Eksemplet tager udgangspunkt i et driftsselskab, som ejes ligeligt af to ejere A og B – evt. hvor der er påbegyndt et glidende generationsskifte fra A til B. Det er meningen, at B skal overtage hele driftsselskabet. Et almindeligt salg eller en overdragelse ved brug af successionsreglerne vil kræve et stort likviditetsbehov hos B. Modellen går nu ud på, at selskabet optager et lån på kr. 5 mio., hvorefter selskabet spaltes (via ophørsspaltning) til to selskaber Kapital A/S og Ny drift A/S. Låneprovenuet på kr. 5 mio. placeres i Kapitalselskabet og selve driftsvirksomheden samt gælden på kr. 5 mio. placeres i driftsselskabet. Nu er A eneejer af Kapital A/S og B eneejer af Ny drift A/S. Landsskatteretten nægtede i denne sag, at der kunne foretages skattefri spaltning, såfremt låneprovenu og den tilknyttede gæld ikke blev placeret i samme selskab efter spaltningen.

Et andet eksempel, hvor der blev givet afslag på ansøgningen er følgende - TjS 2005.198 TSM: A var ejer af samtlige anparter i Holding ApS, der var ejer af samtlige anparter i Drift ApS. A ønskede at foretage et glidende generationsskifte med sin søn, B, der havde været ansat i Drift ApS siden 1988. Der blev i den forbindelse ansøgt om tilladelse til skattefri

⁴³ Skattefri omstruktureringer – udvalgte problemstillinger, Revision & Regnskabsvæsen nr. 4/2003, af Arne Møllin Ottosen og Torsten Lodberg Smed.

ophørsspaltning af Holding ApS. Det var hensigten, at anparterne i Drift ApS skulle udspaltes til to modtagende selskaber, A Holding ApS og B Holding ApS, der skulle eje henholdsvis 80 pct. og 20 pct. af anparterne i Drift ApS. Efter spaltningen var det hensigten at overdrage anparterne i B Holding ApS fra A til B med succession. Endvidere var det hensigten at foretage løbende tilbagesalg til udstedende selskab af A Holding ApS' anparter i Drift ApS. B Holding ApS skulle således på sigt blive eneejer af Drift ApS. Told- og Skattestyrelsen fandt, at der ved den beskrevne konstruktion forelå skatteundgåelse, hvorfor der blev meddelt afslag på det ansøgte.

Det er dog ikke altid afslag på ansøgninger, der offentliggøres. Nedenstående er eksempler på offentliggjorte tilladelser til gennemførelse af skattefrie spaltninger.

I en afgørelse fra 2005 – Tfs 2005.944 TSM, gav Told- og skattestyrelsen efter en samlet konkret vurdering tilladelse til skattefri ophørsspaltning af et holdingselskab, således at koncernen blev opsplittet mellem to aktionærer. Spaltningen ønskedes gennemført som følge af en fundamental uoverensstemmelse de to aktionærer imellem.

I en anden afgørelse fra 2006 – Tfs 2006.73 SM, gav SKAT tilladelse til skattefri ophørsspaltning af et holdingselskab stiftet ved en forudgående skattefri aktieombytning, således at 2 aktionærer A og B fik hver deres helejede holdingselskab. Det blev som begrundelse for den forretningsmæssige rationale baggrund anført, at B er gift, mens A er ugift, hvilket medfører, at det med et fælles holdingselskab vil være således, at enten kan B ikke udnytte sin og ægtefællens samlede progressionsgrænse for aktieindkomst, eller også skal A tåle at modtage udbytte, som beskattes med den høje sats for aktieindkomst. Endvidere anførtes det, at spaltningen vil bevirke, at der opnås en langt mere ensartet koncernstruktur, idet samtlige aktionærer efter spaltningen vil have deres ejerandel i et 100 pct. ejt holdingselskab. Ønsket om tilladelse til skattefri spaltning blev endvidere begrundet i forebyggelse af fremtidige interessekonflikter aktionærene imellem.

FSR's Skatteudvalg har overfor Skatteministeren og SKAT givet udtryk for den opfattelse, at praksis vedrørende tilladelse til skattefri aktieombytning, spaltning mv. er skærpet i den

forstand, at mange anmodninger, som tidligere blev imødekommet, i dag bliver afslået⁴⁴. Det er ikke hos SKAT opfattelsen, at der er tale om en skærpet praksis, men FSR's initiativ har foreløbigt resulteret i, at SKAT har iværksat forskellige initiativer for bedre at få kommunikeret ud, hvordan man ser på praksis på omstrukturingsområdet. Der vil i fremtiden blive offentliggjort flere afgørelser – og i visse tilfælde med uddybende kommentarer.

FSR's Skatteudvalgs initiativ samt ovenstående sager viser blot, at man skal være meget omhyggelig med at argumentere for den forretningsmæssige begrundelse. Selv om der i ansøgningen er elementer af skatteundgåelse, bør/vil dette ikke i sig selv udelukke en tilladelse, som det fremgår af ovenstående afgørelse fra 2006, men man kan aldrig være sikker...

8.6. Glidende generationsskifte – A/B-modellen

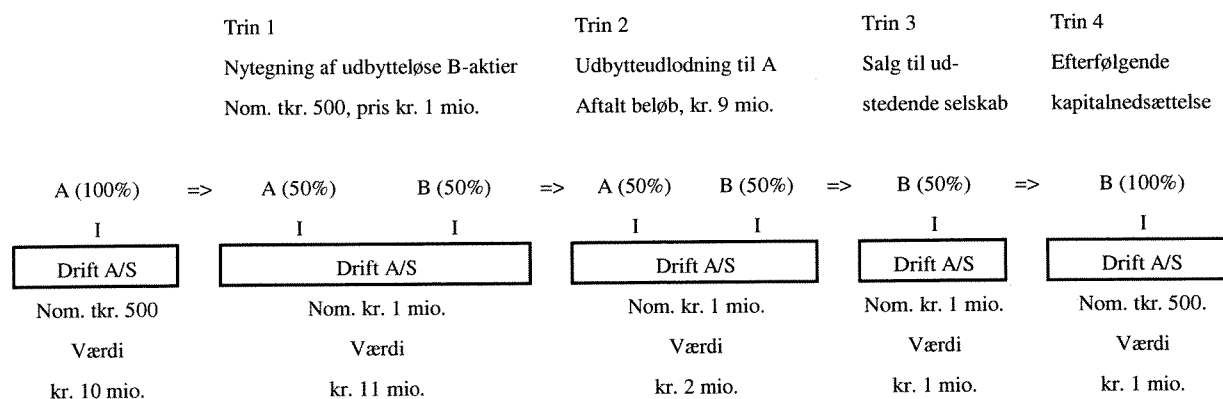
Som det er gennemgået tidligere i specialet, vil der ofte være store og måske uoverkommelige finansieringskrav til den nye generation i forbindelse med et generationsskifte af en virksomhed. Vi vil i dette afsnit kort beskrive et forholdsvis nyt værktøj til generationsskifte af selskaber, som er blevet benævnt A/B-modellen, som i korthed handler om, at man kan lade selskabet betale for en persons indtræden.

A/B-modellen, som første gang blev godkendt af Ligningsrådet i 2002/2003⁴⁵, handler om, at selskabet, som ønskes generationsskiftet, udsteder udbytteløse B-aktier til den nye generation, eller dennes holdingselskab. Ved fastsættelsen af tegningskursen for disse B-aktier tages der hensyn til den manglende udbytte, hvorved man kan bringe tegningskursen meget langt ned.

⁴⁴ www.fsr.dk, af den 28/3 2006.

⁴⁵ Revifax nr. 299 af 21/2 2003, af Revitax.

Skematisk kan A/B-modellen beskrives således:

Figur 45 Skitse over generationsskiftemodel ved nytegning af udbytteløse B-aktier.

Der gøres ikke brug af successionsreglerne i denne model. A vil således blive beskattet både i trin 2 af udbyttet, og i trin 3 af tilbagesalget af aktier til udstedende selskab, men såfremt dette sker gennem A's holdingselskab, udløses ikke skat (under forudsætning af at ejertidskrav og ejerandel er opretholdt). Ved modellen løses B's finansieringsproblemer, ved at lade selskabet betale for hans/hendes overtagelse af selskabet.

Både etableringen af de forskellige aktieklasser, samt ophævelsen heraf efter endt udlodning af det fastsatte forlods udbyttebeløb, vil ikke udløse beskatning, hverken for de eksisterende eller indtrædende aktionærer, idet der ikke sker nogen formueforskydning, og dermed udløses ingen beskatning af en kapitalgevinst jf. TfS 2003.943.

Spørgsmålet er herefter, hvordan kursen skal fastsættes på de nytegnede udbytteløse B-aktier, henholdsvis hvordan størrelsen af det udbyttebeløb som A-aktionærerne har krav på fastsættes? De to poster hænger uløseligt sammen, og ofte vil kursen være givet, hvorfor det alene er et spørgsmål om fastsættelsen af udbyttefordelen.

I SKM2004.416LR fremgår det, at de indtrædende aktionærer skal give afkald på deres del af udbyttet, svarende til deres uberettede andel, efter følgende beregningsformel:

Ejerandel af (selskabets værdi + tegningsbeløb) – tegningsbeløb

Jf. eksemplet i Figur 45 beregnes det således:

$$50\% * (\text{kr. } 10.000.000 + \text{kr. } 1.000.000) - \text{kr. } 1.000.000 = \text{kr. } 4.500.000.$$

A-aktionæreren skal således have forlods udbytte på $\text{kr. } 4.500.000 / 50\% = \text{kr. } 9.000.000$

Som det også fremgår af Figur 45, har B betalt kr. 1 mio. for nom. tkr. 500, hvilket også er det, han i sidste ende står tilbage med.

Der skal ligeledes ved fastsættelsen af udbyttefordelen tages højde for en risikofaktor afhængig af risikoen for ikke at få beløbet udbetalt, samt en rentefaktor afhængig af hvor lang en tidsperiode udbyttefordelen skal udloddes over.

I SKM2004.416LR fremgår det ligeledes, at det beregnede forlods udbyttebeløb skal forrentes med en passende markedsrente, som i denne afgørelse blev fastsat til 6% p.a. I en senere ikke offentliggjort afgørelse fra Aalborg Kommunes skatteafdeling fra 2005/2006 blev en rente- og risikofaktor opgjort og godkendt til 4,75%. Hvorledes denne forretning skal beregnes, må efter omstændighederne vurderes i hver enkelt situation.

I afgørelsen fra Aalborg Kommune, hvor udbyttefordelen forventedes realiseret indenfor 4 år, blev renteberegningen godkendt således:

Udbyttefordel ekskl. rente: kr. 2.152.000.

Rente i procent: $(1 + 4,75\%)^4 - 1 = 20\%$.

Udbyttefordel inkl. rente: $\text{kr. } 2.152.000 * 1,2 = 2.582.000$.

I denne model nedsættes renteberegningen ikke med udbyttebetalingerne i den 4-årige periode.

I afgørelsen fra SKM2004.416LR, hvor kr. 1.500.000 forventedes udbetalt efter 1 år, og resten efter 2 år, blev renteberegningen godkendt således:

Udbyttefordel ekskl. rente: kr. 2.678.000.

Rente 1. år: $6\% \text{ af } \text{kr. } 2.678.000 = \text{kr. } 161.000$.

Rente 2. år: $6\% \text{ af } \text{kr. } 1.178.000 = \text{kr. } 71.000$.

Udbyttefordel inkl. rente: $\text{kr. } 2.678.000 + \text{kr. } 161.000 + \text{kr. } 71.000 = 2.910.000$.

Denne model er således uden renters rente, men der tages højde for de forventede udbyttebetalinger, som nedsætter renteberegningsgrundlaget for de efterfølgende år.

I afgørelsen fra TfS 2006.104 LR, blev det godkendt at forrentningen skulle ske med 5% p.a. efter en tilbagediskonteringsmodel efter de forventede udloddede udbytter, alternativt som en almindelig årlig forrentning, hvor der tages højde for de faktiske udloddede udbytter.

Sidste spørgsmål vil være, om der er tidsmæssige grænser for udbyttefordelen?

I TfS 2003.229 LR var der ikke fastsat nogen tidsgrænse på udbyttefordelen. Opdelingen i aktieklasser vedblev, indtil det opnåede beløb var udbetalt.

I TfS 2003.314 LR samt TfS 2006.104 LR var udbyttefordelen dels maksimeret i absolutte tal, og dels indtil en bestemt dato, hvorefter udbyttefordelen bortfaldt, såfremt den ikke var blevet udbetalt.

Begge muligheder synes således at kunne anvendes. Afgørende for valg af metode må antageligvis bero på, om fordelene alene svarer til ”optjent goodwill”, eller om den også skal dække yderligere værdier i selskabet jf. TfS 2003.943. Er det alene goodwill, som fordelene skal dække, taler det meget for at tidsbegrænse udbyttefordelen, da en goodwillværdi forudsætter en forrentning over et vist tidsrum, og kan tilstrækkelig indtjening ikke opnås, taler det for, at der næppe foreligger nogen goodwill af den aftalte/beregnete størrelse.

8.7. Delkonklusion

Ved at benytte muligheden for omstrukturering af selskaber, kan der i forbindelse med generationsskifte opnås bl.a. finansielle lettelser hos erhverver samt skattebesparelser for overdrager. Skattemyndighederne skal dog forholde sig til EU’s fusionsdirektiv artikel 11 om, at omstrukturen ikke må have skattesvig eller skatteunddragelse som hovedformål eller som ét af hovedformålene. At en skattebesparelse kommer som konsekvens af en omstrukturering, hvor hovedformålene er andre økonomiske og forretningsmæssige årsager, er dermed i orden. Der er dog indikationer på, at praksis på området har ændret sig de seneste år, således at det er ved at blive sværere for virksomheder, at opnå tilladelse til skattefrie omstruktureringer.

Det er en mulighed, at lade køber stifte et holdingselskab forud for generationsskiftet. Herved kan købers finansiering lettes, ved at man lader købers holdingselskab finansiere købet af driftsselskabet via efterfølgende skattefrie udlodninger.

Man kan også lade sælger stifte et holdingselskab via en skattefri aktieombytning. Man kan således lette finansieringen for køber ved at slanke selskabet via skattefrie udlodninger, således at kun de nødvendige driftsaktiviteter findes i driftsselskabet. Yderligere opnår man ved holdingkonstruktionen, at aktierne i driftsselskabet kan sælges skattefrit efter 3 års ejertid. Sælger bliver først beskattet, når værdierne i holdingselskabet udtages som udbytte.

Skattefri tilførsel af aktiver kan benyttes som alternativ til aktieombytningen for at danne sælgers holdingselskabskonstruktion.

Det er via dette værktøj også muligt at tilføre aktiver skattefrit til et selskab, der i forvejen ejes af 2. generation (til hvem driftsaktiviteten senere ønskes overdraget). Herved opnås et glidende generationsskifte, og man kan efter en periode på ca. 3 år lave en skæv kapitalnedsættelse, således at selskabet bliver 100% ejet af 2. generation. På den måde kan driftsaktiviteten overdrages uden at der reelt overdrages nogen særlige værdier.

Den sidste omstruktureringsmulighed vi har omtalt i dette afsnit er skattefri spaltning. Dette værktøj kan anvendes primært til at slanke driftsselskabet. Selskabet spaltes i 2 eller flere selskaber, hvor driftsaktiviteten placeres i ét selskab og kapitalen (likviditeten) placeres i et andet selskab. Herved er værdien af driftsselskabet blevet mindsket, og kan således lette købers finansiering.

Skattefri spaltning kan også benyttes i et glidende generationsskifte, hvor 2. generation køber en andel af driftsselskabet, hvorefter selskabet spaltes i 2 selskaber – henholdsvis et driftsselskab til 2. generation og et kapitalselskab til ”faderen”. Her er det vigtigt at huske, at der ikke må overdrages værdier mellem aktionærerne – værdien af kapitalselskabet skal svare til ”faderens” ejerandel før spaltningen, og værdien af det nye driftsselskab skal svare til 2. generations ejerandel før spaltningen.

Endelig er det en mulighed at lade driftsselskabet selv finansiere generationsskiftet ved at udstede udbytteløse B-aktier til 2. generation. Disse udbytteløse B-aktier overgår til normale A-aktier, når et på forhånd aftalt udbytte er udloddet, eller der er gået et på forhånd aftalt tidsrum.

Der er utallige muligheder med omstrukturering af selskaber som led i et generationsskifte, ligesom der er andre former for selskabsretlige konstruktioner, der kan være anvendelige som led i virksomhedsoverdragelser. Man skal blot være opmærksom på, at der findes eksempler på mere spidsfindige skattefrie omstruktureringer, som skattemyndighederne ikke vil godkende pga., at de "lugter" en smule af skattesvig eller skatteunddragelse.

Endvidere skal man være opmærksom på, at såfremt man vil have fuld gavn af omstruktureringerne, skal det forberedes i god tid før selve generationsskiftet ønskes gennemført.

9. Pensionsordning som led i generationsskifte

Der er mulighed for at lette et generationsskifte ved at indbetale et beløb til en pensionsordning. Indenfor generationsskifte er der specielle regler, der kan benyttes til at lette beskatningen hos overdrager eller give selskabet et fradrag. Reglerne for pensionsordninger findes i Pensionsbeskatningsloven (PBL). Særlig PBL § 15 A omkring pensionsordninger for tidligere selvstændige erhvervsdrivende er interessant i denne sammenhæng. Vi vil i det efterfølgende afsnit komme nærmere ind på, hvilke muligheder der er i forbindelse med indbetaling til pensionsordninger i forbindelse med et generationsskifte. Vi mener, at dette afsnit er relevant, for at belyse mulighederne for at lette generationsskiftet mest muligt. Vi vil afslutte afsnittet ved at belyse mulighederne med et eksempel, som tager udgangspunkt i tallene fra Jensens Tegnesteue.

9.1. Generelt omkring pensionsordninger

Formålet med pensionsordninger er, at sikre økonomien hos vedkommende, der indbetales for, efter hans/hendes pensionsalders indtræden. Dette sker ved at forbrugsmulighederne reduceres i den erhvervsaktive alder til fordel for forbrugsmulighederne efter pensionering. Pensionsordninger har som hovedregel også skattemæssige fordele ved at den besparelse, der opnås ved indbetaling til pensionsordningen er større end den skat, der skal betales, når pensionen udbetales. Dette skyldes, at der ved indbetaling på ratepensionsordninger opnås fradrag i den personlige indkomst, og når der skal betales skat af udbetalingen vil skattesatsen for de flestes vedkommende være lavere end tidspunktet for indbetalingen, hvis der f.eks. ikke skal betales topskat mv. Pensionsordninger kan også være med til at mindske salgssummen af selskabet, ved at lade selskabet betale pensionsordningen. Dette betyder at salgssummen mindskes med det indbetalte beløb.

Den mest anvendte pensionsordning er rateforsikring eller rateopsparing i pensionsøjemed.

Der er en række betingelser, der skal være opfyldt for at foretage indbetalinger til disse ratepensionsordninger. Disse er som følger:⁴⁶

⁴⁶ Pensionsordninger som led i generationsskifte, af Revitax.

1. Skal indeholde bestemmelser om, at udbetalinger skal ske i lige store rater over mindst 10 år.
2. Skal være oprettet i et godkendt pengeinstitut eller livs- eller forsikringsselskab.
3. Ejers der ikke andre ratepensionsaftaler, hvor der er påbegyndt udbetaling, skal indbetaling til ordningen være oprettet inden personen er fyldt 60 år.
4. Udbetaling kan som hovedregel først påbegyndes efter personen er fyldt 60 år og sidste udbetaling skal ske inden det fyldte 85. år.

Der er dog nogle yderlige betingelser, der skal være opfyldt afhængigt af, om der er tale en ordning i pengeinstitut eller forsikringsselskab.

Oprettes en ratepension af en privat person i privat ordning, skal fradraget fordeles over 10 år. Dog kan der altid fradrages et beløb svarende til opfyldningsfradragsværdien, som for 2006 er kr. 42.000. Fradraget sker i den personlige indkomst, og der opnås fradrag uanset om beløbet kan indeholdes i den personlige indkomst eller ej. Dette betyder, at hvis der indbetales et stort beløb kr. 300.000, opnås der et minimumsfradrag på kr. 30.000 pr. år (over 10 år), men der kan altså som nævnt fradrages en værdi på kr. 42.000 for 2006. Dette betyder at indbetalingen kan fradrages på under 10 år. Oprettes ordningen som en arbejdsgiverordning, betyder det, at det er arbejdsgiveren, der administrerer ordningen og opnår fradrag herfor. Den ansatte opnår hermed ingen fradragsret, men skal heller ikke beskattes af arbejdsgiverens indbetaling. Kravet omkring at fradraget skal spredes over 10 år er ikke gældende ved arbejdsgiverordninger. Selskabet skal være opmærksom på, at der ikke kan indbetales et urimeligt stort beløb ind på en pensionsordning. Beløbet skal stå mål med den løn vedkommende tidligere har fået. Indbetales der et urimeligt højt beløb, betragtes dette som maskeret udbytte (hvis der er tale om en aktionær) – dvs. at den ansatte beskattes heraf, samtidig med at selskabet mister fradragsretten af beløbet. Dette betyder egentligt, at der straffes dobbelt, både hos selskabet og hos den ansatte (hovedaktionæren) der indbetales for. Der kan endvidere også blive tale om genbeskatning af ekstraordinære store indbetalinger ved fraflytning fra landet. Dette kan ske hvis fraflytningen sker inden for 5 år for ansatte og 10 år for hovedaktionærer.

Ved indbetalingerne afregner pengeinstituttet eller forsikringsselskabet arbejdsmarkedsbidrag på 8%, hvorefter nettobeløbet indsættes på en speciel konto. Herudover sker der løbende

beskatning af det afkast, der opnås. Dette afkast beskattes som hovedregel med pensionsafkastskatten, som er på 15%. Ved udbetaling sker der beskatning i den personlige indkomst uden AM-bidragsspligt.

9.2. Ophørspension

PBL § 15 A, stk. 1. Personer, der i forbindelse med afståelse af deres erhvervsmæssige virksomhed eller en andel af denne opnår en skattepligtig fortjeneste, eller som efter kildeskattelovens § 25 A, stk. 1, 3 eller 8, skal medregne en sådan fortjeneste opnået af vedkommendes ægtefælle en ved indkomstopgørelsen, kan oprette pensionsordninger efter reglerne i stk. 5 og 6. Tilsvarende gælder en person, der afstår aktier i et selskab, der driver erhvervsmæssig virksomhed, og hvori den pågældende er hovedaktionær, jf. aktieavancebeskatningslovens § 4. Personen skal være fyldt 55 år inden afståelsen og skal desuden opfylde betingelserne i stk. 2-4.

PBL § 15 A indeholder reglen om, at personer i forbindelse med afståelse af erhvervsmæssig virksomhed eller andel heraf, som opnår en skattepligtig fortjeneste, kan oprette pensionsordning efter nærmere betingelser. Dette betyder at ophørspension ikke kan anvendes hvis virksomheden overdrages med skattemæssig succession, idet der ikke bliver udløst skat ved en sådan overdragelse. Virksomhedsejeren skal have ejet virksomheden i mindst 10 år, indenfor de sidste 15 år forud for overdragelsen, og salget skal ske efter virksomhedsejerens fyldte 55 år. Der kan være tale om både personlige virksomhedsejere eller hovedaktionærer. Virksomheden der overdrages må ikke være en såkaldt pengetankvirksomhed. Nærmere beskrivelse af pengetankvirksomhed er tidligere gennemgået i afsnit 3.2.3, krav nr. 3. Det er endvidere en betingelse, at der skal være tale om en pensionsordning med løbende udbetalinger, en rateforsikring eller en rateopsparing i pensionsøjemed. Der kan indbetales et beløb svarende til den skattepligtige fortjeneste, der medregnes i vedkommendes personlige indkomst, dog maks. kr. 2.302.200 for 2006. Dette maksimumbeløb reguleres årligt efter Personskattelovens (PSL) § 20.

Der opnås fuldt fradrag i afståelsesåret, såfremt indbetalingen sker inden 1. juli det efterfølgende år, som er grænsen for indsendelse af selvangivelser. Sker indbetalingen senere, vil fradraget opnås i indbetalingsåret, hvorefter de almindelige fradragsregler skal anvendes. Dog skal indbetaling ske senest 10 år efter virksomhedsoverdragelsen. Pensionsordningen skal være bundet i 5 år, men ordningen kan tegnes efter det fyldte 60 år, og der gælder ingen

maks. aldersgrænse for udbetaling på 85 år, som er gældende ved almindelige pensionsordninger. Bindingsperioden på 5 år går i gang på tidspunktet for første indbetaling på ophørspensionen, og kan således reduceres i forhold til sidste indbetaling i forbindelse med et glidende generationsskifte. Indbetaling til pensionsordning kan dog have en uheldig konsekvens for efterlønnen. Dette skyldes, at indbetalinger til ophørspension tillægges den pensionsformue, der ligger til grund for modregning i efterlønnen. Selvom indbetaling sker efter de fyldte 60 år, sker der stadig modregning, indtil der er gået 2 år efter modtagelse af efterlønsbeviset. Indbetalinger efter denne toårige periode er uden betydning for efterlønnen. Hvis der foretages indbetaling til en ophørspension skal dette underrettes A-kassen, og pensionen medfører hermed fradrag i efterlønnen, hvis vedkommende går på efterløn inden for de første to år efter at have modtaget efterlønsbeviset.

Hvis den danske skattepligt ophører, efter at der er foretaget indbetalinger til en ophørspension, bliver der ikke foretaget efterbeskatning af disse pensionsindbetalinger. Det har altså ingen skattemæssige konsekvenser, hvis vedkommende flytter til udlandet efter indbetalingerne, selvom der er opnået fradrag herfor.

Ved oprettelse af denne ordning kræves det, at indtjeningen for den erhvervsdrivende kan påvises i form af en erklæring fra revisor eller advokat.

9.3. Eksempel

Som det fremgår af ovenstående, er der to muligheder for at foretage indbetalinger på pensionsordninger i forbindelse med virksomhedsophør. Der er muligheden for, at det er selskabet der indbetaler et beløb og der er mulighed for at virksomhedsejeren selv efter overdragelsen indbetaler et beløb på pensionsordningen.

I eksemplet vil vi tage udgangspunkt i begge ovenstående muligheder, og der indbetales i begge tilfælde kr. 2.000.000 på en pensionsordning.

Selskabet indbetaler på pensionsordning før overdragelsen

I det første eksempel er det selskabet der indbetaler kr. 2.000.000 på en pensionsordning for Jens Jensen. Dette betyder, at selskabet får et fradrag på dette beløb, og at selskabets værdi mindskes med beløbet. Det vil sige, at købesummen for Lars Jensen hermed bliver lavere, end

hvis der ikke indbetales til pensionsordning. Det kommer også til at betyde at evt. gavebeløb mindskes med et tilsvarende beløb. Det vil ikke være relevant at komme med faktiske beregninger, der belyser dette tilfælde. Alt i alt vil det være en fordel for begge parter, at der foretages en indbetaling på en pensionsordning. Jens Jensen modtager et tilskud til sin pension og Lars Jensen skal betale en lavere pris for selskabet.

Jens Jensen indbetaler selv på pensionsordning efter salget

Den anden mulighed, der forefindes, er, at Jens Jensen selv indbetaler et beløb på en pensionsordning, efter overdragelse er fundet sted.. Der kan maks. indbetales et beløb svarende til den skattepligtige avance. Da avancen kr. 6.178.750 (ved salg uden succession og uden gave) jf. figur 12 er større end det fastsatte maks. beløb kr. 2.302.200, kan der i stedet indbetales op til dette beløb. Vi vil i eksemplet arbejde videre med, at der indbetales et beløb på kr. 2.000.000. Dette betyder, at Jens Jensen opnår et fradrag på kr. 2.000.000, som kan medvirke til at mindske skatten. Fradragsværdien svarer i dette tilfælde til kr. 1.180.000 ($2.000.000 * 59\%$).

9.4. Delkonklusion

Indbetaling til pensionsordning i forbindelse med ophør af virksomhed giver flere fordele for både overdrager og overtager. Der er to muligheder for indbetalinger til pensionsordninger. Enten skal selskabet indbetale et beløb for medarbejderen (hovedaktionæren) inden overdragelsen finder sted, eller vedkommende skal selv indbetale et beløb efter overdragelsen. Selskabet opnår fradrag for indbetalingen og handelsværdien nedsættes. Ved indbetaling til privat ordning opnås der fradrag i den personlige indkomst.

Der skal være tale om indbetaling på en pensionsopsparing med løbende udbetaling eller en ratepension/-forsikring. Der gælder endvidere yderlige betingelser, som skal være opfyldt, for at der kan gøres brug af reglerne iflg. PBL § 15 A. Der er dog tale om betingelser, som findes rimelige og ubesværlige. Den erhvervsdrivende skal være fyldt 55 år og have drevet erhvervsvirksomhed i 10 år indenfor de seneste 15 år. Det eneste mere specifikke krav er, at der ikke må være tale om en pengetankvirksomhed. Dette begreb går igen fra successionsreglerne, hvor der er heller ikke må være tale om denne type virksomhed. Der stilles endvidere krav om at beløbet, der indbetales, ikke må overskride en bestemt størrelse.

Dette beløb må ikke overstige den skattepligtige avance eller et maks. beløb for 2006 på kr. 2.302.200, som reguleres årligt efter PSL § 20. Hvis det er selskabet, der indbetaler for hovedaktionæren skal beløbet i øvrigt findes rimeligt i forhold til den løn vedkommende tidligere har modtaget for selskabet.

Den eneste ulempe, der er i forbindelse med indbetaling på pensionsordning, er, at beløbet kan påvirke vedkommendes efterløn.

Alt i alt mener vi, at denne ordning er en god mulighed, som bør overvejes benyttet i forbindelse med et generationsskifte. Dels fordi det kan nedsætte handelsværdien for overtager eller gavebeløbet hos overdrager, hvis det er selskabet der indbetaler på pensionsordningen. Dels kan det nedsætte skatten hos indbetaleren/overdrageren, hvis der indbetales på en privat ordning efter at overdragelsen har fundet sted. Dette kan medføre et skattefradrag på op til 59%, hvis indbetalingerne maksimalt nedbringes til grænsen for topskat.

10. Konklusion

Vi har i dette speciale beskæftiget os med generationsskifte af personligt drevne virksomheder og selskaber. Der kan overdrages til nære familiemedlemmer, nære medarbejdere eller til helt udenforstående personer. Dette speciale har taget udgangspunkt i de to første personkredse, idet det er disse, der har mulighed for at anvende successionsreglerne ved overtagelse af en virksomhed.

Indenfor begge typer generationsskifter er det altid vigtigt, at der foretages nogle indledende overvejelser for, hvordan generationsskiftet skal ske, og til hvem virksomheden skal overdrages. I mange situationer ønsker den ældre generation, at det er et barn, der skal overtage virksomheden. Det er dog ikke altid, at denne person er den mest egnede. Derfor bør det nøje overvejes, hvem der skal overtage virksomheden og på hvilket grundlag. Findes der ikke en egnet overtager blandt børnene, bør man overveje muligheden for at overdrage virksomheden til en nær medarbejder, eller alternativt til en helt udenforstående person.

Når et generationsskifte foretages med anvendelse af successionsreglerne, betyder det, at der ikke sker realisationsbeskatning hos overdrager. Denne latente skat overtages af erhverver og udskydes til det tidspunkt, hvor denne erhverver senere afstår virksomheden eller dele heraf. Modstykket til den sparede realisationsbeskatning er, at erhververen succederer (indtræder) i overdragerens skattemæssige situation med hensyn til de overdragne aktivers skattemæssige anskaffelsessummer, anskaffelsestidspunkter, afskrivningsgrundlag mv. Den successionsberettigede personkreds udgør nære familiemedlemmer samt nære medarbejdere. Mht. til brug af successionsreglerne er der ingen forskel på disse to personkredse. Der kan succederes i virksomheder, uanset om de er drevet som personlige virksomheder eller som selskaber.

Brug af succession er umiddelbart til fordel for overdrageren og ikke erhververen – overdrageren ”sparer” jo skattebetalingen, mens erhververen overtager denne udskudte skattebetaling. Derfor ses det ofte, at den aftalte pris for virksomheden er lavere end den reelle handelsværdi. Som udgangspunkt vil denne forskel udgøre et gavebeløb, som skal beskattes enten via gaveafgift eller via almindelig indkomstbeskatning. Der er dog mulighed for, når der

ydes denne form for gave i forbindelse med at en udskudt skat overtages, at beregne en passivpost. Passivposten modregnes i gavebeskatningsgrundlaget. Kort sagt: der kan altså ydes en gave svarende til passivposten, uden at gavemodtager bliver pålagt en skatte- eller afgiftsbetaling.

Den sparede skatte- og afgiftsbetaling til staten skulle derved i teorien komme både overdrager og erhverver til gode, hvorfor et generationsskifte med succession som udgangspunkt er en fordel i forhold til et almindeligt salg.

Overdrages virksomheden til en lavere pris end handelsværdien med fradrag af passivposten, vil dette blive betragtet som en afgiftspligtig/skattepligtig gaveoverdragelse. Her vil der være forskel på, om der overdrages til et nært familiemedlem eller til en nær medarbejder. Det nære familiemedlem, hvis han/hun indgår i personkredsen nævnt i BAL § 22, skal betale en gaveafgift på 15% af gaver over en bundgrænse, der reguleres årligt, hvorimod at den nære medarbejder (og andre familiemedlemmer end dem der er nævnt i BAL § 22, f.eks. søskende) bliver beskattet af gaven i den personlige indkomst, hvilket vil sige op til 59%. Dette giver en forskel på op til 44%-points.

For den personligt drevne virksomhed kan erhververen succedere i samtlige aktiver (og passiver), der ville give en skattepligtig avance, hvis overdrageren havde solgt aktivet i almindelig handel, samt konto for opsparet overskud. Øvrige aktiver og passiver overdrages til handelsværdien – dette vil typisk være debitorer, likvider, blåstemplede obligationer og diverse gældsposter. For selskaber succederer erhververen i aktierne/anparterne. Dette kan tilsvarende kun ske, hvis et reelt aktiesalg ville have realiseret en skattepligtig avance.

Værdiansættelse af de overdragne aktiver er et væsentligt punkt ved generationsskifter, ligesom det er ved et almindeligt salg. Især ved overdragelse mellem interesseforbundne parter er der fokus fra skattemyndighedernes side på, at værdiansættelsen foretages korrekt. Ligningsrådet har udarbejdet nogle vejledende cirkulærer, der kan benyttes som hjælpværktøjer i forbindelse med værdiansættelse af særlig vanskelige aktiver – det er specielt goodwill, ejendomme og aktier. Som hovedregel betragtes nære medarbejder ikke som interesseforbundne parter, hvorfor der er lidt større frihed til at aftale en værdi forskellig

fra cirkulæreberegningerne, men der skal dog være tale om en vurdering i hvert enkelt tilfælde.

Vi har i forbindelse med generationsskifte af personligt drevne virksomheder gennemgået 4 forskellige marginalmuligheder herfor. Vi har således gennemgået de muligheder, hvor der succederes i samtlige aktiver, og hvor der ikke anvendes successionsregler overhovedet. Disse to situationer er kombineret med overdragelser, hvor hele værdien gives som gave og hvor der kun gives en gave af minimumstørrelse (dvs. i successionssituationen gives en gave svarende til passivposten, og i tilfældet uden succession gives ingen gave overhovedet).

Umiddelbart mener vi, at et generationsskifte indenfor den nære familiekreds skal foretages med succession og med et vist gaveelement. Dette skyldes, at det for overdrager ikke udløser beskatning, og for ”sønnen” betyder det, at der ikke skal finansieres så stort et beløb, naturligvis afhængigt af gavebeløbet størrelse.

Ved generationsskifte til nære medarbejdere vil det kræve mere individuelle beregninger for hvert tilfælde, for at vurdere om generationsskiftet bør foretages med eller uden succession. I praksis vil der nok ikke benyttes nogen særlig form for gaveelement til ikke-interesseforbundne parter, i hvert fald ikke større end, hvad der er forretningsmæssigt begrundet.

Generationsskifte af et selskab kan virke mere simpelt, end en overdragelse af en personlig drevet virksomhed. Dette skyldes for det første, at der blot skal overdrages ét aktiv – nemlig aktierne eller anparterne. For det andet er der for selskaber flere muligheder for at lette generationsskiftet bl.a. med hensyn til finansieringen for erhverver. Derfor er det relevant at overveje muligheden af, at omdanne sin personligt drevne virksomhed til et selskab. Denne omdannelse kan foretages skattefrit, efter reglerne i Virksomhedsomdannelsesloven. Omdannelse til selskab vil desuden åbne mulighed for efterfølgende skattefrie omstruktureringer.

Der kan dog både være fordele og ulemper, ved at omdanne sin personligt drevne virksomhed til et selskab. Der er forskel i den løbende beskatning af driftsresultaterne, selvom det via

lovreguleringer er forsøgt at gøre den endelige beskatning så ens som mulig.

Virksomhedsejeren hæfter væsentligt mindre, når virksomheden drives i selskabsform end når den drives i personligt regi. Til gengæld er der for selskaber betydeligt større offentlig indsigt og lovregulering. Det må være en vurderingssag for virksomhedsejeren i hvert enkelt tilfælde, i hvilken form virksomheden ønskes drevet.

Regnskabsmæssigt vil en virksomhedsomdannelse ændre på værdierne i virksomheden.

Selskabets åbningsbalance bliver ikke identisk med den personligt drevne virksomheds regnskabstal forud for omdannelsen. Aktiverne og passiverne, herunder goodwill måles i selskabets åbningsbalance til handelsværdier. Ved omdannelsen bliver alle værdier (også de værdier, der umiddelbart er skjulte) således gjort ”synlige”.

I forbindelse med generationsskifte af selskaber, er det modsat ved generationsskifte af personligt drevne virksomheder, aktierne og ikke de pågældende aktiver og passiver, der overdrages. Det er vigtigt, at der foretages en korrekt værdiansættelse af aktierne, der som udgangspunkt skal sættes til handelsværdien. For unoterede aktier og for anparter kan det imidlertid være vanskeligt at opgøre denne handelsværdi. Derfor har Ligningsrådet udarbejdet et cirkulære, som kan anvendes som en vejledning til værdiansættelse af sådanne aktier og anparter. Det er vigtigt forud for værdiansættelsen af aktierne, at der er beregnet en goodwill for selskabet efter samme retningslinier som for personligt drevne virksomheder. Det er ved overdragelse mellem interesseforbundne parter også muligt at anvende den såkaldte skattekurs.

Ved salg af selskaber er det avancerne på aktierne/anparterne, der beskattes efter Aktieavancebeskatningslovens regler. Som hovedregel beskattes aktieavancer på aktier ejt under 3 år som kapitalindkomst med op til 59%, eller som aktieindkomst med 28% af de første kr. 44.300 og 43% af resten for aktier/anparter med ejertid under 3 år.

Vi har ligeledes for selskaber gennemgået 4 eksempler, som, vi mener, er aktuelle indenfor generationsskifte af selskaber. Der er her tale om de samme situationer som for de personligt drevne virksomheder. Vi kommer her frem til den konklusion, at såfremt den hidtidige ejer har midler til rådighed, vil et ”simpelt” generationsskifte af et selskab bedst kunne løses i

form af gaveoverdragelse med succession. I modsat fald må man overveje nogle af de mere tekniske løsninger som omfatter forskellige muligheder for omstruktureringer af selskabet.

Man skal være opmærksom på, at der ikke kan succederes i såkaldte pengetankvirksomheder, hvilket vil sige virksomheder, som i overvejende grad består af udlejning af fast ejendom, besiddelse af kontanter, værdipapirer eller lignende. Reglerne omkring begrænsninger for pengetankvirksomheder, kan have uheldige konsekvenser, idet begrænsningerne muligvis kan komme til at betyde, at velkonsoliderede virksomheder ikke kan overdrages med succession.

Det vil være naturligt, at der gennemføres et glidende generationsskifte. Denne metode anvendes ofte, hvor den nye erhverver lige skal hjælpes i gang, eller hvor den ældre generation ikke er helt klar til at videregive selskabet.

I forbindelse med et glidende generationsskifte kan der foretages ændringer i vedtægterne, eller der bør udarbejdes en aktionæroverenskomst. Vedtægtsændringer kan laves når der ønskes at holde magten på nogle bestemte aktier. Aktionæroverenskomster udarbejdes som hovedregel, for at forhindre eventuelle problemer i forbindelse med, at vigtige beslutninger skal træffes, eller for at den ene part ikke skal videresælge aktierne til fremmede, som den anden part ikke finder hensigtsmæssigt. Udarbejdelse af aktionæroverenskomster begrundes ofte med aktionærernes ønske om magtkoncentration (hvis dette ikke er sikret i vedtægterne) eller magtspredning. Det er ofte et spørgsmål om, hvem der har beføjelserne til at træffe afgørende beslutninger for selskabet. Vedtægterne rækker længere end aktionæroverenskomster, forstået på den måde at vedtægter gælder for samtlige aktionærer/anpartshavere, bestyrelsesmedlemmer og direktion, hvorimod en aktionæroverenskomst kun er gældende for de parter der indgår i aftalen.

Der kan i forbindelse med omstruktureringer af selskaber opnås finansielle lettelser hos erhverver, samt skattebesparelser for overdrager. Skattemyndighederne skal dog forholde sig til EU's fusionsdirektiv artikel 11 om, at omstruktureringen ikke må have skattesvig eller skatteunddragelse som hovedformål eller et af hovedformålene.

Det er en mulighed, at lade køber stifte et holdingselskab forud for generationsskiftet. Herved kan købers finansiering lettes, ved at man lader købers holdingselskab finansiere købet af driftsselskabet via efterfølgende skattefrie udlodninger.

En anden mulighed vil være at benytte reglerne omkring skattefri aktieombytning. Herved kan man lette finansieringen hos erhverver, ved at slanke selskabet via skattefrie udlodninger, således at det kun er de nødvendige driftsaktiviteter, der er tilbage i driftsselskabet. Dette driftsselskab kan sælges skattefrit efter 3 år efter reglerne i Aktieavancebeskatningsloven.

Som et alternativ til aktieombytning kan skattefri tilførsel af aktiver benyttes. Her tilføres selskabets aktiver skattefrit til et andet selskab, mod at det overdragende selskab modtager aktier i det nye selskab, svarende til værdierne på de overdragne aktiver. Der kan tilføres aktiver til et selskab der i forvejen er ejet af 2. generation. Herved opnås et glidende generationsskifte, og man kan efter en periode på ca. 3 år foretage en skæv kapitalnedsættelse, således at selskabet bliver 100% ejet af 2. generation. På den måde kan driftsaktiviteten overdrages uden at der reelt overdrages nogen særlige værdier.

Den sidste omstrukturingsmulighed, vi har omtalt i dette speciale, er skattefri spaltning. Dette værktøj anvendes primært til at slanke driftsselskabet. Selskabet spaltes i 2 eller flere selskaber, hvor driftsaktiviteten placeres i ét selskab og kapitalen (likviditeten) placeres i et andet selskab. Herved er værdien af driftsselskabet blevet mindsket, og kan således lette købers finansiering. Den skattefri spaltning kan ligeledes benyttes i et glidende generationsskifte, hvor 2. generation i første omgang køber en andel af driftsselskabet, hvorefter det spaltes, således at 2. generation får overdraget driftsaktiviteten og den ”gamle” ejer får kapitalen – denne spaltning skal blot tilgodese, at der ikke flyttes formueværdier mellem aktionærerne.

Det kan også være et alternativ, at der udstedes udbytteløse B-aktier til 2. generation, som jo pga. at der ikke udloddes udbytte til disse aktier vil være temmelig billige, og således forholdsvis lette at finansiere for erhverver. Når der er udloddet et på forhånd aftalt beløb fra selskabet, eller der er forløbet en på forhånd aftalt tidsperiode, overgår B-aktierne til at blive A-aktier.

Der er utallige muligheder med omstrukturering af selskaber som led i et generationsskifte, ligesom der er andre former for selskabsretlige konstruktioner, der kan være anvendelige som led i virksomhedsoverdragelser. Man skal blot være opmærksom på, at der findes eksempler på mere spidsfindige skattefrie omstruktureringer, som skattemyndighederne ikke vil godkende pga. at de ”lugter” en smule af skattesvig eller skatteunddragelse.

I forbindelse med et generationsskifte skal man være opmærksom på at ”senior” skal kunne leve det efterfølgende liv med en rimelig økonomi – ellers er der jo ingen ide med at sælge selskabet, hvis der ikke er penge til at leve for bagefter. En mulighed for at afhjælpe dette problem samt at lette generationsskiftet, er at foretage indbetaling på en pensionsordning. Der er to muligheder for indbetalinger til pensionsordninger. Enten skal selskabet indbetale et beløb for medarbejderen (hovedaktionæren) inden overdragelsen finder sted, hvorved selskabet opnår fradrag for indbetalingen og handelsværdien nedsættes, eller vedkommende skal selv indbetale et beløb efter overdragelsen. Ved indbetaling til privat ordning opnås der fradrag i den personlige indkomst. Her gælder kravet om, at der ikke må være tale om en pengetankvirksomhed også. Endnu engang bliver vi hermed mindet om, at det er vigtigt, at et generationsskifte foretages i god tid, således at der er tid til at foretage de tiltag, der er nødvendige, for at udarbejde det bedste generationsskifte for begge parter.

11. English Summary

Heading for this specially studied subject is “generational change”.

It is the purpose of the speciality to review primarily the tax problems and possibilities by a generational change of a personally business or a limited- and private company to close employees or close family members. We have involved adjoining areas, as for instance financial, company- and agreement juridical together with accounting problems.

Ahead of such a generational change, there ought to be some preliminary considerations about how the generational change has to take place and to whom the company will be turned over to. For that reason alone it is important that the preparations will start well in advance.

A generational change to close employees or close family members respectively can be carried out by the rules of tax succession. When a generational change is made by using the succession rules, it means, that there will not be any foreclosure taxation to the one who turn over. This latent tax is turned over to the assignee and will be deferred until this assignee give up the company, or parts of it. The counterpart of the saved foreclosure taxation is that the assignee will succeed (join) in the assignors taxation situation regarding the tax acquisition cost, acquisition time, basis of depreciation etc. for the assets turned over.

At first sight, the use of succession will be an advantage for the assignor and not the assignee – the assignor will “save” the tax payment, while the assignee will take over this deferred tax payment. Therefore it is often seen, that the agreed price for the company is lower than the market value in reality. As a start point of view, this difference will be considered as a donation, which will be taxable either as capital transfer tax or as ordinary income tax. However there is the possibility to calculate a liability item, when this kind of donation, in connection to the take over of a deferred tax, is given. The liability item is deducted in the basis of the donation taxation. In short: there is possibility to give a donation equivalent to the liability item, without any tax- or duty payment to the receiver of the donation.

The saved tax- and duty payment to the State should therefore, in theory, be to advantage for both assignor and assignee, for which reason a generation change with succession mainly is an advantage compared to an ordinary sale.

In the speciality it is our intention to examine some comparative examples on, whether it will be of advantage to use the rules of succession and donation respectively. Therefore we have examined the following marginal situations for both a personally business and for a company:

- Generational change without succession and without use of donation.
- Generational change with succession and without use of donation bigger than the liability item.
- Generational change without succession and with the use of donation.
- Generational change with succession and with the use of donation.

In addition we have examined the differences between assignment to the close employee or the close family member respectively.

On our current estimate we are of the opinion that a generational change in the close family must be made with succession and with some donation. The reason for this is that there will not be any taxation for the assignor and for the assignee it means that it is not necessary to capitalize for such a big amount – naturally depending on the size of the donation.

At a generational change to close employees it will require more individual calculations for each case, to evaluate whether the generational change should be made with or without succession. In practice they probably will not use any special kind of donation to parties which are not concerned, in any case not bigger than, what is operational reasoned.

A generational change of companies can be much more flexible, than a generation change of a personally business. Among other factors, because restructuring of companies, i.a. can help to achieve financial relief for the assignee. In the speciality we have therefore examined the following set of rules:

- Tax-free change of company
- Establishment of holding company
- Tax-free exchange of shares
- Tax-free conveying of assets
- Tax-free split

- Sliding generational change by use of the A/B model

Several of these restructuring possibilities require multiple years of preparation, which reminds us, that a generational change must be planned and started at an early stage.

In connection with a generational change you have to draw your attention to the fact that the older generation has to live the coming life cycle with a reasonable economy. A possibility to remedy this problem and to relieve the generational change is to make contribution at a pension scheme. There are two ways to make contribution at a pension scheme. Either the company has to pay an amount for the employee (principal shareholder) before the take over will take place, by which the company achieve allowance for the contribution and the market value will be reduced, or the person involved must pay an amount, after the take over, into a so-called expiry pension. By contribution at a private arrangement, you can achieve allowance in the earned income, which in this way can minimize the taxable profit by handing over the company.

12. Litteraturliste

Bøger og brochurer

- Generationsskifte, Omstrukturering, af Michael Serup, Forlaget Thomson A/S, 2004.
- Skattefri virksomhedsomdannelse, af Jan Nygaard og Lars Wøldike, Forlaget Thomson A/S, 2003.
- Vedtægter og aktionæroverenskomster, af Erik Werlauff & Jørgen Nørgaard, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1995.
- Selskabsretlige dokumenter, af Erik Werlauff, Forlaget GadJura, 1995.

Brochurer:

- Generationsskifte (Brochure med 5 hæfter), af Revitax Statsautoriseret Revisionsaktieselskab, 2002/2003.
- Generationsskifte af virksomheder, af Deloitte, 2005.

Artikler:

- Fagligt Fokus nr. 4, marts 2006, PricewaterhouseCoopers.
- TfS 2006.105, Skatteundgåelse som et hovedformål – i en brydningstid af Michael Serup.
- Koncernetablering ved aktieombytning og uegentlig fusion, REVIFORA – Skatteorientering august 2003, af Bent Ramskov
- Revifax nr. 311 af 10/4 2003 Spaltning af selskaber, af Revitax Statsautoriseret Revisionsaktieselskab.
- Skattefri omstruktureringer – udvalgte problemstillinger, Revision og Regnskabsvæsen nr. 4/2003, af Arne Møllin Ottosen og Torsten Lodbjerg Smed.
- Revifax nr. 299 af 21/2 2003 Nyt værktøj til generationsskifte, af Revitax Statsautoriseret Revisionsaktieselskab.
- Skattefri omstrukturering, udvalgte problemstillinger, af Arne Møllin Ottosen og Torsten Lodberg Smed, Revision & Regnskabsvæsen nr. 4/2003.
- Immaterielle aktiver – skattemæssig behandling, af Michael Duerø, Revifora nr. 11/2002

- Skattepligtig virksomhedsomdannelse, særlige problemer, af Bent Ramskov, Revision & Regnskabsvæsen nr. 7+8/2002.
- Skattefri virksomhedsomdannelse, hvad gør vi i praksis?, af Per Randrup Mikkelsen, Revision & Regnskabsvæsen nr. 7+8/2002.
- Ændrede successionsregler for aktier, af Henrik Konradsen, Revision & Regnskabsvæsen nr. 5/2001.

Hjemmesider

- www.fsr.dk

Cirkulærer, vejledninger, afgørelser mv.:

- CIRK nr. 207 af 23/12 1999 – Cirkulære om skattefri virksomhedsomdannelse
- CIRK. nr. 129 af 4/7 1994 – Personskattecirkulæret
- CIRK nr. 185 af 17/11 1982 - gavecirkulæret
- TSC 2000,10 – TSS cirkulære om værdiansættelse af goodwill.
- TSC 2000,9 – TSS cirkulære om værdiansættelse af aktier og anparter.
- TSC 2000,5 – TSS cirkulære om værdiansættelse af fast ejendom ved overdragelse mellem interesseforbundne parter
- Vejl. 2001, 30003 – Vejledning om skattefri aktieombytning; sagsudlæg.
- Meddelelser fra Statsskattedirektoratet og Ligningsrådet, januar 1988.
- SKM 2006.3 SKAT
- SKM 2005.166 LR
- SKM 2004.416 LR
- SKM 2003.458 LR
- SKM 2002.590 LSR
- Tfs 2006.104 LR
- Tfs 2006.73 SKAT
- Tfs 2005.944 TSM
- Tfs 2005.235 LSR
- Tfs 2005.198 TSM
- Tfs 2004.593 LR
- Tfs 2004.294 TSM

- Tfs 2003.468 LR
- Tfs 2003.314 LR
- Tfs 2003.229 LR
- Tfs 2001.449
- Tfs 2001.356
- Tfs 2000.661 V
- Tfs 2000.392 LR
- Tfs 1997.599.
- TS af 7/7 2005 (utrykt)
- Ikke offentliggjort afgørelse fra Aalborg Kommunes skatteafdeling 2005/2006
- Ligningsvejledningen 2006
- Revisormanual 2006

Diverse love og lovforslag:

- EU's Fusionsdirektiv ART. 11
- Afskrivningsloven (AFL)
- Aktieavancebeskatningsloven (ABL)
- Aktieselskabsloven (ASL)
- Anpartsselskabsloven (ApSL)
- Boafgiftsloven (BAL)
- Ejendomsavancebeskatningsloven (EBL)
- Fusionsskatteloven (FUL)
- Kildeskatteloven (KSL)
- Kursgevinstloven (KGL)
- Pensionsbeskatningsloven (PBL)
- Selskabsskatteloven (SEL)
- Statsskatteloven (SL)
- Virksomhedsomdannelsesloven (VOL)
- Virksomhedsskatteloven (VSL)
- Årsregnskabsloven (ÅRL)

13. Figurliste

Figur 1 Virksomhedens livscyklus	13
Figur 2 Beregning af ideel andel.	25
Figur 3 Fordeling af konto for opsparet overskud ved overdragelse af andel heraf.....	25
Figur 4 Beregning af ejertidsnedslag op hovedaktionæraktier erhvervet ved succession.....	32
Figur 5 Gaveafgift, hvis hhv. modtager og giver betaler afgiften.	34
Figur 6 Beregning af passivpost og købspris ved overdragelse med succession af unoterede aktier.	37
Figur 7 Forskel på overdragelse af driftsmidler med eller uden succession.	39
Figur 8 Korrigerede resultater ved goodwillberegning efter cirkuleret TSC 2000-10.....	48
Figur 9 Kapitaliseringsfaktor.....	50
Figur 10 Beregning af goodwill	52
Figur 11 Ejendomsavance og genvundne afskrivninger	58
Figur 12 Opgørelse af avancer, beskatning og likviditet ved almindelig salg af virksomhed efter afståelsesprincippet.	64
Figur 13 virksomhedsoverdragelse med realisationsbeskatning forskelsværdi skat/afskrivninger	66
Figur 14 Beregning af passivpost	68
Figur 15 Likviditetsvirkning ved overdragelse af virksomhed med succession	68
Figur 16 Likviditetsvirkning ved overdragelse af virksomheden uden succession men som gave.....	70
Figur 17 Likviditetsvirkning ved overdragelse af virksomheden med succession og som gave.	71
Figur 18 Sammenligning af likviditetsvirkningerne i de 4 gennemgåede eksempler.	72
Figur 19 Beskatning af løbende driftsresultater i hhv. selskab og personligt drevet virksomhed.	76
Figur 20 Beskatning ved skattepligtig virksomhedsomdannelse.	80
Figur 21 Beregning af den andel af konto for opsparet overskud, der kan nedsætte aktiernes anskaffelsessum.	83
Figur 22 Aktiernes skattemæssige anskaffelsessum ved skattefri virksomhedsomdannelse. ..	85
Figur 23 Åbningsbalance efter skattefri virksomhedsomdannelse.....	88

Figur 24 Udskudt skat i selskabets åbningsbalance ved skattefri virksomhedsomdannelse.	89
Figur 25 Udskudt skat i ejerens åbningsbalance ved skattefri virksomhedsomdannelse.	89
Figur 26 Opgørelse af avancer, beskatning og likviditet ved almindeligt salg af aktierne.	98
Figur 27 Beregning af passivpost ved overdragelse af selskab med succession.	99
Figur 28 Likviditetsvirkning ved overdragelse af selskabet med succession.	99
Figur 29 Likviditetsvirkning ved overdragelse af selskabet uden succession men som gave	100
Figur 30 Likviditetsvirkning ved overdragelse af selskabet med succession og som gave. ..	102
Figur 31 sammenligning af likviditetsvirkningerne i de 4 gennemgåede eksempler.	103
Figur 32 Skematisk oversigt over aktieombytning.	121
Figur 33 Åbningsbalance ved skattefri aktieombytning.	125
Figur 34 Beregning af den nominelle beholdning, der anses for solgt ved en kontant udligningssum.	126
Figur 35 Skitse af generationsskiftemodel ved brug af aktieombytning.	127
Figur 36 Skematisk oversigt over tilførsel af aktiver til eget selskab.	128
Figur 37 Skematisk oversigt over tilførsel af aktiver mellem selskaber der har forskellige aktionærer.	128
Figur 38 Åbningsbalance for ny Drift ApS.	131
Figur 39 Skitse af generationsskiftemodel ved brug af tilførsel af aktiver.	132
Figur 40 Skematisk oversigt over spaltning.	134
Figur 41 Spaltningsbalance ved skattefri spaltning.	137
Figur 42 Anskaffelsessummer på aktierne/anparterne i de modtagende selskaber ved skattefri spaltning.	138
Figur 43 Skitse af generationsskiftemodel ved brug af spaltning.	139
Figur 44 Placering af nyoptaget lån ved skattefri spaltning.	140
Figur 45 Skitse over generationsskiftemodel ved nytegning af udbytteløse B-aktier.	143

Bilag 1 - Regnskab for Jensens Tegnestue

Resultatopgørelse for indkomstår 2003, 2004 samt 2005

	<u>2005</u>	<u>2004</u>	<u>2003</u>
Nettoomsætning	6.500.000	5.385.000	4.968.000
Direkte omkostninger	-1.642.000	-1.400.000	-1.400.000
Andre eksterne omkostninger	-300.000	-300.000	-300.000
Bruttoresultat	4.558.000	3.685.000	3.268.000
Personaleomkostninger	-2.000.000	-1.750.000	-1.300.000
Afskrivninger	-437.500	-325.000	-300.000
Driftsresultat	2.120.500	1.610.000	1.668.000
Finansielle indtægter	12.000	10.000	10.000
Finansielle omkostninger	-132.500	-120.000	-120.000
Årets resultat	2.000.000	1.500.000	1.558.000

Bilag 1 - Regnskab for Jensens Tegnesteue

Balance pr. 31/12 2005

	<u>Regnskab</u>	<u>Reguleringer</u>	<u>Handelsværdi</u>	<u>Skatteværdi</u>
Goodwill	0	1.225.000	1.225.000	0
Rettigheder	100.000	1.400.000	1.500.000	0
Grunde og bygninger	3.000.000	3.000.000	6.000.000	3.000.000
Driftsmidler	1.500.000	0	1.500.000	562.500
Værdipapirer	300.000	0	300.000	150.000
Varebeholdninger	1.000.000	0	1.000.000	800.000
Tilgodehavender fra kunder	500.000	0	500.000	550.000
Periodeafgrænsningsposter	50.000	0	50.000	50.000
Likvide beholdninger	500.000	0	500.000	500.000
Aktiver i alt	<u>6.950.000</u>	<u>5.625.000</u>	<u>12.575.000</u>	<u>5.612.500</u>
Egenkapital	3.500.000	5.875.000	9.375.000	2.412.500
Gæld til realkreditinstitutter	2.250.000	-250.000	2.000.000	2.000.000
Gæld til pengeinstitutter	250.000	0	250.000	250.000
Gæld til leverandører	750.000	0	750.000	750.000
Anden gæld	200.000	0	200.000	200.000
Passiver i alt	<u>6.950.000</u>	<u>5.625.000</u>	<u>12.575.000</u>	<u>5.612.500</u>

Bilag 1 - Regnskab for Jensens Tegnesteue

Skattemæssigt resultat af virksomheden for 2005

Årets resultat	2.000.000
Renter netto	120.500
Ikke fradragsberettigede udgifter:	
Ej fradragsberettigede renter	1.000
Ej fradragsberettigede låneomkostninger	5.000
Repræsentationsudgifter, 75%	10.000
Regulering afskrivninger:	
Driftsøkonomiske afskrivninger tilbageført	437.500
Skattemæssig afskrivning bygninger	-250.000
Skattemæssig afskrivning driftsmidler	-187.500
Skattemæssigt resultat før renter	2.136.500
Renteindtægter	12.000
Renteudgifter	-132.500
Årets skattemæssige resultat	2.016.000

Skattemæssige specifikationer for 2005

Bygninger

Anskaffelsessum i 1997	5.500.000
Afskrivningsgrundlag	5.000.000
Afskrivninger primo, 45%	2.250.000
Årets afskrivninger, 5%	250.000
Afskrivninger ultimo, 50%	2.500.000
Saldo ultimo	3.000.000

Driftsmidler

Saldo primo	700.000
Årets afgang	0
Årets tilgang	50.000
Afskrivningsgrundlag	750.000
Årets afskrivning, 25%	-187.500
Saldo ultimo	562.500

Bilag 1 - Regnskab for Jensens Tegnesteue

Hovedtal virksomhedsordningen for 2005

Opsparet overskud

	Opsparet overskud	Betalt virksomheds- skat	Konto for opsparet overskud
50% virksomhedsskat	0	0	0
38% virksomhedsskat	0	0	0
34% virksomhedsskat	800.000	272.000	528.000
32% virksomhedsskat	50.000	16.000	34.000
30% virksomhedsskat	300.000	90.000	210.000
28% virksomhedsskat	300.000	84.000	216.000
	1.450.000	462.000	988.000

Kapitalafkastgrundlag

	31/12 2005	31/12 2004
Egenkapital iflg. regnskab	3.500.000	3.200.000
Reguleringer til ejendomme	2.500.000	2.250.000
Reguleringer til driftsmidler	-937.500	-1.125.000
Reguleringer til varelager	-200.000	-200.000
Reguleringer til tilgodehavender fra kunder	50.000	50.000
Reguleringer til gæld til realkreditinstitutter	250.000	250.000
Hensat til senere hævning ultimo	100.000	100.000
	5.262.500	4.525.000

Indskudskonto

200.000	200.000
----------------	----------------

Bilag 2 - Beskatning af kursgevinster og -tab

Personer

Blå

Sort

Fordringer

Kursgevinster

Obligationer	Skattefri	Skattepligt
Pante- og gældsbreve		note 1
Indekserede fordringer		
Valutafordringer	Skattepligt - note 2	
Fordringer for lånte midler	note 3	Skattepligt

Kurstab

Obligationer	Ej fradrag
Pante- og gældsbreve	
Indekserede fordringer	
Valutafordringer	Frdrag - note 4 + 5
Fordringer for lånte midler	Ej fradrag

Gæld

Kursgevinster

Obligationslån	Skattefri - note 6	Skattepligt
Pante- og gældsbreve		
Kontantlån	note 7	
indekslån	Skattefri	
Valutagæld	Skattepligt - note 8	

Kurstab

Obligationslån	Ej fradrag
Pante- og gældsbreve	
Kontantlån	
indekslån	
Valutagæld	Frdrag - note 8

- Note 1: Såfremt indeksfordringen er sortstemplet, skal også indeksreguleringen beskattes
- Note 2: Både kursændringer i fordring og valuta indgår. For personer gælder bagatelgrænse på kr. 1.000
- Note 3: Fysiske personer beskattes, når blåstempledeobligationer anskaffes for lånte midler. Beskatningen undlades, når udgiften kun overstiger indtægter i uvæsentlig omfang, eller hvis resultatet er negativt efter skat allerede før beskatning af kursgevinster.
- Note 4: Ikke fradrag, hvis kreditor og debitor er nærtstående, eller debitor er selskab, hvor kreditor har eller har haft bestemmende indflydelse.
- Note 5: Ikke fradrag, hvis den modsvarende renteindtægt eller kursgevinst ikke skal medregnes i den skattepligtige indkomst som følge af dobbeltbeskatningsoverenskomst.
- Note 6: Lånets værdi skal overstige det beløb, som debitor skal indfri på udbetalings-/overtagelsestidspunktet
- Note 7: Gevinst ved ekstraordinær hel eller delvis indfrielse af kontantlån er skattepligtig, dog ikke i forbindelse med ejerskifte, hvis indfrielse indenfor 6 måneder før eller efter ejerskiftet. Gælder kun for kontantlån optaget eller overtaget (og udbetalt efter 26/6-93) efter 1/1-96.
- Note 8: Både kursændringer i fordring og valuta indgår. For personer gælder bagatelgrænse på kr. 1.000. Overstiger gevinsten/tabet bagatelgrænsen medregnes hele gevinsten/tabet.

Bilag 3 - Nutidsværdien af et lavere afskrivningsgrundlag på immaterielle aktiver

	År	Uden succession	Med succession	Forskel	Skat (62,3%) af forskel	Tilbage- diskonteret 6,00%
Afskrivningsgrundlag primo	1	2.725.000	-			
Afskrivning 1/7-del	1	(389.286)	-	389.286	242.525	228.797
Afskrivning 1/7-del	2	(389.286)	-	389.286	242.525	215.846
Afskrivning 1/7-del	3	(389.286)	-	389.286	242.525	203.629
Afskrivning 1/7-del	4	(389.286)	-	389.286	242.525	192.103
Afskrivning 1/7-del	5	(389.286)	-	389.286	242.525	181.229
Afskrivning 1/7-del	6	(389.286)	-	389.286	242.525	170.971
Afskrivning 1/7-del	7	(389.286)	-	389.286	242.525	161.293
Saldo ultimo		-	-	-	-	-
Nutidsværdi af den erhververen får, som konsekvens af lavere afskrivningsgrundlag						1.353.867

Bilag 4 - Nutidsværdien af et lavere afskrivningsgrundlag på ejendommen.

	År	Uden succession	Med succession	Forskel	Skat (62,3%) af forskel	Tilbage- diskonteret 6,00%
Afskrivningsgrundlag primo	1	5.500.000	5.000.000			
Afskrivning primo	1	-	(2.500.000)			
Afskrivning 5%	1	(275.000)	(250.000)	25.000	15.575	14.693
Afskrivning 5%	2	(275.000)	(250.000)	25.000	15.575	13.862
Afskrivning 5%	3	(275.000)	(250.000)	25.000	15.575	13.077
Afskrivning 5%	4	(275.000)	(250.000)	25.000	15.575	12.337
Afskrivning 5%	5	(275.000)	(250.000)	25.000	15.575	11.639
Afskrivning 5%	6	(275.000)	(250.000)	25.000	15.575	10.980
Afskrivning 5%	7	(275.000)	(250.000)	25.000	15.575	10.358
Afskrivning 5%	8	(275.000)	(250.000)	25.000	15.575	9.772
Afskrivning 5%	9	(275.000)	(250.000)	25.000	15.575	9.219
Afskrivning 5%	10	(275.000)	(250.000)	25.000	15.575	8.697
Afskrivning 5%	11	(275.000)	-	275.000	171.325	90.252
Afskrivning 5%	12	(275.000)	-	275.000	171.325	85.143
Afskrivning 5%	13	(275.000)	-	275.000	171.325	80.324
Afskrivning 5%	14	(275.000)	-	275.000	171.325	75.777
Afskrivning 5%	15	(275.000)	-	275.000	171.325	71.488
Afskrivning 5%	16	(275.000)	-	275.000	171.325	67.441
Afskrivning 5%	17	(275.000)	-	275.000	171.325	63.624
Afskrivning 5%	18	(275.000)	-	275.000	171.325	60.023
Afskrivning 5%	19	(275.000)	-	275.000	171.325	56.625
Afskrivning 5%	20	(275.000)	-	275.000	171.325	53.420
Saldo ultimo		-	-			
Nutidsværdi af den merbetaling i skat erhververen får, som konsekvens af lavere afskrivningsgrundlag						818.751

Bilag 5 - Nutidsværdien af et lavere afskrivningsgrundlag på driftsmidler.

År	Uden succession	Med succession	Forskel	Skat (62,3%) af forskel	Tilbage- diskonteret 6,00%
Saldo primo	1	1.500.000			
Afskrivning 25%	1	(375.000)			
Saldo ultimo	1	1.125.000	234.375	146.016	137.751
Afskrivning 25%	2	(281.250)			
Saldo ultimo	2	843.750	175.781	109.512	97.465
Afskrivning 25%	3	(210.938)			
Saldo ultimo	3	632.812	131.836	82.134	68.961
Afskrivning 25%	4	(158.203)			
Saldo ultimo	4	474.609	98.877	61.600	48.793
Afskrivning 25%	5	(118.652)			
Saldo ultimo	5	355.957	74.157	46.200	34.523
Afskrivning 25%	6	(88.989)			
Saldo ultimo	6	266.968	55.618	34.650	24.427
Afskrivning 25%	7	(66.742)			
Saldo ultimo	7	200.226	41.714	25.988	17.284
Afskrivning 25%	8	(50.057)			
Saldo ultimo	8	150.169	31.286	19.491	12.229
Afskrivning 25%	9	(37.542)			
Saldo ultimo	9	112.627	23.464	14.618	8.652
Afskrivning 25%	10	(28.157)			
Saldo ultimo	10	84.470	17.598	10.964	6.122
			52.794	32.891	18.366
Nutidsværdi af den merbetaling i skat erhververen får, som konsekvens af lavere afskrivningsgrundlag					474.574

Forudsætninger:
Rentesats til tilbagediskontering
6,00%

[illegible]